

WP4_Sociální práce v přenesené působnosti na krajích a obcích III. a II. typu

Shrnutí výsledků analýzy kvalitativních případových studií

Projekt: TB05MPSV006 – Výzkum spolupůsobení přenesené a samostatné působnosti subjektů veřejné správy při zajišťování dostupnosti sociálních služeb a sociální práce

Popis této aktivity: Součástí řešení projektu je realizace 3 případových studií. Každá z případových studií byla realizována v jiném kraji. V rámci každé z případových studií byli dotazováni klíčoví aktéři na úrovni kraje, obce III. typu a obce II. typu. Celkem tak bylo uskutečněno 33 hloubkových a tematických rozhovorů. Cílem jejich analýzy je porozumět implementaci legislativy ukládající činnosti sociální práce v přenesené působnosti obcím III. a II. typu a krajským úřadům, současně identifikovat faktory, které napomáhají a které naopak brání dosahování hlavního účelu této činnosti.

Dílčí výstup projektu TB05MPSV006, neprošlo jazykovou úpravou.

Tento výstup byl vytvořen s finanční podporou TA ČR.

Obsah

1. ÚVOD	3
2. METODOLOGIE	4
3. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ AGENDY	6
3.1 Krajské úřady	6
3.2 Obecní úřady III. typu	8
3.3 Obecní úřady II. typu	10
4. ZAČLENĚNÍ AGENDY DO STRUKTURY ÚŘADU	14
4.1 Krajské úřady	14
4.2 Obecní úřady III. typu	15
4.3 Obecní úřady II. typu	16
5. ŘÍZENÍ VÝKONU AGENDY	18
5.1 Krajské úřady	18
5.2 Obecní úřady III. typu	21
5.3 Obecní úřady II. typu	28
6. FAKTORY, KTERÉ DLE RESPONDENTŮ OVLIVŇUJÍ ORGANIZACI A ŘÍZENÍ VÝKONU AGENDY	32
6.1 Kontrola a metodické vedení krajskými úřady z hlediska jeho dopadů na řízení agendy na obcích	32
6.2 Účelová dotace MPSV	36
6.3 Výkon sociální práce v přenesené působnosti obcemi: přínosy	38
6.4 Výkon státní správy začleněný do samosprávné struktury: rizika	39
6.5 Rozostřené hranice mezi činnostmi v přenesené a samostatné působnosti	41
6.6 Aktivní vystupování krajských a obecních politiků zodpovědných za sociální oblast	43
6.7 Manažerské strategie samosprávy a tajemníků	44
6.8 Absence závazných personálních standardů pro zajištění agendy na obcích	45
6.9 Nízké povědomí o obsahu sociální práce obecně a vágní vymezení sociální práce v přenesené působnosti v legislativě	45
6.10 Nedostatek kvalifikovaných sociálních pracovníků na trhu práce	47
6.11 Přímí nadřízení s jinou kvalifikací než sociální práce	47
6.12 Metodické vedení MPSV	48
7. NÁMĚTY RESPONDENTŮ KE ZMĚNÁM V OBLASTI VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE V PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI	50
7.1 Krajské úřady	50
7.2 Obecní úřady III. typu	53
7.3 Obecní úřady II. typu	54

1. ÚVOD

Předkládaná studie prezentuje hlavní výsledky analýzy 33 rozhovorů získaných v rámci kvalitativních případových studií (viz kap. 2. Metodologie) a poskytuje tak důležité vstupy pro pozdější evaluaci implementace ustanovení §92 - §96 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách a §64 a §65 zákona 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, a rovněž pro evaluaci účinků této legislativy ve vztahu k zajišťování dostupnosti služeb sociální práce a sociálních služeb občanům v nepříznivé sociální situaci (podrobně viz projektová dokumentace k projektu TB05MSPV006).

Prezentace poznatků, které zmíněné případové studie přinesly, se zaměřuje zejména na organizaci a řízení výkonu sociální práce v přenesené působnosti, nebo toto téma není předmětem kvantitativního šetření, a to z toho důvodu, že porozumět faktorům a mechanismům, které tuto dimenzi výkonu sociální práce v přenesené působnosti ovlivňují je možné pouze kvalitativním šetřením.

Jednotlivá témata jsou pojednána v členění dle jednotlivých typů územní samosprávy. Pouze kapitola věnovaná faktorům ovlivňujícím organizaci a řízení výkonu sociální práce v přenesené působnosti je členěná tematicky.

Předesíláme, že v některých oblastech organizace a řízení se ukázalo být jako zajímavé téma srovnání agendy sociální práce na obci v přenesené působnosti s agendou SPOD. Toto srovnání poodhalilo souvislost na jedné straně mezi tím, nakolik je která z těchto agend v přenesené působnosti jasně vymezena závaznými předpisy co do obsahu a zde zejména co do organizačního a personálního zajištění, a na straně druhé mezi jejím postavením v organizační struktuře obecních úřadů, vnímáním jejího obsahu managementem a návazným personálním zajištěním dané agendy. Agenda SPOD však nebyla samostatným předmětem zkoumání, proto se nejedná o hloubkové srovnání. Srovnání, pokud je někde uplatněno, je založeno na vyjádření sociálních pracovníků obcí a metodických pracovníků KÚ, jejich přímých nadřízených, politiků zodpovědných za sociální oblast a tajemníků obecních úřadů, případně na analýze webových stránek jednotlivých obcí.

Níže prezentované poznatky byly rovněž využity při konstrukci dotazníku určeného pro vedoucí sociálních odborů/oddělení obcí s rozšířenou působností a správních obvodů hlavního města Prahy. Toto dotazníkové šetření umožní posoudit zastoupení a rozložení těchto poznatků v celorepublikovém měřítku.

Z důvodu zachování anonymity nelze uvést názvy krajů a obcí, v nichž byl výzkum realizován. Jednotlivé případové studie, zahrnující vždy kraj a jednu obec III. a jednu obec II. typu v témže kraji, jsou označeny písmeny – A, B, C. Identifikace mluvčích u použitých citací pak obsahuje informaci o tom, do kterého „případu“ respondent patří, dále o typu správního obvodu – tj. kraj/obec III/ obec II, a v neposlední řadě pozici či funkci respondenta – tj. politik/tajemník/vedoucí/metodik/sociální pracovník. Pro zjednodušení používáme pouze mužský rod. Písmena T: a R: označují v citacích Tazatele a Respondenta. Z důvodu anonymizace byly dále z použitých citací odstraněny všechny potenciálně identifikační údaje (jako např. osobní jména, názvy měst apod.).

2. METODOLOGIE

Kvalitativní případové studie jsou vhodným metodologickým postupem v těch případech, kdy je třeba hloubkově porozumět, jak určitý proces v praxi probíhá (v tomto případě proces implementace vybraných právních ustanovení, ukládajících činnosti sociální práce v přenesené působnosti krajů a obcím III. a II. typu), kteří aktéři se na něm podílí, jaké jsou jejich role, a jaké další faktory ovlivňují to, v jaké podobě jsou nakonec tato ustanovení realizována v každodenní praxi. Jak upozorňuje řada odborníků (např. Havlíková et al. 2013. Typy pojetí sociální pomoci poskytované příjemcům dávek pomoci v hmotné nouzi pracovníky ÚP ČR po sociální reformě: tři případové studie, FÓRUM sociální politiky, roč.7, č. 6, Horák, P. 2007. "Změna cílů státních sociálních programů v průběhu jejich implementace street-level byrokraty." Disertační práce. Brno: FSS MU; Riccucci, N. M. 2005. "How Management Matters. Street-level Bureaucrats and Welfare Reform." Washington: Georgetown University Press) při implementaci veřejných politik dochází nezdědky na úrovni každodenního výkonu k posunu cílů oproti těm původně zamýšleným a nelze předpokládat, že reálné dopady těchto politik budou zcela totožné s těmi, pro které bylo dané opatření zaváděno do praxe. To, v jaké podobě pracovníci první linie svými každodenními interakcemi s klienty nakonec uvedou reformované veřejné sociální politiky v život, závisí podle zmíněných monografií především na následujících faktorech:

- ne-/schopnost tvůrců politik jasně vysvětlit cíle prosazované reformy všem aktérům, kteří se podílí na implementaci těchto politik;
- úspěch/selhání tvůrců politik při sladění organizačních podmínek subjektů, převádějících reformované politiky do praxe s cíli reformy (v této souvislosti popisují Meyers et al. (1996) tzv. institucionální paradox, tedy situaci, kdy je od organizací/ úřadů zajišťujících výkon dané agendy v první linii vyžadováno poskytování veřejných služeb v souladu s reformovanými politikami, a to navzdory tomu, že pro danou místní organizaci/úřad je to v podstatě nemožné díky jejich aktuální organizační kapacitě anebo kompetencím);
- uplatňování individuálních či skupinových zájmů různých zaměstnanců organizací, které reformní politiky implementují (jako např. udržení stávajícího počtu zaměstnanců na straně manažerů; na straně pracovníků první linie pak často dle Elmore (1978) převažuje zájem zvládat stres a složitost své každodenní práce).

Kromě pochopení vlivu těchto faktorů, které vymezují hlavní prostor, v němž se odehrává faktická implementace dané veřejné politiky, se analýza dat získaných dle návrhu řešení tohoto projektu prostřednictvím 3 případových studií soustředí i na to, jak klíčoví aktéři hodnotí reálný dopad §92 - §96 zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách a §64 a §65 zákona 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi na dostupnost služeb sociální práce a sociálních služeb občanům v nepříznivé sociální situaci a na rozvoj místní sítě sociálních služeb, a to včetně bariér a napomáhajících faktorů.

Uskutečnění případových studií zahrnovalo řadu dílčích činností: přípravu scénářů rozhovorů pro jednotlivé typy komunikačních partnerů, výběr lokalit, získání přístupu do těchto lokalit a respondentů ke spolupráci, uskutečnění rozhovorů, jejich přepis, třídění dat a jejich tematickou analýzu.

V souladu se schváleným projektem výzkumu TB05MPSV006 byly realizovány 3 kvalitativní případové studie, které měly explorativní charakter. Každá z případových studií byla uskutečněna v jiném kraji. Tyto tři kraje byly vybrány záměrným výběrem, který kombinoval následující kritéria:

- různá velikost krajů,
- územní rozmístění krajů v rámci ČR, tj. aby byly zastoupeny kraje Čech i Moravy,
- různé typy propojení sociální práce s koordinací sociálních služeb, které byly identifikovány v rámci předchozí výzkumné aktivity – fokusní skupiny s metodiky sociální práce jednotlivých krajských úřadů,
- různý zájem krajských radních pro sociální oblast o téma sociální práce, dle sdělení metodiků sociální práce jednotlivých krajů.

V rámci každé z případových studií byli dotazováni klíčoví aktéři na úrovni kraje, obce III. typu a obce II. typu. Konkrétně, v každém kraji byl dotazován radní, jemuž byla svěřena do gesce sociální oblast, vedoucí příslušného sociálního odboru či oddělení a metodik/metodička pro sociální práci v přenesené působnosti. Dále v každé obci, a to III. i II. typu byly vedeny rozhovory s osobami v těchto pozicích: radní či zastupitel garantující sociální oblast, tajemník/tajemnice obecního/městského úřadu, sociální pracovník/pracovnice pro sociální práci v přenesené působnosti a jeho přímý nadřízený/á.

Celkem tak bylo realizováno 33 hloubkových a tematických rozhovorů. Tyto rozhovory byly digitálně nahrávány, přepsány a analyzovány s využitím softwaru Atlas/ti.

3. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ AGENDY

3.1 Krajské úřady

Krajské úřady zajišťují metodické řízení výkonu sociální práce v přenesené působnosti na obcích III. a II. typu a v některých případech se snaží určitým způsobem působit i na obce I. typu. Tato činnost je na krajských úřadech svěřena „metodikům sociální práce“. Na všech oslovených úřadech se dotazovaní shodovali, že tato pracovní pozice byla na jejich úřadě zřízena až v souvislosti se Sociální reformou I, od ledna roku 2012.

T: Vy na pozici metodika budete asi od té sociální reformy?

R: Ano, od 1.1.2012.

T: A ta pozice metodika na kraji nebyla před tím rokem 2012 vůbec?

R: Ne, to vůbec tady ta funkce nebyla. (A_Kraj, metodik)

Co se týče personálního obsazení této agendy, na dvou ze tří krajských úřadů zařazených do případové studie dotazovaní uváděli, že do doby, než byla zavedena účelová dotace MPSV určená na výkon sociální práce v přenesené působnosti, byla tato agenda zajišťována pouze jedním pracovním úvazkem a jednou osobou. Tato situace nebyla podle dotázaných pro výkon metodiky sociální práce příliš příznivá, neboť dle jejich vyjádření umožňovala pouze omezené metodické působení, na jednom z úřadů komplikovala uskutečňování kontrol, neboť dle vnitřních předpisů se museli kontroly účastnit dva pracovníci a značně zatěžovala samotné metodiky, mj. tím, že nebyla zajištěna jejich zastupitelnost.

Člověk vlastně by tady měl být pořád. Neměla bych být nemocná, aby ta činnost byla vykonávána na 100%, tak by určitě tady měl být pořád. (A_Kraj, metodik)

Díky výše zmíněné účelové dotaci MPSV byla tato situace ve zmíněných krajích zlepšena tím, že byla tato agenda personálně posílena. V jednom z krajů již na více méně dostačující úroveň, ve druhém kraji by bývali rádi posílili ještě alespoň o 0,5 úvazku, na čemž se shodovali metodik i jeho přímý nadřízený. V době konání výzkumných rozhovorů pak ve dvou krajích na jednoho metodika sociální práce vycházelo v průměru metodické vedení ve 20,5 obcích, a to III. i II. typu. Ve třetím kraji to bylo 37 obcí obou typů na jednoho metodika. Právě v tomto kraji uvažovali o dalším zmíněném posílení. Pokud by se personální posílení podařilo uskutečnit, připadalo by zde na jednoho metodika 27,5 obcí.

Vyjádření radního pro sociální oblast jednoho z krajů dále naznačuje, že optimální personální obsazení agendy metodiky sociální práce může podpořit i angažovanost a erudovanost daného politika, který se zasadí o využití dotace právě i na personální oblast. Tím lze patrně vysvětlit výraznější navýšení kapacit metodiků sociální práce v kraji tohoto politika oproti zbylým dvěma krajům, kde dotázaní politici nehovořili o tom, že by se zasazovali i o tuto věc.

T: Já vím, že jak jsem tady byla posledně, že jste poměrně hodně personálně posílili, to díky dotacím ministerstva? Jestli i tohle umožní víc ten terén?

R: Určitě ano. (...) A z toho mám taky radost, že se mě daří navýšit počty zaměstnanců, to je hodně důležité.

T: To je vaše další role, i tady lobovat za to u ředitele?

R: Určitě. A pokud bych tomu nerozuměla, pokud bych nevěděla, o čem mluvím, tak si toho zaměstnance nemohu zdůvodnit. Ani ve vztahu k tomu řediteli, k radě a podobně. (B_Kraj, politik)

Jeden z metodiků, působící v jednom z krajů s nižším počtem obcí na pracovníka, nepovažoval ani toto personální pokrytí za zcela dostačující, a to zejména s ohledem na to, že kromě metodiky sociální práce má svěřeny ještě další činnosti, což se dělo i na dalších krajských úřadech. Typicky byla pozice metodika sociální práce kumulována s metodickým vedením příspěvkových organizací a metodikou v oblasti

dalších přenesených agend, které nejsou přímo sociální prací, ale mohou s ní souviset, jako je opatrovnictví, zajišťování sociálních pohřbů a ustanovování zvláštního příjemce. Na jednom z krajů tuto kumulaci zdůvodňovali skutečností, že rovněž na obcích bývá pozice sociálního pracovníka obvykle kumulována s těmito agendami, a proto to tak mají i na úrovni kraje, aby jeden metodik byl schopen pokrýt všechny tyto agendy.

Já dělám veřejné opatrovnictví a potom takový ty další povinnosti obcí, jako jsou úhrady u dítěte s nařízenou ústavní výchovou, a zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění, a potom takový ty různé povinnosti, co mají ještě obce, podepisování smluv, vůbec taková ta koordinační a metodická podpora obcí, prostě co není v oblasti jiný, co se nějak dotýká sociální oblasti, takže i takový to jako poradenství, nebo koordinace, přeposílání věcí, co by se mohlo teoreticky týkat Český správy, prostě i takový to, co volně souvisí s tou sociální oblastí, sociální pohřby. I takový to, prostě co není vyloženě sociální práce, co není vyloženě jako veřejný opatrovnictví, a potom takový ty drobný věci, co dělá sociální odbor, ale není to tyhle ty dvě velké oblasti. Parkovací průkazy, protože to více méně dělají sociálky, i když to spadá do ranku ministerstva dopravy, ale prostě většinou to dělají sociálky. To dělá sociálka tady vedle. To je takový to komplexní, co se týče povinností přenesený působnosti. (B_Kraj, metodik)

Nutno ovšem uvést, že metodik z dalšího kraje se stejným počtem obcí na pracovníka již považoval svou pracovní zátěž za přiměřenou. Metodik z kraje s vyšším počtem obcí na pracovníka se aktuálně cítil značně vytížený, ale uváděl, že pokud by bylo uskutečněno plánované navýšení, již by považoval personální obsazení agendy za přijatelné.

Je těch věcí hodně. Hodně cestujeme do terénu, takže pak když tady si chceme fakt sednout, abychom aktualizovali metodiku, která už prostě po roce je stará, tak jako hodně těžko hledáme čas, protože fakt těch věcí je tolik, ať už prostě tady něco, já nevím, připomínkujeme, nebo tady jezdíme na kontroly, nebo jezdíme navazovat tu spolupráci, je toho fakt hodně, jo, takže fakt ten čas nám schází, no. Čím to je, no, je to možná dané i tou kumulací agend. Kdybychom jsme měli jenom toto a věnovali se jenom tomuto, tak by to asi také bylo trochu zase jinak. Vždycky žasneme, jak kolegyně z jiného kraje, vždycky a „voni tam píšou“, my ani nevíme, že něco vyšlo, protože to prostě nestíháme sledovat a to je fakt rozdílné. (C_Kraj, metodik)

Vedoucí jednoho z krajů s nižším počtem obcí na pracovníka dále upozorňoval na to, že stávající počet pracovníků dle jeho názoru je dostačující pro zajištění agendy tak, jak je právě nastavena, ale prakticky neumožňuje větší rozvoj této činnosti, ať již z popudu samotných úředníků nebo MPSV.

Tak, co se týká agendy sociální práce, myslím si, že v tuto chvíli je to personálně pokryto dostatečně, samozřejmě, dovedu si představit to personální zajištění větší, ale myslím si, že je to prostě dostačující. Samozřejmě uplatnění pro pracovníky bych našel, máme spoustu nápadů a projektů, které by bylo dobré realizovat, ale řekněme pro to, co dneska děláme, tak myslím si, že je to dostačující. (...) pokud bychom se bavili o tom, (...) že by měl být koordinátor pro osoby s Alzheimerem, pro seniory, pro rodinnou politiku, tak ve chvíli, kdy by se začalo takhle drobit a členit ty kompetence, nebo ty povinnosti, tak v tu chvíli samozřejmě i já bych požadoval třeba navýšení pracovníků a s tím by souvisel třeba požadavek na navýšení dotace. (C_Kraj, vedoucí)

Celkově lze shrnout, že na jednotlivých krajských úřadech panovala shoda mezi metodiky sociální práce a jejich přímými nadřízenými ohledně přiměřenosti personálního pokrytí dané agendy, tj. na jednom úřadě považovali počet po navýšení díky dotaci za dostatečný, na druhém za aktuálně téměř dostatečný, ale neumožňující rozvoj a na třetím uvažovali ještě o mírném personálním posílení. Obecně je zřejmé, že hodnocení přiměřenosti personálního zajištění agendy úzce souvisí s představou daného pracovníka/vedoucího o rozsahu činností, které s metodickým vedením souvisí nebo by mohly souviset a s celkovým pojetím výkonu této agendy, např. žádoucí rozsah práce v terénu, vytváření vlastních metodik apod.

3.2 Obecní úřady III. typu

Pracovní pozice sociálních pracovníků vykonávajících na obcích sociální práci v přenesené působnosti v souladu s příslušnými ustanoveními zákona 108/2006 Sb., a zákona 111/2006 Sb., byla na zkoumaných obecních úřadech ustavena až v roce 2012 v souvislosti se Sociální reformou I, podobně jako pracovní pozice metodiků sociální práce na krajských úřadech.

Všichni pracovníci, kteří byli v době konání výzkumu zařazeni na zkoumaných obecních úřadech obcí s rozšířenou působností na pozici „sociální pracovník“, splňovali kvalifikační předpoklady pro výkon této profese uložené Zákonem o sociálních službách. Na jednom OÚ dále v sociálním odboru působilo několik pracovníků, kteří si aktuálně toto vzdělání doplňovali, v době konání výzkumu nebyli z tohoto důvodu zařazeni na pracovních pozicích jako sociální pracovníci, nicméně vedoucí odboru i tajemník uvedl, že jakmile dosáhnou kvalifikace dle Zákona o sociálních službách, budou na pozice sociálních pracovníků převedeni.

Co se týče informace o aktuálním počtu sociálních pracovníků, zajišťujících agendu sociální práce v přenesené působnosti na jednotlivých OÚ, na dvou ze tří zkoumaných OÚ panovala v této otázce shoda mezi všemi dotázanými pracovníky úřadu – tj., sociálním pracovníkem, jeho přímým nadřízeným i tajemníkem úřadu. Na největším z dotazovaných ORP se však vyjádření těchto pracovníků lišila, zatímco sociální pracovník byl přesvědčen, že tuto agendu zajišťuje sám a uvítal by ještě jednoho pracovníka navíc, vedoucí odboru (shodně s webovými stránkami úřadu) hovořil o tom, že tuto agendu zajišťují na jejich odboru dvě osoby, tajemník úřadu pak uvedl, že tuto agendu zajišťují vlastně 4 pracovníci, ale pouze jeden je veden jako sociální pracovník, neboť ostatní si právě dokončují požadované vzdělání (viz výše). Právě popsané nepřesné vyjádření jednotlivých aktérů ohledně počtu sociálních pracovníků na sociální práci v přenesené působnosti podle našeho názoru nesouviselo s přístupem tajemníka k organizaci úřadu, protože organizační schéma bylo jinak celkově velmi jasné, spíše se z rozhovorů se všemi aktéry, včetně sociálního pracovníka, jevílo, že na tamním úřadě nepanuje jasná sdílená představa o vymezení činností sociální práce v přenesené působnosti. Sociální pracovník tak při rozhovoru akcentoval spíše svou roli sociálního kurátora, ve které se cítil osamocen, vedoucí odboru a tajemník vůbec nerozlišovali, kdy tento sociální pracovník působí jako kurátor a kdy jako „obecní“ sociální pracovník, zástupce vedoucího odboru, který se rozhovorů rovněž zúčastnil a tajemníkem i vedoucím odboru byl považován za neformálního vedoucího i sekce sociální práce, přestože byl formálním vedoucím oddělení SPOD, měl pak při rozhovoru silnou nereflekтовanou tendenci odpovídat na otázky týkající se obecné sociální práce v přenesené působnosti tak, že hovořil výhradně o agendě SPOD.

Právě popsané rozostřené vnímání vymezení sociální práce v přenesené působnosti se v dané obci dále odráželo i v povědomí jednotlivých aktérů o rozdělení úvazku sociálního pracovníka na jednotlivé agendy, zatímco sociální pracovník byl přesvědčen, že nemá úvazek rozdělen na „obecnou“ sociální práci a sociální kurátorství, ani na přenesenou a samostatnou působnost, vedoucí odboru naopak uváděl, že v souvislosti s nedávno zavedenou účelovou dotací MPSV bylo nutné toto přesně specifikovat.

T: A máte to nějak rozděleno, že máte takovou část úvazku v přenesené a takovou část v samostatné?

R: Myslím si, že to v pracovních náplních z toho nevyplývá, že to je tak obecně dané už tou zažitou praxí. Že se to tak automaticky z okresu přelilo a zůstává to tak. (A_ Obec III, sociální pracovník)

T: A mají nějak rozděleno, co dělají v samostatné a co dělají v přenesené?

R: My jsme to posílali i k dotacím, které nám posílá stát, takže to máme a na to dostáváme a to jsme jim posílali přesně, takže máme tam přesné úvazky, přesné náplně práce. (A_ Obec III, vedoucí)

Rozlišení samostatné a přenesené působnosti sociálního pracovníka činilo potíže i v další ze zkoumaných obcí, kde sociální pracovník uváděl, že má 0,9 úvazek na sociální práci a 0,1 na sociálního kurátora. Z náplně jeho činnosti uvedené na webových stránkách úřadu však bylo naprosto zřejmé, že zajišťuje i činnosti v samostatné působnosti a dále činnosti v působnosti přenesené, nikoliv však z oblasti sociální práce – jednalo se o agendu sociálních pohřbů a agendu ustanovování zvláštního příjemce důchodových dávek. Mimo to, sám sociální pracovník uváděl, že se podílí i na agendě veřejného opatrovnictví.

Právě zmíněná kumulace různých agend do jednoho úvazku sociálního pracovníka – typicky se jednalo o spojení s agendou sociální kurátor, dále o spojení se sociálními pohřby, ustavováním zvláštního příjemce důchodových dávek, veřejné opatrovnictví a připravování podkladů pro jednání samosprávy – byla přítomná na všech zkoumaných ORP, pouze s různou mírou uvědomění si toho, co ještě patří do agendy sociální práce v přenesené působnosti a co již nikoliv. Informaci o výši úvazků, které byly na jednotlivých obcích vyhrazeny sociální práci v přenesené působnosti, tedy dotazovaní neuváděli zcela přesně. Níže uvedené počty je proto chápat jako orientační a spíše poněkud nadhodnocené vůči reálnému stavu: V obci z případové studie A působil jeden až dva sociální pracovníci s blíže neurčenou výší úvazku na sociální práci. V obci z případové studie B působil jeden sociální pracovník na 0,9 úvazku a v obci ze případu C byl všemi aktéry shodně uváděn počet 2,6 úvazku na sociální práci.

Dělají to tady 4 pracovníci a úvazků 2,6 – čistě výkon sociální práce. (...) K tomu pak mají sociální kurátorství, veřejné opatrovnictví k tomu je (...), potom tam mají menšiny, potom je tam bytová politika, přemýšlím co ještě, abych na něco nezapomněla, píší rozhodnutí pro zvláštního příjemce na důchod, podepisování smluv v zařízeních sociálních služeb. (C_Obec III, vedoucí)

Důležitý je rovněž poznatek o poměru počtu pracovníků, zajišťujících sociální práci v přenesené působnosti a počtu pracovníků OSPOD na jednotlivých zkoumaných ORP – tento poměr byl velmi různorodý: od 1 úvazku sociálního pracovníka na 3,5 pracovníků SPOD, přes 5,5 pracovníků SPOD až po 10 pracovníků SPOD. Uvedený výrazný rozdíl v posledním případě vysvětlovali shodně vedoucí sociálního odboru i tajemník úřadů neexistencí závazného předpisu ohledně počtu sociálních pracovníků, doprovázené příslušnou finanční dotací na tyto pracovníky, obojí na rozdíl od agendy SPOD na 1 úvazek sociální práce v přenesené působnosti.

T: Zůstanu ještě u toho personálního zajištění. Já jsem si všimla na stránkách, že vy máte skutečně tu část sociálně právní ochrany dětí hodně robustní. A ten zbytek je poměrně střídmější.

R: Já si myslím, že to je spíše historicky, otázka je, jestli to není i snaha trochu finanční, protože na ten OSPOD my dostáváme relativně velkorysé dotace z ministerstva, a na tu klasickou obecní sociálku, tam nejde nic. (A_Obec III, tajemník)

R: Ospoďáci dřív, dobře víte, že je to výkon, na to jsme dostávali peníze. (...) A je to na základě toho vzorce, kde se vám vygeneruje z tohoto všeho, z té statistiky, kolik my můžeme dostat pracovníků na výkon OSPODu. Takže nám to teďka vygenerovalo v rámci ministerstva, že je to 12 lidí. A my těch 12 lidí máme.

T: To znamená, že kdyby byl podobný koeficient pro sociální práci, tak je velmi pravděpodobné, že byste taky...

R: Zatím to ale není...(A_Obec III, vedoucí)

Až na jednoho sociálního pracovníka (který však měl spíše na mysli svou roli sociálního kurátora) hodnotili všichni dotázaní personální zajištění agendy sociální práce v přenesené působnosti jako přiměřené, případně dostačující pro zvládání aktuálních úkolů, ale poněkud brzdící rozvoj této činnosti. Naproti tomu metodici sociální práce z dotazovaných krajských úřadů, když se vyjadřovali k celkovým poměrům v této oblasti, byli přesvědčeni, že počty sociálních pracovníků jsou často nižší, než by byl optimální stav. Jak ilustruje následující citát, částečně v této oblasti pomohla situaci zlepšit účelová

dotace MPSV, samotní metodici však nemají nástroje, jak personální zajištění výkonu sociální práce na jednotlivých obcích III. typu ovlivnit.

R: ... si myslíme, že těch soc. pracovníků je málo, v těch obcích. Ta samospráva nevidí a ta sociálka je pořád všude na těch obcích, na těch úřadech na chvostu. A apelujeme na to, aby tam bylo víc těch soc. pracovníků, aby měli platové ohodnocení, to se nám třeba teď podařilo díky dotaci, kterou nakonec ani nedostali v plné výši, jak měli, takže čekáme, že nás ukamenují.

T: Trojky myslím nedostaly.

R: Dostaly jenom ale 39%. Ale z druhé strany, když ministerstvo dostalo málo peněz, tak nemohlo dát víc, že jo. Tak to bereme, pořád říkám, že když se nám podařilo v některých, že navýšili z devítky na desítku třídu, tak že to je takový to pozitivní. A hlavně, aby jich bylo víc, těch sociálních pracovníků. Protože, když třeba máte trojkovou obec, kde výkon soc. práce zabezpečuje jeden pracovník, a tu soc. práci nemá ani na celej úvazek, tak si myslím, že to dobrý není. Že si myslíme, že na to, že mají práci ještě ve svém správním obvodu, a on musí vyjždět i do těch obcí, tak nemůže tu práci stíhat a vykonávat tak, jak by měl.

T: A to vy můžete ovlivnit jak, kromě toho, že, tak ta dotace, to je jedna věc, ale...

R: Takhle, když jezdíme na ty kontroly a zjistíme tady tuhle skutečnost, tak vždycky při projednání protokolu s panem tajemníkem, při osobním projednání, tak vždycky tuhle připomínku mám. Aby zvážilo vedení obce počet soc. pracovníků na obci.

T: To znamená doporučení.

R: Doporučení, ale nemůžu to nařídit. (A_Kraj, metodik)

Na těch trojkových obcích, kde je jich tak dvě, někde třeba i jedna sociální pracovnice (C_Kraj, metodik)

Závěrem dodejme, že dle respondentů díky účelové dotaci MPSV, příslušnému písemnému vyjádření MPSV k otázce zařazení sociálních pracovníků do platových tříd a v některých případech i metodickému působení KÚ, byli na všech zkoumaných úřadech ORP sociální pracovníci přesunuti z 9. do 10. platové třídy.

T: Nebyl to potom problém prosadit, aby měli vyšší třídu?

R: Ne.

T: Protože někde i po té dotaci ty obce váhaly, jestli jo nebo...

R: Je to pravda, váhaly, proto my jsme to prostřednictvím kraje a potažmo na tajemníky, ale každé město má jiné podmínky s vedením, ale my jsme žádné problémy neměli.

T: To znamená, že krajský úřad to vysvětlil tajemníkům?

R: Na poradě tajemníků. U nás nebyl problém. (A_Obec III, vedoucí)

3.3 Obecní úřady II. typu

Personální obsazení agendy sociální práce v přenesené působnosti dle zákona 111/2006, Sb., na pověřených obecních úřadech, které byly zařazeny do výzkumu, se případ od případu výrazně lišilo, a lze tak přepokládat i relativně velkou variabilitu mezi obcemi II. typu obecně. Pro ilustraci této variability popisujeme každou obec samostatně:

- Obec II. typu v rámci případové studie A: Sociální práci vykonával díky účelové dotaci MPSV od podzimu 2015 sociální pracovník splňující nezbytné kvalifikační předpoklady, a to v rozsahu 0,8 úvazku na přenesenou působnost a 0,2 úvazku na samostatnou působnost (jako sociální pracovník obecní pečovatelské služby). Do jeho nástupu působila jako sociální pracovník vedoucí sociálního oddělení, která však nesplňuje kvalifikační požadavky na pozici sociálního pracovníka. Jako sociální pracovník působí dál, nicméně některé odborné činnosti nevykonává vůbec nebo pod dohledem kvalifikovaného sociálního pracovníka. Personální zajištění bylo shodně považováno za dostatečné.

Já tady nejsem jenom na to řízení, já právě proto, že já de facto my jsme si jako kdyby právě rovni

v tomto.. Já právě protože nemám to vzdělání, tak nemůžu vykonávat některý ty odborný činnosti, třeba bych sama neměla chodit na šetření, já musím být pod dohledem pracovníka, nebo depistáže nebo já nevím vedení standardizovaného záznamu tedka, který vedeme... takže já tam zapisuju, ale jenom pod jeho dohledem. Takže já dělám de facto všechno, on když tady nebyl jako kolega, já jsem dělala úplně všechno, normálně standardní práci sociálního pracovníka. (A_Obec II, vedoucí)

- Obec II. typu v rámci případové studie B: Sociální pracovník má celý úvazek rovněž na činnosti z oblasti sociální práce, bez ohledu na dotaci přiznanou na plat pro sociálního pracovníka na plný úvazek, mu nebyl navýšen podíl úvazku na přenesenou působnost, který před i po dotaci činil 0,5, ani nebyl přibrán další pracovník. Druhou polovinou úvazku působil sociální pracovník v samostatné působnosti, a sice v obecní pečovatelské službě. Sociální pracovník splňoval kvalifikační požadavky na tuto pozici. Personální pokrytí této činnosti považoval za nedostatečné, bylo zřejmé, že se cítil být přetížen. Sociální pracovník dále uváděl, že nad rámec svého celkového úvazku vykonává další činnosti, o nichž referovali už sociální pracovníci obcí III. typu, a to veřejného opatrovníka, zajištění sociálních pohřbů, řízení o zvláštním příjemci důchodových dávek, agendu přestupků a pokut a účast na komunitním plánování spádového ORP. Naopak jeho přímý nadřízený a tajemník úřadu byli přesvědčeni, že personální pokrytí je dostatečné, a usilovali o rozšíření náplně práce tohoto sociálního pracovníka o zástupy v případě nepřítomnosti matrikářky, tedy o agendu matriky. To se však nakonec neuskutečnilo.

R: Já dělám z 50% sociální služby, pečovatelskou službu a z 50% sociální práci. Plus teda, protože je to podle dotací, tam musíte mít ty náplně práce, kde to musí být specifikovaný, ty procenta, to je mi jasný, takže ještě bokem mám opatrovnictví a je fakt, že teď tady mám tři lidi. Ale to je otázka času, kdy, a asi víte, že s opatrovnictvím je spousta práce. Pak teda dělám ještě část přestupkový agendy.

T: A to máte víc jak jeden úvazek?

R: No, to je tak jako ještě bokem a ještě si myslí, že jsem nevytížená. Jo, takhle vám to řeknu. To jsem teda jenom členem přestupkový komise, takže vedu spisy, vedu pokuty a takovýchle, a neříkám, že to je agenda velká, ale prostě už je to agenda. A potom ještě mimo, myslím si, že do té sociální práce se asi nepočítá správní řízení zvláštní příjemce důchodu a sociální pohřby. (...) jsem byla součástí, bylo komunitní plánování na trojkách (...), a myslím si, že to, abych vykonávala sociální práci na 100%, někdo třeba vás ani nepustí domů, ty depistáže a takový, tak to vidím třeba na ten půl úvazek, ale aby ještě si mysleli, že jste nevytížená. Víte co, já si myslím, a to jsem se setkala i s okolními obcema, že v tom vedení vůbec nic neví o sociální službě, sociální práci, prostě je to sociální a oni to všechno hážou do jednoho pytle. (B_Obec II, sociální pracovník)

- Obec II. typu v rámci případové studie C: Sociální pracovník si právě dodělává zákonem požadované vzdělání, přičemž na úvazek 0,7 působí jako matrikář a úvazek 0,3 má vyčleněn na sociální práci. Z vyjádření dotazovaných aktérů se jeví, že v úvazku již dále není rozlišována činnost v přenesené a samostatné působnosti, nicméně daný pracovník rovněž působí jako sociální pracovník v obecní pečovatelské službě. Místní politik, který garantuje sociální oblast, nepovažoval tento stav za ideální, přesto je přesvědčen, že k základnímu nezbytnému výkonu sociální práce v jejich obci je úvazek 0,3 dostačující. Sám by však preferoval úvazek celý, proto, aby mohla být realizována i terénní sociální práce, dle jeho slov je však toto politicky neprůchodné. Ovšem v případě, že by to bylo nařízeno řídicím orgánem, pak by to dle jeho názoru průchodné bylo. Sám sociální pracovník však považoval úvazek 0,3 víceméně za dostatečný. Dotace byla v této obci využita na zajištění vzdělávání pro sociálního pracovníka, který jeho absolvováním získá zákonem stanovenou kvalifikaci.

R: Samozřejmě ona je prioritně samozřejmě na matrice, to znamená např. legalizace, občanské záležitosti, sňatky atd. a další záležitosti, které řeší jakoby matriční úřednice, tohle dělá jakoby, teď nechci říct přidruženou výrobu, ale doplňkovou práci, protože to byla nutnost a protože tady máme klienty, které ona si vede, ale není jich moc, ale nevidím tam už prostor pro tu terénní práci, jo,

bohužel. (...) ale pořád si říkám, je lepší mít tady alespoň někoho, kdo se orientuje alespoň trochu a dokáže těm lidem poradit, nebo na ně dohlédnout, než tady nemít nikoho, jo. (...)

T: A myslíte, že jako představa, že vy byste byli schopni to jakoby doplatit, těch 0,7 úvazek, je vlastně nereálná. Jo aby ona měla 1 celá úvazek, že by ten 0,7 zaplatila obec, abyste měli pracovníka na celý úvazek.

R: To já nevím, jestli by to bylo nereálné, my jsme to takto nepočítávali, to by vám řekl asi nejlépe tajemník, ale pokud by se tak stalo, tak určitě by ta sociální práce měla díky tomu lepší kvalitu, jako jo. A hlavně ten člověk by se nemusel soustředit na to, co je jeho hlavní a mohl by se soustředit a vzdělávat se v tom, jo, takže, řeknu, my to tady nějakým způsobem suplujeme, je to takové, bych řekl, to nejnужnější minimum, co tady děláme, jo a jsem rád, že to tak je, takhle jsme to nějakým způsobem namysleli, udělali, i po doporučení vlastně krajského úřadu, který tady na to měl kontrolu, jsme se nějakým způsobem dohodli.

T: Takže to vůbec nebylo předmětem diskuze. Protože vy jste před chvilkou jako řekl, že by to bylo ideální, kdyby tady zase byl pracovník na 1 celá, že by se tomu mohl víc věnovat, ale prostě to teď není na pořadu dne, jestli to chápu správně. Že by zase město na to nějak, toto diskutovalo.

R: Takhle, nikdo na nás v tomto směru netlačí, takhle to řeknu úplně na rovinu, jo, kdyby zkrátka vznikla povinnost, heleďte se, jste dvojková obec, musíte tady mít člověka na 1,2, tak asi bychom o tom nediskutovali a museli bychom se s tím nějak smířit, jo, ale zatím ten tlak, tedy já alespoň, já o něm nevím. (C_Obec II, politik)

Jak je patné, dotace v některých případech tedy pomohla optimalizovat početní a kvalifikační stav sociálních pracovníků na obcích II. typu a současně přispěla k rozšíření povědomí všech zainteresovaných o obsahu a vymezení sociální práce v přenesené působnosti, podobně jako na obcích III. typu. Tyto přínosy dotace však nejsou zcela automatické, neboť jich nebylo dosaženo ani v měřítku všech šesti zkoumaných obcí. Z vyjádření politika z obce z případu C se jeví, že pokud by dotace byla provázána větší závaznou regulací v oblasti personálního zajištění sociální práce na obcích, pak by její dopad na zkvalitnění výkonu této agendy byl patrně jednoznačnější. Stejně téma se objevuje i výše u obcí III. typu.

Metodici sociální práce zkoumaných krajských úřadů vnímali pozici sociální práce na obcích II. typu jako poměrně obtížnou, nejistou a proměnlivou v závislosti zejména na vlivu místní samosprávy, a to kvůli následujícím skutečnostem, které jsou dle zkušenosti metodiků charakteristické pro výkon sociální práce na obcích II. typu:

- sociální práci většinou zajišťuje jen jedna osoba, tzn. není zastupitelnost, nelze využít průběžnou intervizi apod.; dále velikost pracovního úvazku na sociální práci bývá ovlivňována vůlí samosprávy více než na ORP.
- sociální pracovníci mívají typicky rozsáhlou kumulaci různorodých agend, která jednak rozostřuje hranice sociální práce v přenesené působnosti, a dále může být i takové povahy, že se pracovník dostává do střetu zájmů.
- v návaznosti na běžnou praxi se jeví jako nevhodná skutečnost, že obcím II. typu je uložena v přenesené působnosti pouze práce s lidmi v hmotné nouzi a nikoliv s dalšími cílovými skupinami.

R: Tak v přístupu jsou, ale zase bych to viděla opravdu, že to je, jak jsou osvícení, když to tedy takhle řeknu. Máme dvojkové obce, kde mají třeba dva sociální pracovníky, a máme dvojkové obce, kde mají jednoho sociálního pracovníka a kde tedy horem pádem vychytáváme to, aby tam alespoň jeden sociální pracovník byl, abychom to obhajovali. Ty funkce jsou kumulované, někde opravdu ty dvojkové obce, a tak já to fakt třeba spatřuji v tom, že jo, vychází z díkce Zákona o pomoci v hmotné nouzi a třeba by se neměly tolik zaměřovat na osoby se zdravotním postižením, protože to je zase v zákoně o sociálních službách, ale to už by nám ten zákon měl sjednotit, protože kde jinde, ten sociální pracovník přece nejlépe zná ty klienty, kteří vlastně žijí v té jeho spádové oblasti, ať je to člověk, který je v hmotné nouzi, ať je to člověk, který je, no, dle zákona o sociálních službách.

T: Takže jakoby zase, v podstatě že by se dalo úplně říct, jako na těch trojkách to funguje většinou dobře a na těch dvojkách je to horší, jako to..

R: Ne. To se nedá říct. Je to o té kumulaci agend a na těch dvojkách ty agendy jsou daleko víc kumulované, když paní dělá přestupky, matriku, ještě dělá napůl sociálku v pečovatelské službě a ještě dělá sociálku na obci, to je strašný nešvar, těžko se jí to odděluje, jako, jo, tam je větší kumulace agend, na těch dvojkách. Na těch trojkách je to už takové třeba čistější, že tam mají k tomu třeba výkon veřejného opatrovnictví, nebo nějaké to správní řízení, ale to bývá třeba jednou za čas, takže tam mají větší prostor pro sociální práci. Ty dvojky, ty to mají obráceně. No, takže v tom je rozdíl. (C_Kraj, metodik)

Dvojky, ty to mají daleko horší, než ty trojky, protože je jednom jedna vždycky na tý dvojce, a ona nemá s kým konzultovat. A ještě mají hodně kumulovaných funkcí, což je problém pro tu samosprávu, že oni dělají věci, který vůbec nesouvisí se sociální prací, a dostávají se i do střetu zájmů. (B_Kraj, metodik)

4. ZAČLENĚNÍ AGENDY DO STRUKTURY ÚŘADU

4.1 Krajské úřady

Začlenění metodiky sociální práce v rámci krajských úřadů zařazených do případových studií bylo velmi různorodé a případ od případu se lišilo. Začlenění metodiky sociální práce jsme analyzovali z hlediska provázanosti této agendy zejména s plánováním sociálních služeb a sociálním kurátorstvím, neboť propojení s těmito agendami bylo dle názoru části dotázaných metodiků důležité nejen pro efektivní metodiku v oblasti sociální práce, ale i pro samotný výkon sociální práce v území. Na dvou ze tří krajských úřadů byla v rámci jednoho oddělení propojena metodika sociální práce a metodika sociálního kurátorství, někdy měl metodik sociální práce svou náplň práce rovnou kumulovanou s metodikou sociálního kurátorství. Na třetím krajském úřadě byly naopak tyto dvě agendy striktně odděleny a neprobíhala ani systematická výměna informací mezi oběma odděleními. Metodik sociální práce tohoto úřadu považoval daný stav za nevhodný, neboť dle jeho názoru tato situace vedla k neefektivitám jak v metodickém řízení, které bylo dvojí, tak při případném řešení konkrétních případů.

Vezmeme-li v úvahu, že alespoň ve zkoumaných obcích III. typu bylo sociální kurátorství a sociální práce v přenesené působnosti typickou kumulovanou pracovní pozicí, jeví se jako účelné i propojení metodiky těchto agend na úrovni krajských úřadů.

R: Vadí mi, že kolegové vlastně dělají jakoby odnož té sociální práce, oni dělají kurátory pro dospělé a vidím problém v tom, že nejsme na jednom oddělení. Že jsme na dvou odděleních.

T: Co se tím komplikuje, máte pocit, že se některý činnosti dubluje?

R: Komunikace, jednak komunikace, jednak pořád, oni mají svoji vedoucí, ta jim řekne něco, já mám svoji vedoucí, ta mi řekne něco. Takže si myslím, že by to měl zaštiťovat jeden vedoucí. To si myslím, že je tady takový minusový. Já už jsem to říkala i naší vedoucí, i jsem to říkala vedoucí z těch sociálních služeb, ale já jsem ta poslední. Já to vnímám jako negativní jev tady při výkonu té sociální práce.

T: To znamená, může se i stát, že by třeba oni něco řešili a vy ani nevíte, že takový problém vznikl?

R: Jo, to se může stát. Pokud neřeknou, hele, to vyřeš ty, tak já o tom nemusím vědět ani.

T: To znamená, třeba vám i uteče nějaký případ, který by mohl posloužit jako model pro vás, tím, že se to nesdílí.

R: Může. Proto si myslím, že ta sociální práce by měla být na jednom oddělení, pod jedním vedoucím. (A_Kraj, metodik)

Dále, rovněž na dvou ze tří krajských úřadů byly metodika sociální práce a plánování sociálních služeb začleněny ve dvou samostatných odděleních. Zatímco na jenom z těchto KÚ nebyl dle sdělení dotázaných nastaven jakýkoliv ať již formální či neformální způsob sdílení a přenášení informací, na druhém KÚ byla tato oddělení záměrně formálně propojena pracovní pozicí, která část úvazku byla lokalizována v obou odděleních, neboť toto propojení bylo managementem sociálního odboru považováno za důležité. Význam proudění informací mezi metodikou sociální práce a „plánovači“ sociálních služeb objasňuje metodik třetího krajského úřadu, kde byly metodika sociální práce, plánování sociálních služeb i sociální kurátorství včleněny do jednoho oddělení.

Rozhodně v tom vidíme velké plus potom v návaznosti zase na to metodické vedení těch našich sociálních pracovníků na obcích, protože při řešení těch konkrétních případů, oni často že potřebují mít zmapovanou tu síť těch sociálních služeb a zase po nich chceme, že v okamžiku, pokud ta síť není úplná, něco jim tam chybí, že nám vlastně dávají sem k nám na ten Krajský Úřad echo a pak to tady řešíme a zase je to ve spolupráci s těmi našimi plánovači sociálních služeb. (C_Kraj, metodik)

Co se týče významu propojení s dalšími agendami, jako je např. SPOD, registrace sociálních služeb apod., nikdo z dotázaných krajských pracovníků či politiků toto propojení netematizoval.

Součástí tématu „začlenění metodiky sociální práce do organizační struktury krajských úřadů“ je nejen „objektivní“ pozice této agendy v organizační struktuře, kterou jsme právě popsali, ale i „subjektivní“ vnímání této agendy ostatními pracovníky krajských úřadů. Dva metodici sociální práce, oba z co do počtu úředníků větších úřadů, v této souvislosti referovali o tom, že jejich agenda je ostatními úředníky i politickou reprezentací kraje vnímána jako „sběrný dvůr“ pro záležitosti, které nelze po zběžném posouzení jednoznačně přiřadit pod jiné oddělení, ačkoliv se často následně ukáže, že daný případ se sociální prací nespojuje. Tato zaužívaná praxe poukazuje na velmi široké pojetí sociální práce v očích dalších pracovníků krajských úřadů a nezřetelné kontury, co se obsahu této agendy týče.

R: Když se na pana hejtmana obrací občané, chtějí přispět, teď tady máme konkrétně dopis paní, dokonce ani není z našeho kraje, se obrátila na pana hejtmana, aby jí přispěl na nějaký okno v domě. (...) Nebo nedávno jsme řešili, že paní bydlí ve dvojkové obci, a chce se přestěhovat do krajského města. A pane hejtmane, dejte mi byt.

T: A to taky je hodnoceno jako pro metodiky a sociální práci?

R: Ano, a to taky musíme napsat odpověď. (...) Tak často to ale zase není, tak jednou za měsíc, někdy jsou třeba dva dopisy za měsíc, někdy taky žádnéj. (A_Kraj, metodik)

R: K nám přijdou sem na KÚ lidi, a už od pohledu vypadá, že je klientem sociální práce. Tak automaticky ho posílají na sociálku. My tady s ním potom hodinu povídáme, protože on se nemůže pořádně vyjádřit, a vedla jsem ho na občanky, protože on chtěl občanku. Takže i tohleto je sociální práce, zjistit vůbec, co ten člověk chce a třeba zjistit, že vůbec nechce sociálku (smích).

T: A myslíte, že to teda patří do té sociální práce, nebo už je to nad rámec?

R: No, možná ty odbory by si měly dát trošku větší práci a nehodnotit člověka podle toho, jak mluví, jak vypadá, jak se chová. Ale víc si s ním dát práce a zjistit, co chce. (B_Kraj, metodik)

4.2 Obecní úřady III. typu

V rámci začlenění sociální práce v přenesené působnosti na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností bychom chtěli zejména poukázat na nesoúměrné postavení této agendy v porovnání s agendou SPOD. Pouze na nejmenším ze zkoumaných sociálních odborů, který se již dále nedělil, lze hovořit o rovnoprávném postavení z hlediska řízení, neboť všichni pracovníci odboru měli jednoho vedoucího, který částí svého úvazku působil jak v agendě SPOD, tak v sociální práci v přenesené působnosti. Sociální odbor druhého ORP měl pouze jedno oddělení, a to oddělení SPOD, které mělo vlastního vedoucího, sociální pracovníci pro sociální práci v přenesené působnosti spadali spolu s administrativními pracovníky odboru přímo pod vedoucího sociálního odboru. Sociální odbor třetího ORP byl dále členěn na tři oddělení, přičemž sociální pracovníci působící v přenesené působnosti byli zařazeni v oddělení, které na rozdíl od zbylých dvou nemělo vlastního vedoucího. Z rozhovoru s vedoucím odboru i tajemníkem úřadu se jeví, že za neformálního vedoucího těchto pracovníků je považován vedoucí oddělení SPOD. Sám vedoucí se takto patrně také vnímal, neboť měl zájem zapojit se do výzkumných rozhovorů v rámci tohoto výzkumu, ačkoliv původně nebyl vzhledem ke své pozici v organizační struktuře osloven. Z řady vyjádření tohoto vedoucího oddělení SPOD v průběhu výzkumného rozhovoru však bylo zřejmé, že když hovoří, tak má na mysli primárně OSPOD, nereflexovaně k této agendě během hovoru uhýbal a bylo pro něj těžké vzít v úvahu i druhé oddělení sociální práce. V každodenní praxi tak stěží mohl řídit a obhajovat zájmy sociální práce v přenesené působnosti, kterou spíše vnímal jako pomocnou činnost pro výkon SPOD.

Tento trend, totiž že sociální pracovníci pro sociální práci v přenesené působnosti, kteří působí na menších a středně velkých ORP, nemají na rozdíl od pracovníků SPOD vlastního vedoucího, byl patrný rovněž při získávání e-mailových kontaktů z webových stránek obcí na přímé nadřízené těchto pracovníků pro účely navazujícího dotazníkového šetření (výsledky tohoto šetření viz dílčí výstup projektu TB05MPSV006 „WP6a8_Dotazníkové šetření zaměřené na výkon sociální práce v přenesené působnosti na obcích III. typu a ve správních obvodech hl. m. Prahy“).

O zásadní roli erudovaného přímého nadřízeného pak hovořil jeden ze sociálních pracovníků obce II. typu (viz dále).

4.3 Obecní úřady II. typu

Otázka začlenění sociální práce v přenesené působnosti do úřadu obcí II. typu byla vnímána některými z dotázaných velmi palčivě. Ve všech třech zkoumaných obcích byla sociální práce součástí odboru vnitřních věcí, přičemž pouze v jedné z obcí byl vytvořeno samostatné sociální oddělení, které mělo svého vedoucího a jednoho sociálního pracovníka, který byl přijat díky účelové dotaci MSPV.

Na ostatních dvou obcích spadal výkon sociální práce přímo pod vedoucí odborů vnitřních věcí. Oba dotázaní vedoucí hovořili o tom, že výkon sociální práce v podstatě neřídí, protože této agendě nerozumí, nevěnují se jí.

Co se týče sociální práce, to má na starosti teda paní, která je vedle v té kanceláři, musím říct, že do té problematiky příliš nevidím, i když jsem vedoucí, protože to je taky rozsáhlá agenda, a, samozřejmě přehled mám. (B_Obec II, vedoucí)

T: Vy jste vedoucí odboru vnitřních věcí a ta sociální práce jakoby je tam začleněna.

R: Ano, ano.

T: Já se tedy rovnou zeptám, jak vy s tím přicházíte do kontaktu, s výkonem sociální práce?

R: Nijak, nijak.

T: Nijak. Vlastně co se týká řízení pracovnice, která spadá do vašeho odboru, vlastně sociální pracovnice, tak tam existuje nějaká vaše role?

R: Je to podřízená, dovolené, propustky, paragrafy, jo, nějaké organizační věci tam, docházka.

T: Z hlediska náplně práce?

R: Z hlediska náplně práce ne, tak maximálně že jede na školení, nebo že je na šetření, abych věděl, že není na pracovišti. (C_Obec II, vedoucí)

Vedoucí odboru vnitřních věcí i sociální pracovník obce z případové studie B shodně uváděli, že považují za důležité, aby na jejich úřadě vzniklo samostatné sociální oddělení pro zajištění kvalitního výkonu sociální práce, dlouhodobě se jim to však kvůli postoji samosprávy nedaří, naopak samospráva v době konání výzkumu dle dotazovaných vysílala signály, že má v úmyslu redukovat původně celý úvazek sociálního pracovníka na poloviční a kumulovat ho s matriční agendou. Tajemník úřadu hovořil už o jednom neúspěšném pokusu kumulovat funkci sociálního pracovníka s matrikou, přičemž naznačoval, že pokud by existovalo samostatné sociální oddělení, k těmto tlakům na kumulaci nesouvisejících agend by nedocházelo.

Sociální pracovník je na odboru vnitřních věcí, kde je teda jednak matrika a evidence obyvatel a teda nemáme žádný oddělení, za což jsem loni bojovala, ale prostě tady, řekla bych, to vedení vůbec, mi přijde, že tu sociální práci pořád ještě nebere tak, jak by ji brát mělo. Myslím, že už to ministerstvo o tom ví, tak proto i začali od loňského roku dotace, který jsou vyložené účelový, vyložené na tu sociální práci, ale prostě tady furt se na to neslyší. (B_Obec II, sociální pracovník)

Podle mého názoru, už tady na začátku, když začal ten rok 2012, se začalo se sociální, 2006 sociální služby a potom 2012, měl se udělat sociální odbor, tak, jak je to na jinejch. Ale každý město to řeší jinak. Někdo spadá pod tajemníka, nebo mají sociální odbory, my tady sociální odbor bohužel nemáme, takže prakticky to spadlo pod nás a odbor vnitřních věcí je úplně něco jinýho, než sociální pracovník, to musíte uznat sama. Jako matrika a sociální pracovník, tak samozřejmě, když jste nucena, nebo musíte, tak to uděláte. Ale podle mého názoru to správný není. Každý by měl dělat ten obor, kterému rozumí. A jakmile je kumulace funkcí, tak umíte tisíc věcí, ale pořádně ani jednu. (B_Obec II, vedoucí)

Za první, sociální pracovnice nedělá jenom sociální práci, dělala předtím i něco víc tady pro úřad,

takže to se trošku upravovalo, dělá ještě tu pečovatelskou práci, no a pak to bylo tak, že chtěli, je to na odboru matriky, takže bylo po ní požadováno, nebo jsme chtěli, aby byla taková třetí, kdo zastupuje matrikářku. Ale nakonec k tomu nedošlo, protože ona ze zdravotních důvodů jakože to dělat nebude. (...) A tím, že bohužel tady není samostatný sociální odbor, a je to pod tím odborem vnitřních věcí, tak ta myšlenka vznikla. Ale nemusí sociální pracovníce to dělat, nakonec to skončilo na tom, že opravdu má tu sociální práci a pečovatelskou. (B_Obec II, tajemník)

5. ŘÍZENÍ VÝKONU AGENDY

Řízení výkonu agendy sociální práce v přenesené působnosti na úrovni krajů a obcí má díky hybridnímu modelu propojení státní správy se samosprávou svá specifika. Lze na ně sice vztáhnout obecný model managementu, který dle Molka (2011)¹ zahrnuje tyto nezbytné činnosti:

- *Plánování* – tj., stanovení cílů a způsobů jejich dosažení, tedy - co, kdo, kdy a jak zajistí; do této dimenze začleňujeme i směřování rozvoje dané činnosti.
- *Organizování* – tj., formální uspořádání pracovních a hmotných zdrojů do určité struktury, vymezení pravomocí, povinností a odpovědnosti.
- *Vedení* – tj., koordinace činností, řízení pracovního výkonu (měření a hodnocení dosažených výsledků, kvalifikační předpoklady pracovníků a jejich osobní rozvoj), motivace lidí, ovlivňování a komunikace, řešení problémů.
- *Kontrola* – tj., porovnání skutečného stavu s plánovanými cíli, regulace.

Jeho uplatnění v praxi je ale ovlivňováno, a lze říci, že někdy i komplikováno, třemi faktory, v jejichž důsledku není linie řízení zcela jednoznačná. Jedná se o tyto faktory:

1. agenda je vykonávána na krajských a obecních úřadech, tedy v organizacích s byrokratickými rysy²;
2. agenda je součástí hierarchického řízení, které je lokalizováno vně úřadu, který ji zajišťuje (máme na mysli vliv MPSV, a v případě obcí i krajských úřadů);
3. řízení úřadů, které zajišťují výkon agendy, je určitými způsoby ovlivňováno suverénními samosprávnými orgány obcí a krajů, které jsou nezávislé na hierarchickém řízení zmíněném v bodě 2.

V této kapitole usilujeme o přesnější popsání tohoto složitého modelu řízení. Úvodem je však třeba upozornit, že tento model již ze své povahy je v praxi uplatňován různorodě, dle místních podmínek, a jeho jednotlivé části se mohou v čase proměňovat.

5.1 Krajské úřady

V této podkapitole pojednáváme o řízení ve vztahu k výkonu agendy metodiky sociální práce v přenesené působnosti na samotném krajském úřadě; vliv metodického řízení zajišťovaného krajskými úřady na řízení agendy sociální práce v přenesené působnosti na obcích III. a II. typu je pojednáno v rámci kapitoly 6.

Plánování jsme výše v souladu s Molkem (2011) definovali jako stanovování cílů a způsobů jejich dosažení, tedy nejen rozhodování o tom, čemu se kteří z řadových pracovníků mají věnovat a kdy, ale zejména i obecné vymezení předmětu činnosti a směřování jeho rozvoje. Do plánování dle analýzy vstupuje několik subjektů či aktérů:

¹ Jan Molek. **Řízení organizací sociálních služeb - vybrané problémy**. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2011. - 254 s. - ISBN 978-80-7416-083-7

² Při vymezování byrokratické organizace řízení navazuje Molek (2011:34) na klasickou teorii Maxe Webera, podle níž mezi principy byrokratické organizace řízení patří: „přísné vymezení úkolů a povinností každého článku organizace; každý pracovník je zodpovědný nejen za výsledky práce své, ale i všech podřízených; fungování organizace je založeno na soustavě pravidel (normy, instrukce, popisy činností); vedoucí řídí na základě objektivních pravidel (emoce a osobní přístup se nedoporučují); pracovníci musí cítit nejen nároky, ale i sociální jistotu (služební postup podle úspěšné práce či délky služebních let), pracovat loajálně; vytváření podmínek pořádku, stability fungování.“

- MPSV – toto dle sdělení managementu zpracovalo základní rámcové vymezení činnosti metodiků sociální práce na krajských úřadech;

T: Kdo ovlivňuje tu představu na tom kraji?

R: Koordinovat celorepublikovou praxi by mělo ministerstvo. Ministerstvo udělalo jakous takous metodiku, co by mělo být náplní činnosti KÚ, co by mělo být náplní činnosti OÚ, atd. no a na kraji potom, nebo u nás to funguje tak, že jsme si ty činnosti dali do organizačního řádu, a je to o náplní činnosti našeho odboru, našeho oddělení. (A_Kraj, vedoucí)

- vedoucí oddělení KÚ, na kterém je lokalizován výkon metodiky sociální práce – od těchto pracovníků metodici sociální práce očekávají udávání hlavních směrů svého působení, zavádění inovativních postupů, stanovení tematického apod. zaměření nových aktivit, stanovení prioritních činností apod.

T: Ty pracovní skupiny z toho vyplynuly přirozeně, že je ustavíte?

R: To byl nápad našeho pana vedoucího. Protože člověk si úplně netroufnul je nějak úkolovat. Ale když se to rozjede, bude to fajn. (B_Kraj, metodik)

- metodici sociální práce – rovněž sami uváděli, že se snaží o inovativní rozvoj své metodické činnosti, a to co do metod i do témat. Na jednom pracovišti zkušený metodik zaučoval a metodicky vedl své nové spolupracovníky. Metodici sociální práce rovněž dle svých slov stanovovali cíle své činnosti a způsoby jejich dosažení v situacích, kdy management na toto rezignoval, což bylo zejména v prvních letech od vzniku této agendy.

Už od toho roku 12, 13, člověk pomalu ani nevěděl, bylo to takový na koleně, člověk nevěděl, co s tím. Bylo to zajímavý, protože si to člověk budoval. Zase na druhou stranu, je to fajn, člověk si to budoval, ale přesto pořád nebyl si jistý. Protože je jenom jeden doporučený postup, hodně obecný. (...) měla jsem volnější ruku, protože nikdo, ani vedení si nedokázalo více méně představit, co z toho vznikne. Takže to bylo volnější. Kdybych měla čas a víc lidí, tak jsem měla volnější ruku, teď se to začíná trošičku, tady je problém, že jsme dvě oddělení už. Ale my v tom našem novém oddělení nemáme svého vedoucího. Že pořád to zasahuje, jsme pořád trochu spíš pod těmi službami. (B_Kraj, metodik)

- politici garantující sociální oblast na kraji – ačkoliv bylo patrné, že všichni radní pro sociální oblast se orientují především na oblast zajištění a rozvoje sociálních služeb v kraji, jeden z dotázaných politiků byl přesvědčen, že je to právě radní garantující sociální oblast, kdo by měl mít vizi o celkovém směřování sociální péče v kraji a tuto prosazovat nejen před samosprávou kraje, ale i v rámci sociálního odboru.

Co to obnáší, mít přehled v rámci celého kraje o sociálních službách, nejen o službách, ale prostě všechna problematika, která se týká sociálních věcí. (...) co se týká péče, strategie, vůbec strategie do budoucna, jakým směrem by se měla ubírat péče sociální, v rámci kraje. (...) očekávání, že skutečně se půjde do toho terénu na obce a k poskytovatelům. (B_Kraj, politik)

Organizování výkonu agendy sociální práce v přenesené působnosti ve smyslu nastavení personálního a materiálního zajištění, vymezení pravomocí povinností a odpovědností se na krajských úřadech dělo primárně v rámci struktur úřadu – vedoucí oddělení rozpoznává potřeby v oblasti personálního a materiálního zajištění, o těchto informuje a zdůvodňuje je vedoucímu odboru, ten, pokud se s návrhy ztotožní, je přednáší a zdůvodňuje řediteli úřadu, který opět, pokud s nimi souhlasí, je buď schváln, nebo jestliže vyžadují souhlas samosprávy jako např. při navýšení počtu pracovníků, prezentuje a obhájí tyto návrhy před příslušnými orgány samosprávy.

Samozřejmě každý vedoucí oddělení navrhuje, co by v tom oddělení mělo být, jaké činnosti, schvaluje to za odbor sociálních věcí vedoucí a dává to zase dál, schvaluje to paní ředitelka. (A_Kraj, vedoucí)

T: Co vy musíte udělat, abyste to obhájila to plánované navýšení počtu metodiků, když máte v ruce jenom ten jeden paragraf?

R: Jeden paragraf je absolutně nedostačující. Musím dokázat nějakou práci za nás. Ať je to metodika, ať je to rozsah metodiky, že postupně, hovoří se o sociálním bydlení, o opatrovnictví, o veřejném opatrovnictví, což byla do nedávna samostatná působnost, teďka je to přenesená působnost. (...) Pak ten požadavek je prostřednictvím vedoucího odboru a prostřednictvím paní ředitelky postoupen dál a potom se rozhoduje o tom, jestli ano nebo ne. (A_Kraj, vedoucí)

Pokud nastávají nějaké problematické situace, tak zpravidla to řešíme s vedoucí odboru, je to dáno tím, že na těch obcích potom jednáme s tajemníky a vedoucími odborů a snažíme se zachovávat tu rovinu. Pokud by byl nějaký větší problém, tak by do toho vstupoval pan ředitel. Takže v podstatě víceméně určíme si váhu toho problému a pokud je to v kompetenci, kterou jsem schopen zajistit já, tak ji řeším aktivně já, většinou, tedy častěji to přechází na vedoucí odboru, s tím, že ona je tím, kdo schvaluje, podepisuje ty doklady a pokud by opravdu došlo na nějakou situaci vážnější, tak pak komunikujeme samozřejmě s panem ředitelem, který je na roveň tajemníkům na obcích. (C_Kraj, vedoucí)

Jak jsme již uváděli výše, při zdůvodňování návrhů zastupitelům kraje může hrát významnou pozitivní roli krajský radní pro sociální oblast, pokud této oblasti rozumí a je schopen dále věcně argumentovat v rámci zastupitelstva. Z vyjádření dotazovaných nevyplývá, že by do organizačních záležitostí daných oddělení politici dále nějakým způsobem zasahovali.

To fungování odboru necháváme na paní vedoucí, jo, tam by nebylo dobré, kdybych do toho já přímo zasahoval, protože každý má nějakou svoji úlohu, nicméně ten přenos těch informací od samosprávy vůči tomu odboru jde přes vedoucí. (C_Kraj, politik)

Co se týče konkrétního rozdělení pravomocí z hlediska samotných metodiků sociální práce, tito uváděli, že každodenní činnost si mohou organizovat sami, nicméně vedoucí oddělení stanovuje prioritní činnosti, řeší problémy, pokud se vyskytnou, konzultuje s metodiky jejich návrhy řešení otázek v rámci metodické činnosti (případně v této věci jedná s MPSV), schvaluje akce pořádané metodiky sociální práce v rámci metodické činnosti, schvaluje plán kontrol atd. Vůči samosprávě a dalším vnějším subjektům však častěji než vedoucí oddělení vystupuje vedoucí odboru – jezdí společně s radními na výjezdy do kraje, pokud je tito pořádají, účastní se jednání Asociace krajů apod.

Na jednom z pracovišť by však metodik uvítal, pokud si by mohl sám stanovit prioritní činnosti v situacích, kdy na všechny požadované činnosti nezbývá čas – na rozdíl od svého přímého nadřízeno by raději upřednostnil řešení akutního problému z území než včasné zpracování administrativy.

T: A teď, když máte nějaké aktivity, co si můžete sama svolat, co už musí mít posvěcení vedoucího, nebo jestli vedoucí odboru má nějakou roli.

R: My všechno musíme mít přes vedoucího oddělení. Vedoucí oddělení nám přikazuje, zakazuje.:-) Jako práci samostatně dělat můžeme, to jo. Ale někdy takový to organizační... takový, co je momentálně potřeba. Tak mít k tomu ten prostor řešit to, co kde hoří, nebo kde opravdu objeví se neregistrovaná služba někde, kde je evidentní, že může dojít k ohrožení, takže potom by tohle mělo mít podle mě přednost před nějakými organizačně administrativními záležitostmi. A ne se stresovat se, že není hotovej termín, že měla být nějaká statistika nebo tak. (B_Kraj, metodik)

Z hlediska dimenze „**vedení**“ spatřovali sami vedoucí oddělení svou roli zejména v řešení problémů (viz výše), v obhajování zájmů svého oddělení v organizační rovině (rovněž viz výše), v neposlední řadě pak zmiňovali koordinaci, a to nejen ve smyslu koordinace pracovních činností, ale i metodické koordinace ve smyslu přenášení informací z MPSV na své pracovníky i na vedoucí pracovníky obcí.

Moje úloha spočívá hlavně v tom vedení, v té koordinaci toho, že s kolegyněmi konzultuju, co by bylo teď potřeba, jak to chtějí udělat, co navrhuji a takové ty postupy. Já osobně na té sociální práci

do terénu už moc nejezdím, přenáším informace z ministerstva práce na obce, nebo na ty vedoucí sociální pracovníky, na své kolegy, takže spíš taková ta koordinační řídicí práce. (A_Kraj, vedoucí)

V neposlední řadě se jeví, že se na vedení ve výše uvedeném smyslu nějakým způsobem podílejí i radní pro sociální oblast. Všichni tři dotázaní radní hovořili o tom, že jsou v úzkém kontaktu s vedením sociálních odborů a dle potřeby i s řadovými pracovníky a v některých případech se účastní i jejich porad. Jeví se však, že toto se týká především těch oddělení v rámci sociálního odboru, která se věnují plánování a koordinaci sociálních služeb. Někteří radní to uváděli explicitě, jiní měli obecně tendenci se nereflexivně vyjadřovat nikoliv k výkonu metodiky sociální práce, ale k plánování sociálních služeb. Není tak zřejmé, nakolik se samotní metodici sociální práce dostávají do kontaktu s těmito politiky v souvislosti s tématy sociální práce.

T: Máte nastavenou nějakou spolupráci nebo vazbu s odborem soc. věcí na krajském úřadě?

R: No samozřejmě, pochopitelně, tak to je úplně můj klíčový partner, takže pravidelné porady, diskuse na všechna témata, několikrát týdně, s vedoucími, případně s vedoucími oddělení. (A_Kraj, politik)

Jasně a tak samozřejmě ta sociální práce má vazbu na ty sociální služby, jo, to musí být provázané, nicméně tím, že to je vlastně v přenesené působnosti jako výkon státní správy, tak já, jako zástupce samosprávy, teď mluvím jakoby z pozice radního, tak že bych řešil nějaké problémy, nebo se na mě někdo obrací v téhle souvislosti, tak víceméně ne, jo. Spíš řešíme opravdu a jako myslím, že to je na jednu stranu správně, že to, co má být, co je v přenesené působnosti, tak prostě řeší buď tajemník anebo, jo, komu to prostě přísluší anebo případně tady metodický třeba odbor a co se týká samosprávy, tak samozřejmě co už pak se týká samosprávy, tak samozřejmě, to už se mně pak jako dotýká. (C_Kraj, politik)

Radní jednoho z krajů dále explicitně popisoval, jak na úrovni kraje rozlišují mezi samostatnou a přenesenou působností v oblasti sociálních věcí, přičemž případné problémové situace, které vzniknou v oblasti přenesené působnosti, jsou primárně řešeny po úřednické linii, nicméně pokud to úřednická linie považuje přínosné, pak se může radní na řešení problému podílet po politické linii. Ve stejném duchu hovořili i ostatní dotázaní pracovníci z daného krajského úřadu.

Tím, jak je to všechno jako propojené, ten výkon státní správy a samosprávy se prostě prolíná, to není, jako že jsou dva světy vedle sebe, tak tím, že je potřeba se na to vždycky dívat komplexně, tak samozřejmě, pokud se stane nějaký jako problém, někde, nebo je potřeba ho řešit, tak se to samozřejmě sem dostane, teď je potřeba řešit, jo a teď je potřeba jenom rozlišovat, kdo je kompetentní to řešit, ale není, jo jako určitě, o těch věcech prostě víme, víme třeba kde to vě anebo kde to jde naopak třeba vzorově, to určitě, ale pak je věc toho řešení, že jo, kdo je k tomu víc kompetentní. A samozřejmě, pokud víme, že třeba by na té obci něco nefungovalo, tak samozřejmě, já z pozice radního můžu jednat se starostou a říct, hleďte, bylo by dobré asi, kdybyste se na tohle to zaměřili, protože to není úplně ideální a přináší to třeba tyhle ty problémy, ale samozřejmě ve svém důsledku je to v kompetenci přímo toho tajemníka, jo. (C_Kraj, politik)

Téma **kontroly** v rámci řízení výkonu agendy metodiky sociální práce přímo na krajských úřadech nebylo obsaženo ve scénářích výzkumných rozhovorů. Sami metodici sociální práce jen stručně uváděli, že kontrolní činnost u nich provádí MPSV, o tom, že by existovalo na jednotlivých úřadech nějaké systematické hodnocení práce metodiků sociální práce, se žádný z dotazovaných nezmínil.

5.2 Obecní úřady III. typu

Dříve, než budeme prezentovat detailní výsledky analýzy řízení výkonu sociální práce v přenesené působnosti založené na kvalitativních datech ze tří obcí s rozšířenou působností z různých krajů ČR, bychom chtěli zvlášť upozornit na významné základní zjištění, které bylo společné všem třem zkoumaným obcím. Tímto zjištěním je skutečnost, že mírně zobecněno lze konstatovat, že přítomnost sociální práce v přenesené působnosti dle zákona 108/2006 Sb. byla jasně a explicitně tematizována

pouze těmi z dotázaných, kteří se této činnosti přímo věnovali, výkon agendy dle zákona 111/2006 Sb., byl ve vědomí dotázaných přítomen ještě menší měrou. Při rozhovorech o tématech spojených s řízením agendy sociální práce v přenesené působnosti reflektoval přímo tuto agendu obvykle pouze sociální pracovník, pověřený jejím výkonem (pokud ovšem tento spíše inklinoval k jiné přidružené agendě, jako např. sociální kurátorství) a částečně ji reflektoval i jeho přímý nadřízený. Tento však, pokud do jeho oddělení/odboru spadala i agenda SPOD, měl v některých situacích tendence odbočovat právě k této agendě. Další relevantní aktéři jako tajemník úřadu a místní politik (obvykle místostarosta), který měl v gesci sociální oblast, obvykle hovořili o sociálním odboru jako celku, když byla řeč o „sociálních pracovnících“, primárně se jim vybavovali pracovníci SPOD, přičemž jeden z dotázaných politiků byl přesvědčen, že jedinou agendou, kterou sociální odbor zajišťuje v přenesené působnosti je právě agenda SPOD. Již zmínění politici pak pokud hovořili o sociální oblasti, tak téměř výhradně v souvislosti se sociálními službami.

Já jenom ten odbor metodicky jakoby řídím, že vlastně do té činnosti samozřejmě nijak nezasahujeme, ani ne do toho výkonu státní správy, že jo, do OSPODU, takže doopravdy, když já to řeknu, tak se věnujeme společně s paní vedoucí komunitnímu plánování sociálních služeb. (C_Obec III, politik)

Právě popsaná skutečnost poněkud znesnadňovala analýzu, neboť ne vždy bylo na první pohled zřejmé, o jaké agendě právě mluvčí skutečně hovoří.

Uvedené zjištění je ovšem zásadní i z hlediska samotného řízení výkonu sociální práce: Situace, kdy existence této agendy je, tak říkajíc, pod rozlišovací schopnosti vyšších pater organizační struktury úřadu i samosprávy může na jedné straně řadovému sociálnímu pracovníkovi přinášet velký prostor pro samostatný výkon této agendy, dle vlastních ideálů, přesvědčení apod. Na druhou stranu však může výkon agendy, který je z hlediska úřadu „nevýznamný“ přinášet řadovým pracovníkům ztrátu motivace, tendenci k omezenému výkonu této agendy, obtíže při vyjednávání optimálních pracovních podmínek, rozšiřování jejich náplně práce o agendy, které jsou z hlediska úřadu nutné a „čitelnější“ (viz výše o personálním zajištění a kumulovaných náplních práce) atd. Riziko vzniku těchto negativních dopadů pak do značné míry souvisí i s následujícími skutečnostmi:

- financování sociální práce v přenesené působnosti je pouze z části kryto účelovou dotací MPSV, z části na jeho výkon rozdělují finanční zdroje samosprávy,
- neexistují závazné předpisy ohledně personálního zajištění agendy (s výjimkou potřebné kvalifikace), ve smyslu přijatelné pracovní zátěže a limitovaných možnostech kumulovaných pracovních náplní,
- neexistuje závazná, obecně sdílená a dostatečně konkrétní představa o žádoucích cílech sociální práce v přenesené působnosti a způsobech a postupech jejich dosahování,
- kontrola ze strany nadřízeného orgánu má pravomoci pouze ve vztahu k práci sociálního pracovníka se Standardizovaným záznamem sociálního pracovníka.

Pojďme se nyní konkrétněji podívat na jednotlivé dimenze řízení výkonu této více, či méně „neviditelné“ agendy.

Plánování

Na žádném z obecních úřadů III. typu nelze říci, že by kdokoliv z dotázaných pracovníků v řídicí hierarchii při rozhovoru prezentoval nějakou obecnější vizi, či úsilí o systematické směřování k nějakému cíli v oblasti výkonu sociální práce v přenesené působnosti. Politici, pokud nějakou vizi měli, pak se tato výhradně týkala rozvoje sociálních služeb. Tajemníci svou roli vnímali v rovině organizační, přičemž v této oblasti někteří měli určité vize a ideály, o jejichž naplnění usilovali. Vedoucí sociálních odborů/oddělení pak sledovali spíše dílčí cíle. Jeden z vedoucích uváděl, že se snaží prosadit větší

využívání terénní práce, druhý zase zdůrazňoval, že se snaží na svém odboru dlouhodobě prosazovat týmovou práci a kolegiální. Celkově se jevílo, že jak přímí nadřízení, tak samotní sociální pracovníci se snaží o zvládnání každodenních předvídatelných i nenadálých úkolů, případně o adaptaci na (očekávané) změny v souvislosti s rozhodováním nadřízených orgánů, zejm. MPSV, např. bylo zmiňováno, že se očekávají změny v rozsahu činností v souvislosti se schválením zákona o sociálním bydlení.

Ale z hlediska té sociální práce jako takové nic rozvojového tam nemáme, nebo nemám ani avízo, já vždycky od kolegů chci začátkem roku, aby si definovali nějaké cíle a věci, které bychom, až se sejde rok s rokem, a sedli si, tak jestli jsme schopni si říct, že jsme se někam posunuli, nebo ne. Ale tam mám takový pocit, že je to kontinuální práce, nebo nemám od kolegů žádnou zpětnou vazbu, že by se tam dalo něco nastavovat a k něčemu směřovat. Ale ono to možná taky souvisí s tím, jak to kolegové zase vnímají, jestli to vnímají jako kontinuální proces a tak, jak to přijde, tak se ty věci budou řešit. Jestli jsou schopni v těchto věcech takhle fungovat. Ti úředníci, kteří tady jsou a ono to je dané možná i tím charakterem té veřejné správy, tady na nějaké cíle a na nějaké vize se moc nehraje. Tady jsme drceni tím provozem a spouště lidem to vyhovuje, jak to přijde, tak ty věci řeší, tak mám pocit, že žijou jako cikáni z den na den. (A_Obec III, tajemník)

Na jednom z obecních úřadů pak tajemník i sociální pracovník souhlasně hovořili o tom, že v oblasti výkonu sociální práce v přenesené působnosti se snaží sledovat metodické vedení jejich krajského úřadu, případně s ním i aktivně komunikují. V ostatních dvou obcích toto zmiňováno nebylo.

Ano, metodika, podle které my jaksi postupujeme, se k nám dostává prostřednictvím Krajského úřadu, paní vedoucí i referenti jezdí na pravidelné porady, pochopitelně není to jen o těch osobních setkáních na těch pravidelných poradách, ale je to i písemná korespondence, která je zasílána na úřad a co se týče té korespondence přes ty datové schránky, ta metodika, která jde, to mám vždycky na stole a poté to jde vždycky až na ten odbor. Takže určitou takovou bych řekla, prvotní informaci mám, takže myslím si, že to takto funguje docela dobře. Pochopitelně, někdy jsem i upozorněna z těch porad, které děvčata absolvují, že třeba na stránkách ministerstva, že jsou příslušná stanoviska publikována, takže i sama vidím, že když třeba něco řeším, takže mám možnost nahlédnout na ty webové stránky a nalistovat si, co tam je aktuálního a spolupráce s paní vedoucí i potažmo s referentkami je velice dobrá, myslím si, že tam to sociální citění děvčata mají a dobře se mi s nimi spolupracuje. (C_Obec III, tajemník)

Organizování

Jasně schéma pravomocí se jeví zejména v oblasti personální: vedoucí odboru vytvářejí náplně práce, dále navrhuje a zdůvodňuje tajemníkovi navýšení pracovníků či navýšení mezd, tajemník toto předkládá a zdůvodňuje radě obce. Čili primární zodpovědností vedoucího je upozornit tajemníka na případné potíže v personální oblasti.

R: Ano. Takže jenom chci říct, že pokud by se tam ukázalo, že to rozdělení těch věcí mezi ty lidi prostě je už neúnosné a ti lidi tu práci nezvládají, tak samozřejmě...

T: A jak vy se to dozvíte?

R: No od toho vedoucího, od nikoho jiného. (A_Obec III, tajemník)

Ale vycházím z těch jejich doporučení, když už s něčím přijdou a bavíme se i o nějakém navýšení počtu lidí, nebo o personálních věcech, tak samozřejmě mě zajímají ty jejich argumenty, proč to takto chtějí. A pokud jsou schopni mi to zargumentovat, že se s tím ztotožním, tak pak nemám problém. Ať už se jedná o navýšení lidí, nebo přesuny těch agend. (A_Obec III, tajemník)

Já určitě můžu říct, že nejsme naddimenzováni. Protože tady ten společný model státní správy a samosprávy je z pohledu tajemníka dost, jak bych to řekla, určitou prevencí před tím naddimenzováním. Protože já musím zdůvodňovat té radě počet zaměstnanců a pochopitelně že také dokládám i ty výkony. (C_Obec III, tajemník)

Tajemník pak, pokud se s názorem vedoucího ztotožní, musí své návrhy obhajovat v radě obce. Ačkoliv všichni dotázaní politici shodně uváděli, že se do činnosti sociálních odborů nevměšují a to zejména pokud jde o výkon státní správy, přesto nepřímo ovlivňují výkon této agendy při vyjednávání o personálních otázkách, které dle tajemníků bývá často poměrně nesnadným úkolem. Je zajímavé, že na rozdíl od jednoho krajského radního, žádný z obecních politiků garantujících sociální oblast nehovořil o tom, že by se za návrhy tajemníka v sociální oblasti nějak osobně v radě či zastupitelstvu zasazoval.

...že bychom byli jaksí nadhodnocení, tak to určitě ne a když jsme podhodnocení, tak já mám docela dost, jak bych to řekla, náročný úkol, abych odargumentovala tu potřebu navýšení. Nebývá to tak, když s tím přijdu, že by byli hned spokojeni, ještě se dotazují, tam jsou další potom informace k jejich předložení a třeba to navýšení já docílím řádově do půl roku. Že to není z měsíce na měsíc, není to možné. Prostě ten výkonný orgán má nějaké cíle, nemá zájem moc navyšovat těch pracovních míst, takže tam už je to skutečně jako velmi pečlivě, musí to být jako velmi podrobně zargumentováno, abychom to navýšení jako, abych k tomu navýšení mohla přistoupit, protože jakmile je to zargumentováno, tak teprve upravuji organizační strukturu, protože dřív to nemá význam. (C_Obec III, tajemník)

Popsané obtíže při vyjednávání se samosprávou o počtu sociálních pracovníků částečně souvisí se skutečností, že výkon sociální práce v přenesené působnosti je pouze z části kryt účelovou dotací MPSV, takže částečně je dle dotázaných dofinancován z obecního rozpočtu a dále skutečností, že na rozdíl od agendy SPOD neexistují závazné směrnice pro nezbytný počet sociálních pracovníků na jednotlivých obecních úřadech (viz kapitola o personálním zajištění).

R: Tak, takže jsem to rozpočítala na všechno, tu žádost o dotaci.

T: Jo, a dali vám ty peníze, nebo vám je krátili?

R: Ne, samozřejmě, že nedali. Oni jako, pokud stojí v té metodice, která přišla, že to je pouze příspěvek, že to není na pokrytí, celé. To zas oproti OSPODU, kde vám to fakt dají celé tedy jako,... jo, jako říkám, ty peníze fakt není problém utratit na to všechno, protože jich není tolik, chybí stejně na ty mzdy, když to vezmu, tak jsme dostali nějakých pět set dvacet tisíc, což nepokryje výplaty ani dvou lidí, že jo. (C_Obec III, vedoucí)

V podstatě s návrhem přijdou kolegyně, že taková možnost je a já to nějakým způsobem zvážím.. Já to řeknu jednoduše, dokud stát dává, tak by člověk byl hloupý, kdyby si nevzal, protože kdyby si nevzal on, vezmou si jiní.. a těžko pak tomu volnému vedení zdůvodňujete, že ty peníze odčerpáváte z rozpočtu obce, na co by se daly získat prostředky odjinud... (B_Obec III, tajemník)

Co se týče samotné organizační struktury sociálního odboru, tu dle dotázaných rovněž na návrh tajemníka schvaluje rada města a zastupitelstvo. Dle zkušenosti jednoho z vedoucích odborů, který osobně reorganizaci uplatněnou na jeho úřadě nepovažoval za úplně šťastnou, nemá vedoucí odboru formální možnost reorganizaci ovlivnit.

T: A kdo to navrhl, to sloučení?

R: To už nevím. Nebo mě je to jedno.

T: A vy jste se k tomu nemohl nijak vyjádřit?

R: Loajální úředník je úředník, který plní rozhodnutí orgánu. Orgán je rada a zastupitelstvo, ty rozhodují o organizační změně, zastupitelé to schválili a na mě už je povinností jenom zabezpečit pracovní náplně a dodržování pracovních úkolů. (A_Obec III, vedoucí)

Na jednom ze zkoumaných obecních úřadů měli formálně nastavenou platformu, v rámci níž docházelo k pracovnímu kontaktu mezi samosprávou a vedoucím sociálního odboru i sociálním pracovníkem působícím v přenesené působnosti. Jednalo se o to, že v této obci měli vytvořenou sociálně-zdravotní komisi, která byla poradním orgánem rady obce. Jejími členy byli jak představitelé samosprávy, tak právě zmínění pracovníci sociálního odboru. Z rozhovorů se všemi dotázanými se jeví, že stanoviska, která prostřednictvím komise do rady přinášeli právě pracovníci sociálního

odboru, byla samosprávou vnímána jako dobře podložená a profesionální, takže následně nebyla samosprávou rozporována. Samotný sociální pracovník na své práci pro sociálně-zdravotní komisi oceňoval to, že díky této činnosti více chápe fungování a možnosti samosprávy, což využívá při výkonu své činnosti v přenesené působnosti. Jeví se tedy, že vzájemná spolupráce mezi samosprávou a státní správou, pokud je vedena za oboustranného respektu, může být přínosná pro obě strany a zejména pro klienty sociální práce.

A potom teda, naše současné vedení si na všechny oblasti vytvořilo komise.. takže na naši oblast je komise, sociální a zdravotní.. která má ze samosprávy předsedu a místopředsedu a z úředníka garanta té komise, který vlastně zpracovává všechny ty materiály pro jednání rady, to jsem já.. Jo, a sociální pracovnice, kolegyně, ta je vlastně člen té komise, ta tam se mnou spolupracuje... Takže svoláváme všechna ta jednání, připravujeme všechny podklady, zápisy z jednání, a pak návrhy usnesení pro radu... (B_Obec III, vedoucí)

Ani si nemyslím, že by ti volení zástupci měli mít právo do toho vstupovat, když to ten odborník připraví, a jsou tam argumenty, tak, protože ta komise je poradním orgánem rady a ve své podstatě to, co zhodnotí, tak by rada měla respektovat. Ale ještě před tou komisí je ten profesionál, nebo ten úředník, který tu problematiku zná daleko nejpodrobněji, tak by se to mělo respektovat. (B_Obec III, politik)

Ta samospráva je taky dobrá, že je to trochu proměnlivá práce... že člověk může zase víc ovlivnit to vedení, protože zase víc chápu, jak to chodí, co můžou, co nemůžou.. (B_Obec III, sociální pracovník)

Tato možnost sociálního pracovníka komunikovat systémově přímo se zástupci samosprávy však byla v rámci zkoumaných obcí ojedinělá. Sociální pracovníci zbylých dvou obcí dle svých slov do kontaktu se samosprávou nepřicházeli, komunikačním partnerem v pracovních záležitostech pro ně byl jejich přímý nadřízený.

Vedení

Koordinaci činností v rámci sociálních odborů/oddělení se věnují jejich vedoucí, jeden z dotázaných vedoucích měl z tohoto důvodu záměrně část úvazku lokalizovanou na všech dílčích agendách jeho odboru, aby měl přístup k informacím o dění na odboru z první ruky a mohl tedy odbor vést na základě vlastní znalosti o dění na odboru. Samotní dotázaní sociální pracovníci pak shodně vyjadřovali přesvědčení, že požívají důvěru svých nadřízených a pracují více méně samostatně a také si sami řídí rozvoj své kvalifikace.

I vedoucí se dá říct, nás bere jakoby ty samostatné pracovníky, takže i o spoustě věcech rozhodujeme si sami, samozřejmě s podporou její, ale jako nemáme, jako že bychom to měli takové nějak ohraničené, nebo že by do toho ještě někdo vstupoval. (C_Obec III, sociální pracovník)

Byli to rovněž vedoucí pracovníci, se kterými řadoví pracovníci nejprve konzultovali sporné či obtížné případy jednotlivých klientů. Dva ze tří tajemníků však rovněž uváděli, že v některých případech se občané obracejí s žádostí o pomoc přímo na ně, obvykle když nejsou spokojeni s pomocí poskytnutou přímo pracovníky sociálního odboru/oddělení. V takových situacích tajemníci určitým způsobem zasahují do práce odboru.

Nebo jsou klienti, kteří se nedohodnou se sociálním pracovníkem ani s paní vedoucí a víceméně žádají o nějaký ten level výš, takže se obrací na pana tajemníka nebo na pana starostu. A pak přijdu do styku s těmito klienty a s danou situací se de facto z toho důvodu seznamuju. Jinak naše oddělení běží samostatně, je to výborná parta, drží pohromadě, když to řeknu.. stížnost se občas objeví, lidé jsou různí a zvláště na poli sociální práce. (B_Obec III, tajemník)

Pokud něco potřebuji, řeším, tak to s tajemnicí řeším, ale aby do jednotlivých činností a tak zasahovala, to ne. Samozřejmě, pak se řeší třeba nějaké stížnosti, které, když si proti nám někdo stěžuje, tak, stane se to občas, tak pak to řeší ona, ten případ konkrétní, nebo když ji někdo osloví

přímo, že jo, při nějaké, nějakou schůzku, nebo tak, tak si k tomu sežene podklady, ale jinak mi do toho nemluví, jak si to tady nastavíme, tak to tady máme. (C_Obec III, vedoucí)

Podobně místostarostové garantující sociální oblast hovořili o tom, že se na ně někdy občané obraceli, aby vyřešili nějaký jejich problém v sociální oblasti. Podle vyjádření těchto politiků, přistupoval každý z nich k těmto žádostem odlišně. Jeden politik se cítil oprávněn a kvalifikován takové případy řešit samostatně s využitím podkladů od sociálního odboru, dokonce se vyjadřoval v tom smyslu, že na co již nestačí sociální odbor, řeší on.

R: Je jasné řečeno, že pode mě spadá odbor sociálních věcí, a tudíž... prakticky z toho plyne, ať se stane cokoli a má být na to nějaká reakce, lidi chytanou prvně místostarostu, protože když chytanou starostu, tak starosta řekne, na to máte tamhle místostarostu, takže v tu chvíli kopne někdo tady do dveří, nebo přijde, ale mě to nevádí, to já zase říkám, že s lidma jsem rád, a buď tady dám rozhřešení přímo já, protože já se do té práce taky trošinku jim mírně pletu, zvláště, když jsou to takové ty případy, které jsou, ... Oni semka přijdou, začnou mě vykládat pohádky, které nejsou pravdou, samozřejmě, než ke mě přijdou, tak já už tady mám složky, na každý ten případ, který je, já si všechno zjistím sám, po svojí linii, pak tady dojdou, začnou mě tady rozvíjet nějaký příběh, na který jsou zvyklí, když přijdou na ÚP, nebo k nám na sociálku, a oni chudáci nevědí, co kolem nich, tak já jim to tady přečtu, já samozřejmě nejsem tak vázaný, jak jsou vázaní oni, a zrovna jim tady vypucuju žaludek, takže ukápnou slzičky, vědí, že se čehosi dopustili, že neplatí, že dostávají příspěvky na bydlení a nám neplatí, a co po mě chtějí, že budou vystěhovaní? Ano, budete vystěhovaní, nic jiného si nezasloužíte v danou chvíli, a pak budeme to řešit dál, až budete vystěhovaní.

T: A proč to řešíte vy, proč to nepředáte někomu na tom odboru?

R: Protože vidím, že jsou některé případy, kde už to vzdali, kde to jsou spory třeba šestileté.

T: Chronické.

R: Ano, samozřejmě, ne že bych se zabýval každým, já si už vyberu jenom opravdu to nejhustější, co tam je a pak jim to tady povykládám a vesměs to funguje.

T: A stává se, že někdy toto iniciují i ti pracovníci toho odboru, třeba v takových chronických případech?

R: Takto. Oni samozřejmě, když by něco bylo úplně nej nej, kde si myslí, že by tam měl ten místostarosta zafungovat, tak dojdou. Ale ono to funguje spíš opačně. Protože oni se snaží absolutně pomoci, a ten dotyčný si spíš myslí, že mu absolutně pomoheno nebylo. Takže ono se to otáčí, on doběhne sem, s tím, že si chce stěžovat na jejich práci, a já, abych to spravedlivě posoudil, tak já se na to připravím, no a pak rozhodnu, řeknu ano, odbor měl pravdu, anebo jim taky... (A_Obec III, politik)

Druhý politik, ačkoliv se částečně v sociální oblasti orientoval, naopak plně respektoval kompetentnost sociálního odboru, takové případy jim předával a pouze byl informován o tom, jak byl případ vyřešen.

Jednou za půl roku, jednou za rok se objeví nějaký problém, a obrátí se na mě stěžovatelé z toho regionu, tak to má řešení, ale většinou je to obtížné. Takže musím říct, že když se mi to stalo zhruba před půl rokem, tak si myslím, že to, že ten sociální odbor to vyřešil, je odpověď na to, že ten odbor dobře funguje. A některé věci jsou opravdu obtížné řešit. A stran celé té problematiky, tak je pro voleného zástupce hodně složité, myslím to by člověk v tom opravdu musel působit, aby porozuměl těm nuancím. (B_Obec III, politik)

Třetí z politiků kombinoval oba přístupy dle toho, zda daný případ mohl být řešen s pomocí nástrojů, kterými disponovala samospráva, pak tento případ řešila přímo samospráva, či zda jednoznačně spadl do přenesené působnosti, tyto případy předával sociálnímu odboru a byl informován o výsledku, pokud do zákon dovoloval.

Samozřejmě se na nás ti občané obrací, my si to necháme prověřit, zjistíme, že to je výkon státní správy, tak co úředníci můžou, tak nám ty informace poskytnou, samozřejmě v některých situacích nemůžou poskytnout úplně všechny informace a potom samozřejmě my s tím občanem nějakým stylem jednáme, někdy mu umíme jakoby pomoci, někdy samozřejmě neumíme, ale je to fakt nějaký kompromis. (C_Obec III, politik)

V neposlední řadě samospráva prostřednictvím místostarosty za sociální oblast, případně přímo rada, dle dotázaných politiků i sociálních pracovníků pověřuje sociální pracovníky dle potřeby úkoly v samostatné působnosti, nejčastěji zpracováváním podkladů za danou oblast pro jednání rady, a to bez ohledu na to, zda mají na tuto činnost vyčleněnu část úvazku či mají přenesenou působnost v rozsahu celého svého úvazku.

T: To směřuje k tomu výkonu sociální práce na obcích, ve smyslu, jestli ta samospráva trochu ovlivňuje chod i těch odborů, někde oddělení, přímo myslím.

R: No to já je ovlivňuju opravdu přímo, protože já zrovna jim tady stanovím, jak to bude vypadat, co potřebuju, jaké podklady mi musí zpracovat, abych byl schopen s těma starostama, takže v tu chvíli, ne že já bych se jim montoval do jejich, ale veškerý servis, který já potřebuji, a já si prostě vydupu přesně to, co potřebuju. (A_Obec III, politik)

Kontrola

Co se týče kontroly, nebo vyhodnocování výkonu sociální práce v přenesené působnosti pro potřeby řízení v rámci jednotlivých obecních úřadů, politici zodpovědní za sociální oblast i tajemníci dvou ze tří zkoumaných úřadů hovořili o tom, že jako měřítko kvality výkonu vnímají míru stížností, které na sociální odbor obdrží a výsledky kontrol nadřízeného orgánu, tedy krajského úřadu. Jelikož všichni hovořili o tom, že stížností je málo a výsledky zmíněných kontrol jsou kladné, považují fungování odboru za optimální.

Já jsem ze zákona zodpovědný za výkon státní správy. Tak aby výkon státní správy fungoval v souladu s legislativou a s tím, co nám ty věci přinášejí a ukládají. (...) Primárně pro mě je záležitost, že nejsou stížnosti, že tady nechodí naštvaní, nespokojení klienti úřadu, že krajský úřad, když provádí kontrolu, a ta se tady provádí pravidelně na všech těch úsecích státní správy, tak z těch protokolů, pokud tam nejsou žádné připomínky, nejsou tam žádné věci, které by byly k řešení, tak to jsou pro mě signály, že ta agenda šlape. (...) ale přiznám se, ta sociálka mě nikdy nezaujala natolik, abych se v ní pitval, a to jsou věci, kde já spoléhám, že ti moji kolegové, kteří tam jsou roky, a ty věci znají, takže pokud se něco takového objeví, tak že budou schopni to řešit. (A_Obec III, tajemník)

A můžu říct, že jelikož o té sociálce moc neslyším, tak že funguje dobře. (B_Obec III, politik)

V případě potíží v organizační rovině očekávali tajemníci, že je o nich budou informovat vedoucí odborů (viz výše). Pouze tajemník jedné ze zkoumaných obcí uváděl, že průběžně s vedoucí sociálního odboru sleduje objem práce sociálních pracovníků, aby mohl včas reagovat opatřeními organizačního typu, pokud by objem práce na pracovníka přesáhl únosnou hranici.

Může se nám stát, že v určitém období třeba máme zvýšenou nemocnost a takže musíme se zabývat tím zástupem, anebo zase v určitém období máte zase ten plán práce vyšší, tak to zase spolu řešíme. Když by to bylo, ta analýza, kterou si s paní vedoucí dělám, by po určitou dobu vykazovala, jako že se nejedná o přechodný nával vyššího počtu klientů, ale že se nám to stabilizovalo na nějaké jiné úrovni, tak to potom samozřejmě je nezbytné, abych já projednala na úrovni toho výkonného orgánu a to rady, protože úprava počtu pracovních míst, co se týče finančních prostředků, které mám pro zaměstnance, kteří jsou tedy služebně zařazeni do Městského úřadu, o tom rozhoduje výkonný orgán, rada, takže takto se do toho zapojuji. (C_Obec III, tajemník)

Co se týče přístupu samotných vedoucích pracovníků, pouze jeden z dotázaných vedoucích sociálních odborů/oddělení hovořil o tom, že průběžně sleduje objem práce svého sociálního pracovníka. V oblasti sledování kvality práce však rovněž někteří vedoucí pracovníci spoléhali na výsledky kontrol uskutečňovaných krajským úřadem.

R: Jako, já mám přehled, kolik tam má spisů, protože to má hezky v polici takhle označený, jo.. takže vidím.. ale .. sousedíme, takže vím, jaká asi četnost návštěv klientů je. Jaká je četnost návštěv v terénu a zvládnutí spisů, tak to... že .. na ten jeden úvazek zatím to tak vidím, no...

T: Jakože Vám to připadá přiměřený...

R: Jo, jo, rozhodně tady není do noci. (B_Obec III, vedoucí).

5.3 Obecní úřady II. typu

Základním odlišným rysem obecních úřadů obcí s pověřeným obecním úřadem ve vztahu k úřadům obcí III. typu a krajským úřadům je jejich velikost, resp. malost, co do počtu pracovníků úřadu. Obecní úřady II. typu zařazené do výzkumu měly v průměru 21 zaměstnanců. To v praxi znamenalo, alespoň dle příkladu začlenění sociální práce v přenesené působnosti v rámci úřadu, že řadoví pracovníci se běžně potkávali nejen se svým přímým nadřízeným, ale i s tajemníkem. Rovněž místní zastupitel zodpovědný za sociální oblast bývá se sociálním pracovníkem, který je na úřadě navíc jediný, v častějším kontaktu, než je tomu u obcí III. typu. V důsledku toho, že sociální pracovník zajišťující mj. i agendu sociální práce v přenesené působnosti, je v relativně častém kontaktu s uvedenými pozicemi ve struktuře úřadu a vedení obce, nelze říci, že by sociální práce podobně jako na obcích III. typu byla neviditelnou agendou. To ale ještě neznamená, že by sociální práce měla na obcích II. typu „na různých ustlání“. Na základě výzkumných rozhovorů se spíše opak jeví pravdou. Potíž zřejmě spočívá zejm. v tom, že **všichni nadřízení v organizační struktuře úřadu i členové samosprávy o přítomnosti sociálního pracovníka vědí, nicméně mají velmi neurčitou představu o tom, co jeho pracovní pozice obnáší.** Současně dle samotných sociálních pracovníků, ale i dalších dotázaných na obcích, kde sociální pracovník působil na celý úvazek pouze v oblasti sociální práce, a to jak v přenesené, tak samostatné působnosti, panovala na jejich obci **představa, že jsou nevytíženi.**

Kolegyně dělala pečovatelskou službu a ještě měla evidenci obyvatel, takže mi tu pečovatelskou službu dá. Tak do tohoto jsem se učila, protože já jsem tu pečovatelskou, tak to jsem se učila, a s tím, že už začínali s tím standardizovaným a s tou sociální prací. To bylo furt takový jako v plenkách, to jsme furt nevěděli ten rok, a ještě ta škola, tak to se to tak jako pinkalo, proto jsem si ještě aktivně řekla, já budu ty přestupky, protože řešíme u přestupků lidi, který já zase znám. Z té hmotný nouze ty nezaměstnaný, i teda ještě jsem v bytový komisi, tak řešíme ještě byty, to jsem zapoměla. Na opatrovnictví tady byl snad jeden člověk. Tak to jsem začala dělat, to byl i ten zvláštní příjemce, a pak se začala i ta sociální práce nabalovat. Teď i víc chtějí toho, co se týče sociálních služeb, tak se to jako... A nikomu to tak těch 5 let nevadilo, že jestli jste vytížená, nevytížená. Pak začala paní vedoucí, abych ještě dělala tohle a tohle, já říkám, hele, pojd' se podívat, já dělám tohle všechno. Ne, to já nechci vidět. Já jsem tady zavřená hodně, tak si mysleli, že nic nedělám. Ona ani tu práci nechtěla vidět, říkám, mám s tím problémy a nejsem sama. Nevím, jak jste kde mluvila, třeba je to náhoda, ale pořád to vedení, ať je to tady, anebo i jinde, furt k té sociální práci přistupují jako, vy nic nevykazujete, vy teď neděláte žádný správní řízení. To, že na vás chodí peníze, no tak na to si zvykli, že, ale tím to hasne. (B_Obec II, sociální pracovník)

Když se bavíme o té dotaci na toho nového pracovníka, tak se ho snažíme využít, ten prostor, který tady vzniká, a objel jsem s ním naše domy, který máme ve všech místních částech, který jsou vybydlený a potřebují třeba rekonstrukce, ukázal jsem mu všechny prostory, kde je možné mít do budoucna byty, kde jsou počítány prostory pro neziskovky, a podle toho, kde se najde někdo, kdo dá nějaký dotační titul. Aby měl přehled on, aby si k tomu říkal, jaký jsou potřeby ve městě, nám to přenášel, abychom věděli, kam ty prostory směřovat. (...) Jsou tu dotační tituly, tak dostal na starost teďka, ať to nastuduje a přijde s tím, co by bylo od města k tomu potřeba. Měli jsme asi dvě nebo tři schůzky, něco jsme z toho vyloučili, potom jsme se sešli i se starostou s radním a řekli jsme si, touto cestou nechceme jít, takže zase až bude něco dalšího, tak... (A_Obec II, politik)

Navíc agenda sociální práce **není** na úřadě a zastupiteli obce II. typu vnímána jako **prioritní**.

T: Jaký objem z hlediska té agendy ty sociální věci celkově zabírají na úřadě?

R: Já nevím, 5%. (A_Obec II, tajemník)

Co se týče jakoby té sociální práce, tak to samozřejmě ze své podstaty jako mám pouze, jakožto

radní, místostarosta, zodpovědný za sociální oblast, takže samozřejmě mám k tomu nějaký vztah, ale víceméně okrajově, jo, priorita je pro mě ta pečovatelská služba. (C_Obec II, politik)

A tak vzniká **tlak ze strany samosprávy a vedení úřadu na kumulaci sociální práce s agendami, které jsou vnímány jako významnější** – nejčastěji s matrikou a evidencí obyvatel. Případně dle dotázaných pracovníků obecních úřadů II. typu je to opět agenda sociální práce, kde spatřuje samospráva rezervy, pokud si vytkne za cíl snižování počtu úředníků úřadu. **Jelikož dle vyjádření dotázaných je to právě obecní rada, kdo schvaluje organizační strukturu obecního úřadu, má prostřednictvím této pravomoci samospráva výrazný vliv na rozsah a kvalitu výkonu sociální práce** v přenesené působnosti na obcích II. typu.

T: Hrála v tom roli ta dotace, že jste mohli posílit?

R: Určitě hrála, protože na zastupitelstvu ne všichni zastupitelé jsou tomu nakloněni, abysme měli jednoho sociálního pracovníka (...)že pro toho člověka tady nebude práce a že je to zbytečné. (...) My jsme nezvyšovali vůbec počet lidí na úřadě, protože co já jsem tady za ten rok, tak lidi akorát odešli, ale nikdo nedostal výpověď. Takže když odešli, tak se akorát nenahradili. (A_Obec II, tajemník)

T: A když jste zmiňovala tu radu, jakože to je jeden z faktorů, který ovlivňuje i tu činnost, ...

R: No jistě, ovlivňuje, hodně. My tady sociální odbor bohužel nemáme, takže prakticky to spadlo pod nás a odbor vnitřních věcí je úplně něco jiného, než sociální pracovník, to musíte uznat sama. Jako matrika a sociální pracovník, tak samozřejmě, když jste nucena, nebo musíte, tak to uděláte. Ale podle mého názoru to správný není. (B_Obec II, vedoucí)

Vedoucí odboru vnitřních věcí se chystá do důchodu, odejde, takže tady se uvažuje o nějakých změnách [které by přinesly snížení úvazku na sociální práci], ale v podstatě bysme tento model tady chtěli zachovat, i když zase teďka, to nemůžu říct, protože se to projednává na radě, rada je ten orgán, který určuje organizaci úřadu, takže nevím, jestli do toho nějak nevstoupí, ale jako bych to viděla, že je to takhle vyhovující. (B_Obec II, tajemník)

Plánování

Na žádné ze zkoumaných obcí neměli řídicí pracovníci nějakou vizi o cílech, směřování a postupech sociální práce v přenesené působnosti vykonávané v jejich obci. Poněkud překvapivě nikdo z nadřízených, ale ani sociální pracovníci sami nezmiňovali, že by se tato jejich činnost ideově řídila ustanoveními zákona 111/2006 Sb., o hmotné nouzi. Co se týče metodického vedení, působení krajského úřadu v tomto směru bylo zmiňováno pouze sociálním pracovníkem a tajemníkem obce z případové studie C.

Organizování

Vliv relativně početně malých obecních úřadů a nízké důležitosti připisované agendě sociální práce na obcích II. typu se projevuje i v tom, že agenda sociální práce nemá obvykle vlastní odbor/oddělení, bývá včleňována k matričním záležitostem, a pokud (spíše výjimečně) svůj odbor má a jeho vedoucí je dlouhodobě nemocen, může být vedení odboru svěřeno s ohledem na zaměření agendy opět nekompetentní osobě – např. pracovníci matriky, jako v případě obce II. typu z případové studie A.

Vedoucí sociálního odboru je dlouhodobě nemocná, to vypadá, že až tak do konce roku, takže ty povinnosti jsem překlopil na paní XY. Ona sice dělá matriku, ale ona je taková universální. (A_Obec II, tajemník)

Jednotlivé činnosti v souvislosti s organizováním výkonu agendy sociální práce v přenesené působnosti si mezi sebe dělí tajemník, který má na starosti personální oblast, a vedoucí odboru, kde je sociální práce lokalizována, který především zpracovává docházku, plán dovolených apod.

Vedení

Pouze v obci z případové studie A, kde byl samostatný sociální odbor, zmiňoval sociální pracovník, že s vedoucím odboru, patrně dokud nenastoupil do stavu dlouhodobě nemocných, konzultoval svou běžnou činnost i případné plány, na co se zaměřit více. Ostatní sociální pracovníci toto neuváděli a jejich přímí nadřízení se vyjadřovali v tom smyslu, že této agendě nerozumějí a sociálního pracovníka v podstatě neřídí, řídí se sám. Podobně ani tajemníci se nezabývali řízením činnosti sociálního pracovníka.

R: Tak mým nadřízeným tady samozřejmě je vedoucí, pak je to tajemník (...) tady jsou ty kolegiální vztahy dobrý, takže si myslím, že nejsem nijak omezovanej.

T: Myslím, jako třeba kdybyste se chtěl zaměřit na nějakou novou cílovou skupinu.

R: Vždycky je to o dohodě, že se tady dá domluvit, dá se jít za vedením, dá se něco navrhnout. To vedení to zváží, proběhne nějaká debata a na základě toho je výstup a buďto se na tu cílovou skupinu zaměříme, nebo na tu soc. práci, nebo na ten průzkum, nebo ne. (...)

T: A jak vyhodnotíte, co je problém, kdo vám dává tu zakázku teda? Jak vy si vytvoříte tu zakázku. Vy jste říkal, že někdy může být tlak z veřejnosti.

R: No tak to je jasný, starosta řekne, že si stěžují občané, tak zvedne telefon, zavolá sem, ať se tomu věnujeme.

(A_Obec II, sociální pracovník)

Na sociálce se přiznám, že za ten rok jsem byl jenom 3x, 4x, když jsem tady řešil člověka, kterého znám. Tak jsme se domlouvali, jestli mu dáme nějakou šanci. (A_Obec II, tajemník)

Na jedné ze zkoumaných obcí však poměrně aktivně do činnosti sociálního pracovníka vstupoval místostarosta pro sociální oblast, a to takovým způsobem, že sociálního pracovníka „úkoloval“ dle vlastních preferencí v sociální oblasti, nicméně šlo o úkoly v samostatné působnosti, na které neměl sociální pracovník oficiálně vyčleněnou patřičnou část úvazku. Tyto činnosti tak byly vykonávány na úkor časové dotace na přenesenou působnost. Tendence využívat úvazek na přenesenou působnost i na další činnosti (a to nikoliv na vedení pečovatelské služby, na které měl pracovník část úvazku vyčleněnou), nad rámec této agendy byla přítomna v obou obcích, kde sociální pracovník působil na celý úvazek, byť dělený mezi sociální práci v přenesené působnosti a vedení pečovatelské služby.

Řízení každodenní činnosti sociálních pracovníků na obcích II. typu tak bylo z velké míry ponecháno na jejich vlastním rozhodnutí, nicméně dle potřeby a neplánovaně mohli dostávat pracovní úkoly nejen od svého vedoucího a tajemníka (a to i bez souvislosti se sociální prací), ale i samosprávy.

Kontrola

Podobně jako u obcí III. typu i na obcích II. typu byla jako hlavní indikátor toho, že sociální pracovník pracuje dobře, uváděna skutečnost, že si na jeho činnost občasně nestěžovali.

Ačkoliv všichni sociální pracovníci hovořili o tom, že při své práci využívají Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, a rovněž, že na jeho základu zasílají jednou ročně statistické výkazy ohledně počtu klientů, intervencí apod. na krajský úřad a MPSV, uváděli, že tato data nejsou v rámci obecního úřadu nijak dále využívána např. ke sledování a vyhodnocování objemu práce ve vztahu k personálnímu zajištění. Jeden z vedoucích pracovníků současně uváděl, že dle jejich sociálního pracovníka jsou informace ve Standardizovaných záznamech tajné a že k nim nemá v obci nikdo jiný přístup než sociální pracovník. Nebylo však zřejmé, jak tyto okolnosti souvisí s nevyužíváním těchto údajů v agregované podobě.

T: Vy tu svou činnost nějak vykazujete, co třeba prostě v rámci toho úvazku děláte? Jo, jako konkrétně, třeba nějaký popis, s kolika klienty za měsíc pracujete...

R: Tak to se objevuje v tom standardizovaném záznamu.

(...)

T: Jo. A i tady třeba někdo z vedení, sleduje někdo, co vy vlastně děláte, v rámci toho úvazku?

R: Z vedení ne.

T: Ne.

R: Z vedení ne, protože oni k tomu záznamu nemají přístupy. (C_Obec II, sociální pracovník)

T: Jak to evidujete, to, co děláte? Jakým způsobem vykazujete, co jste udělali, jak to bylo efektivní.

R: To je to nejhorší, co řešíme celou dobu, jak to monitorovat.

T: A jak vy to tady řešíte?

R: Ten standardizovaný záznam, no. To k tomu bylo zřízený, ne?

T: A pociťujete nějaký tlak na efektivitu, nebo je tady nějaká norma, co se týče objemu práce, abyste vykázal, že něco děláte?

R: Pociťuju, akorát všechno zapisovat, každou blbost, s prominutím, tak si to hlídat, všechno si poznačit na papír a pak to třeba zpětně zapisovat.

T: A kdo to o vás chce? Je potřeba, abyste to někomu, třeba městu, předkládali?

R: Městu ne.

T: Tak k čemu to slouží potom, ty výkazy?

R: Tak co já vím, se to pak zpětně vždycky jednou za rok, když je nějaká statistika pro kraj, pro ministerstvo, takže asi k tomu. (A_Obec II, sociální pracovník)

Sami sociální pracovníci uváděli, že se jim velmi špatně vyazuje jejich činnost vůči nadřízeným a zejm. samosprávě a toto sdíleli i někteří vedoucí pracovníci, kteří se snažili alespoň monitorovat každodenní činnost sociálního pracovníka – jeden skrze kontrolu příchozí pošty, druhý pozorováním, tj. přes kancelář vedoucího vedl přístup do kanceláře sociálního pracovníka, takže vedoucí hovořil o tom, že má určitou představu o počtu lidí, kteří sociálního pracovníka kontaktují, telefonátech i rozsahu terénní práce sociálního pracovníka. Dotčený sociální pracovník však nezávisle na vedoucím uváděl, že vedoucí, protože nezná problematiku sociální práce, nedokáže správně jeho pracovní zátěž vyhodnotit a spíše má tendence podceňovat časovou i jinou náročnost jednotlivých úkonů.

R: No, to výkaznictví dělám, dělá se to všechno v OK systému, v tom programu, ale zvláště na služby a zvláště na sociální práci. Takže já i výkaznictví dělám, všechno. Teď se dělá výkaz za sociální služby za celý rok, tohle všechno dělám já, jenomže on to nikdo nevidí. (...) jde se támhle někam do terénu a...

T: A mají pocit, že si jdete na kafe, že.

R: Jdete na kafe, a právě, a „Ty už zase jdeš? A ke komu jdeš?“ a když nechodíte, „Ty nechodíš?“. (B_Obec II, sociální pracovník)

6. FAKTORY, KTERÉ DLE RESPONDENTŮ OVLIVŇUJÍ ORGANIZACI A ŘÍZENÍ VÝKONU AGENDY

V této kapitole pojednáváme o faktorech, které napomáhají výkonu agendy sociální práce na obcích či ho naopak komplikují. Vliv jednotlivých faktorů obvykle není přímočarý či automatický, řada z nich nabývá pozitivního, neutrálního či negativního významu pro výkon agendy až v souvislosti s dalšími okolnostmi. Většina z níže uvedených faktorů se týká především obcí, nicméně část z nich je platná i pro krajské úřady a poslední z pojednáváných faktorů se týká výhradně krajských úřadů. Vzhledem k této skutečnosti nepojednáváme tuto kapitolu v členění dle typu správního odboru jako předešlé kapitoly 3. – 5., ale podle jednotlivých faktorů.

6.1 Kontrola a metodické vedení krajskými úřady z hlediska jeho dopadů na řízení agendy na obcích

Téma kontroly a metodického vedení v oblasti výkonu sociální práce v přenesené působnosti na obcích II. a III. typu zmiňovali především pracovníci krajských úřadů. Je to pochopitelné, neboť tyto činnosti tvoří podstatnou část jejich náplně práce.

Z popisu obsahu kontrolní činnosti KÚ vůči obcím i z hodnocení reálných dopadů na výkon agendy samotnými pracovníky KÚ vyplulo, že kontroly samy o sobě mají omezený vliv na řízení a potažmo kvalitu výkonu sociální práce v přenesené působnosti na obcích. Prostřednictvím kontroly lze dle vyjádření pracovníků KÚ dosáhnout pouze toho,

- aby sociální práci vykonával pracovník s kvalifikací dle zákona o sociálních službách a
- aby sociální pracovníci vedli k jednotlivým případům Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, případně doplněný vlastním spisem.

Zkontrolujeme, zda vedou ty standardizované záznamy, i to by mohl být problém, že to špatně vyplňují, jednoslovně, nebo když to nemají, nebo když pro člověka, když se do toho podíváme my nebo kolegyně, tak že třeba z toho nepozná vůbec, co dělají, nebo jak to dělají, že to mají třeba špatně vedený. (A_Kraj, metodik)

Povinnost je jenom ze zákona, to je ten standardizovaný záznam. Takže my to děláme namátkově, protože on dlouho nefungoval, namátkově kontrolujeme, jestli dělají ten standardizovaný záznam, protože to je jediný porušení právních předpisů. (...) ale v té sociální práci nám opravdu nedává možnost, akorát kdyby vůbec nenapsali standardizovaný záznam. Nebo kdyby neměli vůbec spisy, tak bysme tam dali, protože nekonají, že nemůžeme ověřit, jestli konají, nebo ne. (...) a my z kraje nemůžeme nahlédnout do standardizovaného záznamu, což jsme dřív mohli, ale teď nemůžeme, není udělán přístup, abychom mohli průběžně vědět, jak ta obec pracuje. (B_Kraj, metodik)

U jedné dvojkové obce, jsme zjistili, že tam není ta sociální práce vůbec zajištěná, vykonávána. Byla tam paní před důchodem, a ona nevěděla, co je to standardizovaný záznam, prostě po dvou letech, to bylo myslím v roce 2014, a na základě té kontroly tajemník udělal opatření, přišla tam nová paní a už to funguje bezvadně. (A_Kraj, metodik)

Problém je, že v rámci kontrol, co kolegyně provádí, vlastně ony mohou ukládat opatření, ale nemohou ukládat sankce, tudíž naše možnosti jsou skutečně omezené na to, dávat doporučení, ukládat opatření, kontrolovat, musím říct, že naší snahou je jít spíš to cestou domlouvat se a pozitivně, samozřejmě, tam, kde to nejde, tak přistupujeme k nějakému opatření, jako že informujeme ministerstvo, které má nějaké nástroje, řekněme tvrdší, než máme my. (C_Kraj, vedoucí)

Ačkoliv oba tyto body jsou důležité, sami metodici sociální práce při KÚ i jejich přímí nadřízení vnímali, že tyto body postihují pouze malou výšeč dané agendy a jejich naplnění není samo o sobě zárukou

kvalitního výkonu sociální práce v přenesené působnosti, neboť v podstatě nepostihují obsah této činnosti. Pracovníci KÚ by uvítali, kdyby v rámci kontrolní činnosti mohli:

- *více ovlivnit personální zajištění této agendy na obcích*, tj. aby mohli vydávat závazná doporučení ohledně vhodných a nevhodných kumulací činností delegovaných obcí na sociální pracovníky, a doporučení týkající se nezbytného minimálního počtu sociálních pracovníků na konkrétní obci,
- *kontrolu zaměřit i na obsah sociální práce*, tj. vedení jednotlivých případů apod.,
- *v rámci kontroly dávat vyváženou zpětnou vazbu*, tedy nejen zprávu o pochybeních, ale i kladné hodnocení činnosti sociálních pracovníků.

My můžeme kontrolovat sociální práci, ale nemůžeme kontrolovat to ostatní. Ty kumulace nemůžeme ovlivnit. Ale aspoň dát to doporučení pro vedení, aby si dali pozor třeba na ty střety zájmů. (B_Kraj, metodik)

Občas vím, že i kolegyně psaly doporučení, že by bylo vhodné zvážit posílení personální té sociální práce. Takže myslím si, že to je strašně důležitá informace, ale nemám úplně zpětnou vazbu, jestli do té samosprávy to úplně dopadá. (C_Kraj, vedoucí)

...přesvědčovat a zdůrazňovat třeba kladné výsledky těch soc. pracovníků, což určitě činíme, když tam přijdeme na kontrolu na tu obec, na výkon soc. práce, tak se snažíme vyzdvihnout, co všechno dělají a jak to dělají a že by třeba bylo, zvlášť teďka, co mají ty dotace na výkon soc. práce, tak že by měli mít toho jednoho pracovníka, že to je daleko lepší a ty výhody všechny. Prostě snažíme se to všechno jim zdůraznit, ale to, co s tím ten úřad udělá, je samozřejmě na jejich samosprávě. (...) já jim to doporučím, ale nemůžu to nařídit. (A_Kraj, metodik)

My máme dva papíry, kdy jeden je ten strohý z kontroly, kde jsou ty tvrdé nedostatky, porušení paragrafu, a potom je ten druhý, kde je nějaké naše metodické doporučení, pochvala a tak. (C_Kraj, metodik)

Ten vztah té samosprávy a té sociální práce není vždycky ideální, tak si myslím, že i pro ty sociální pracovníky je to taková podpora, že někdo se jich zastane a řekne, podívejte se, oni to dělají dobře, mají náročnou práci, bylo by dobré, abyste jim pomohli. Říkám, pak už dál naše možnosti končí. (C_Kraj, vedoucí)

Zaměřujeme se na to, jak to mají personálně zajištěné, na kolik úvazků, chceme ideálně, aby to bylo v pracovních náplních, zjišťujeme, jak si plní povinnost dalšího vzdělávání, jestli mají průkazky sociálních pracovníků, pak ještě zjišťujeme, jo odbornou způsobilost, tohle vedeme v prvním bodě. Pak tedy kontrolujeme, jak vedou spisy. Nejen formálně, ale také obsahově, kdybychom tam my naskočili a měli pokračovat v tom případě, jestli tam je zřejmá nějaká kontinuita, jestli fakt udělali všechno pro to, co měli udělat, no, takže kontrolujeme, jdeme do konkrétních spisů a fakt jako většinou třeba těch deset spisů, nebo se snažíme, aby od každého sociálního pracovníka, v rámci těch kontrol kontrolujeme i pak správní činnost, před stanovením zvláštního příjemce důchodu, což tedy často dělají sociální pracovníci, ale protože byl pokyn z MPSV, my jsme to dřív nekontrolovali, že to máme kontrolovat, že to spadlo na nás, kontrolujeme úhrady za stravu, to je také správní řízení a kontrolujeme uzavírání smluv, což je sociální práce, že ten člověk není schopen jednat a jde do pobytové služby, nebo do sociální služby. (C_Kraj, metodik)

Tento, řekněme, deficit kompenzovali na všech KÚ zapojených do případových studií tím způsobem, že kontrolu na obcích spojovali s tzv. metodickým dnem, v rámci kterého nahlíželi do vybraných spisů a jak k vedení spisu, tak také k vedení daného případu poskytovali sociálním pracovníkům zpětnou vazbu a případně návrhy na zlepšení, alternativní řešení apod. Všichni pracovníci KÚ současně zdůrazňovali, že i samotné kontroly se snaží vést spíše v podpůrném duchu. Rovněž se většinou snažili ať již ústně nebo prostřednictvím samostatného zápisu určeného tajemníkovi úřadu zhodnotit pozitivní stránky činnosti sociálních pracovníků daného úřadu, a tím přispět k osvětě u vedení úřadu, případně samosprávy, o obsahu a přínosu sociální práce na obci. A to proto, že dle zkušenosti pracovníků KÚ

bylo toto povědomí na řadě obcí nedostatečné, což zpětně znesnadňovalo výkon sociální práce (např. nedostatečnou alokací pracovních kapacit, snahou doplňovat náplň práce sociálního pracovníka dalšími činnostmi apod.).

Když děláme tu kontrolu, tak já to nazývám ne kontrola, ale spíš metodické den. Protože si s nima povídám. A z té řeči vyrozumím, co dělají, nebo jak často chodí do terénu, a tak. (...) projdeme ty záznamy, co mají, tu spisovou dokumentaci. A mluvíme o případech, řešíme, když potřebují nějaký konkrétně, něco, co v současné době řeší, takže takhle to bereme. (A_Kraj, metodik)

Každá ta kontrola by měla být pro toho kontrolovaného spíš takovým ponaučením pro příště, aby z toho vycházel. Takže není to jenom o těch kontrolách, je to možnost kdykoliv konzultace, telefonní, mailové, osobní. (A_Kraj, vedoucí)

Když je ten spis, tak se podíváme a dáme jim spíš tou formou metodickou doporučení, vedle zápisu, vedle protokolu, jak by asi to mohlo být, anebo něco konkrétně, když narazíme na nějaký problémový spis, problémového klienta, nebo špatně uchopitelného klienta. Tak se s nima pobavíme, kde by ještě mohli nebo jak by to mohli. (B_Kraj, metodik)

O reálném dopadu těchto v podstatě nezávazných doporučení, a zejména o tom, jak na ně reaguje samospráva, však měli pracovníci KÚ většinou pouze omezenou zpětnou vazbu.

Z hlediska samotných obcí II. a III. typu zapojených do případových studií, nebyly kontroly realizované KÚ příliš tematizovány. Obvykle se o nich zmiňovali pouze vedoucí pracovníci či tajemníci, v odpověď na otázku, zda sociální odbor pracuje dle jejich představ. Na tomto místě rozhovoru pak uváděli, že kontrola KÚ neshledala žádná pochybení, což je pro ně známkou, že je vše v pořádku. Bohužel s ohledem na výše zmíněný limitovaný rozsah toho, na co se lze při kontrole zaměřit, může být tento způsob interpretace výsledků kontroly tajemníkem a samosprávou velmi zavádějící. Může např. být využit samosprávou jako silný argument pro to, že není nutné žádné změny ve fungování sociálního odboru uskutečňovat, byť by na jejich potřebnost poukazovali sami sociální pracovníci. V určitých případech tak může i kladný výsledek kontroly KÚ vést k zakonzervování nevhodné či nedostačující praxe, resp. řízení agendy.

Nicméně, z výsledků případových studií se jeví, že tam, kde jsou kontroly KÚ z hlediska obce vnímány jako častější (v daném kraji byla na každé obci kontrola provedena přibližně každé 3 roky), tam byla kontrola a její vliv na praxi více zmiňována i samotnými sociálními pracovníky. Což se nedělo na zbylých obcích, kde jednotlivé obce byly do plánu kontrol zařazovány s periodicitou 5 až 10 let. Dodejme, že právě možnost častějších kontrol byla vnímána pracovníky těch KÚ, kde tyto častější kontroly uplatňovali v případech detekovaných neřešených problémů i jedenkrát za rok, jako prostředek postupného působení na samosprávu a její ochotu nastavit vhodnější podmínky pro výkon agendy. V jednom z krajů se do působení na samosprávu v sociální oblasti zapojoval i příslušný radní kraje, což bylo vnímáno pracovníky KÚ jako významný přínos.

Tazatel: Co vy vlastně můžete, když to řeknu jednoduše, když tam tedy narazíte na to, že tam v té obci opravdu jo, já fakt teď nevím, jo, jako že prostě neochota sociální práci podpořit, jo, nebo nezájem, nebo nerozvíjí se to atd., vy na to přijdete, přijdete na to znovu, víte, že se to v podstatě vůbec nemění, jestli vy tu informaci někam postupujete a ten kraj, nejen vy osobně, ale ten kraj má šanci s tím něco dělat, nebo vlastně co se může dít?

C_Kraj, metodik: Jo, jdeme tam třeba opakovaně na kontrolu, je to z protokolu kontrol, chceme, aby nám zaslali písemně zprávu o nápravě, určitě tady paní vedoucí odboru tu informaci má, takže ví, že to nefunguje, že tam je problém, ona dělá výjezdy do obcí třeba s panem radním, takže tam jedou a je to téma, o kterém se třeba také baví. Když zase oni to řeknou, oni to neřeknou tak jako my, tohle bylo špatně, tohle bylo špatně, ale prostě snaží se jako ze své pozice to tam tedy rovnat, no.

C_Kraj, vedoucí: Je to tak snaží se a v podstatě, on tam právě vnáší ten rozměr řekněme té samosprávy a toho politického nějakého vyjednávání. My jsme nadřízený orgán v rámci té přenesené působnosti, ale některé věci skutečně přesahují výkon té samosprávy a tam on

intervenuje.

Co se týče dalšího metodického vedení obcí krajskými úřady v oblasti agendy sociální práce, všechny zkoumané KÚ pořádaly přibližně 4x do roka metodická setkání obvykle pro vedoucí sociálních odborů obcí III. a II. typu, a tematická setkání či semináře pro sociální pracovníky. Kromě toho nově v jednom ze zkoumaných krajů ustavili pracovní skupinu z vybraných obcí III. i II. typu, jejímž zadáním je formulovat potřeby obcí v metodické oblasti vůči kraji (v dalších krajích toto považovali za důležité, ale systematicky potřeby obcí nesbírali, ani nevyhodnocovali). V jiném z krajů zase byly vytvářeny vlastní metodické materiály určené pro obce, ošetřující vybraná témata. Na rozdíl od kontrol, metodické působení KÚ sami sociální pracovníci obcí III. i II. typu obvykle zmiňovali a hodnotili ho vesměs pozitivně, i když někteří viděli prostor pro určité zlepšení.

Zrovna dneska přišlo z kraje písemně, zápis z porady, která byla pro tuhle oblast, a součástí byl ten dotazník, který jsem teď dával paní vedoucí o sociálně vyloučených lokalitách, ale podporují nás metodicky, že přijde vždycky nějaký přepis, anebo že nás pozvou, kurátory, a metodici prevence se nám věnují. A je tam pak vždycky prostor pro diskusi a dotazy. (...) Bližší je mě vždycky ta metodická podpora z kraje přímo, než působení MPSV. (A_Obec III, sociální pracovník)

KÚ pořádá ty metodický setkání, snaží se případně informovat, když jsou nějaký změny z ministerstva, nějaký nový nařízení. Myslím, že je to doporučený. Není to povinný, ale pak z toho jsou věci, oni sice pošlou zápis, ale pak člověku může utéct plno věcí, protože jsou termíny, co se musí třeba řešit dokola, tak je dobrý tam jezdit a ... (A_Obec II, sociální pracovník)

T: A to metodický vedení kraje, jak Vám to jako připadá, je to k něčemu? Je to do praxe?

R: No, tak jako někdy se tam něco dozvím a někdy ne.. protože ty školení nebo ty metodický setkání jsou takový zmatený kolikrát nebo lidi do toho dost zasahují.. že pak tam celou dobu rozebíraj, jak mají špatnou spolupráci s úřadem práce a tady to nikoho zrovna nezajímá teda, protože my máme spolupráci dobrou. (B_Obec III, sociální pracovník)

R: Metodický vedení je dobré, opravdu, jsem spokojená... Aktuality, průběžně nám posílají.. příští týden tam mám dokonce dva semináře.. jako opravdu, ty zaměstnanci nás metodicky teda dobře vedou..

T: Že i školení pro vás nějaký zajistí...

R: Ano.. a bezplatný semináře.. (B_Obec III, vedoucí)

Tak určitě jsme v kontaktu s KÚ, který nás metodicky řídí, zas, přijdou maily, ale já to přeposílám naší sociální pracovníci, která vyplňuje, teďka řekla bych, že krajský úřad pracuje mimořádně. Když byly ty začátky, tak to bylo takový nesmělý, sem tam občas přišel mail, teďka opravdu, je to asi daný MPSV, který to jednak finančně podporuje, a spousta metodik chodí, což dřív teda nebylo tolik. Ale je fakt, že zase chodí požadavky, aby město vyplnilo tisíce tabulek. (B_Obec II, vedoucí)

Jednou čtvrtletně, nebo tak, máme metodická setkání, vlastně přímo na Krajském úřadě, kde se vlastně probírají jak třeba i konkrétní případy lidí anebo můžeme napsat i dotazy mailem, jaké máme dotazy, které se na tom metodickém setkání proberou a potom samozřejmě i v rámci toho metodického setkání je třeba udělaná přednáška na nějaké zajímavé aktuální téma, kde tedy jako to téma se nějakým způsobem tam probere, jo. Dávají nám výstupy ze statistiky, jako každý rok, takže když se udělají statistiky, provedou, tak jsme vlastně tam znovu pozvaní a vlastně vidí se to tam na tom plátně, jak jsme dopadli, či nedopadli. Máme tedy od nich určitě nabídku, že cokoliv, tak se můžeme na ně obrátit mailem, pokud bude nějaký dotaz, takže tam si myslím, že se s nimi setkáváme, no. (C_Obec III, sociální pracovník)

Samozřejmě, s pracovníci Krajského úřadu spolupracujeme, paní X i paní Y, takže ony sem jezdí a konzultujeme tady tu problematiku neustále. (C_Obec II, tajemník)

Otázka, která byla aktuální v době realizace rozhovorů v rámci případových studií, a sice implementace doporučení MSPV ohledně zařazování sociálních pracovníků do platových tříd, což na většině obecních úřadů znamenalo přeřazení pracovníka do vyšší platové třídy, doložila **významnou roli KÚ jakožto zprostředkujícího článku mezi politikou MPSV a jejím prosazením na lokální úrovni**. Ačkoliv doporučení obcím přišlo přímo z MPSV, ty z obcí zařazených do výzkumu, které s naplněním tohoto kroku váhaly, ho nakonec uskutečnily na základě metodické intervence KÚ, resp. v některých krajích působila metodická intervence KÚ jako prevence před „neochotou“ obcí požadavek MPSV naplnit.

T: Nebyl to potom problém prosadit, aby měli vyšší třídu?

R: Ne.

T: Protože někde i po té dotaci ty obce váhaly, jestli jo nebo...

R: Je to pravda, váhaly, proto my jsme to prostřednictvím kraje a potažmo na tajemníky, ale každé město má jiné podmínky s vedením, ale my jsme žádné problémy neměli.

T: To znamená, že krajský úřad to vysvětlil tajemníkům?

R: Na poradě tajemníků. U nás nebyl problém. (A_Obec III, vedoucí)

T: A mohli jste jim vyhovět? Myslím desítku chtěli.

R: Vyhověli jsme jim. Protože taky jsme museli.

T: Musíte? Nemusíte, ne? Kraj to může jenom doporučit, on to nemůže nařídit.

R: Nemusíme, ale byly tam nějaké rozborů od KÚ z toho právního hlediska, že oni skutečně tak mají být zařazení. V kontextu zařazení ale ostatních lidí zrovna na tomto úřadě to tak není. Jako že by všichni pracovníci zapadali do těch platových tříd. (A_Obec II, tajemník)

Podobně zřejmě **sehráli metodičtí pracovníci KÚ významnou roli v období po Sociální reformě, kdy samosprávám a tajemníkům obcí vysvětlovali nezbytnost zřízení pozice sociálního pracovníka**, tedy zajištění sociální práce na obcích III. a II. typu, a přínos sociální práce pro obec.

Je fakt, že zpočátku opravdu někteří představitelé těch měst, kteří rozhodují o tom, zda ten soc. pracovník tam ta pozice bude, nebude, tak celkem argumentovali třeba takovými věcmi, jakože my tady nemáme žádný bezdomovce, my nepotřebujeme žádného soc. pracovníka a tak. Tak jsme je různě přesvědčovali formou tady porad a paní ředitelky a kontrol atd., tak jsme je přesvědčovali o tom, že ti bezdomovci jsou až důsledek třeba v jistém slova smyslu vedené sociální práce, že se dá nějak do jisté míry tomu předejít, usměrnit to atd. Takže pak už začali chápat, že ten soc. pracovník i po odchodu těch dávek je prostě potřeba, aby tam byl, protože bude provádět soc. šetření, depistáže, že bude zjišťovat, kde hrozí nějaké problémy, případně, tady v posledních letech se hovoří o různých ubytovnách, takže pomáhá obci to řešit. (C_Kraj, vedoucí)

6.2 Účelová dotace MPSV

O významu účelové dotace MPSV na výkon sociální práce v přenesené působnosti jsme se již zmiňovali výše, přímo v těch kapitolách, které pojednávaly ty oblasti agendy, na které dotace cílila. Proto nyní již jen shrneme hlavní body.

Přínos účelové dotace MPSV byl na krajských úřadech i na úřadech obcí III. a II. typu jednoznačně spojován s možností udržení stávajícího personálního zajištění agendy či často i s navýšením kapacit. Tento přínos dotace však nebyl naplněn všude (viz výše). Z vyjádření některých respondentů (viz kap. „Absence závazných...“) se jeví, že pokud by dotace byla provázena větší závaznou regulací v oblasti personálního zajištění sociální práce na obcích, pak by její dopad na zkvalitnění výkonu této agendy byl patrně jednoznačnější, a to jak na obcích II., tak i III. typu.

R: Podívejte se, když jde o výkon státní správy, přenesenou působnost, tak první otázka členů rady je, dostaneš na to peníze?

T: Rozumím.

R: Z našeho rozpočtu ti nic nedáme. Je to výkon státní správy, prostě my ze zákona, jsme, úřad je povinen ten výkon státní správy zajistit, protože stát nám ji delegoval, ale ano, my zajistíme, ale chceme na to peníze. Takže pochopitelně, to si myslím, že nejsem sama, že takto asi reagují ti

zástupci volení ve všech městech předpokládám, takže já musím vždycky argumentovat, kolik dostanu na ten výkon státní správy a teď bych řekla, že na tom úseku sociálních služeb, že se v posledních letech jako ta situace finanční vylepšila a já jsem z toho důvodu byla úspěšná, protože jsem mohla argumentovat, že jsme vlastně požádali o, nebo informovali, že ten náš úvazek potřebuje navýšit tak a tak a že bychom potřebovali peníze a celkem jsme, celkem jsme byli úspěšní. (...)

T: Ano, čili jinými slovy, jakoby ta vůle té samosprávy se do určité míry odvíjí od toho, jak ten centrální orgán se vlastně k té agendě staví.

R: Ano, ano. (C_Obec III, tajemník)

To, co dostáváme na ten výkon té státní správy, kdyby takhle stát financoval i ten zbytek, tak jak to dneska dělá MPSV, tak by to byla paráda. (A_Obec III, tajemník)

V jedné z obcí III. typu a zejména na KÚ dále poukazovali na to, že dotace jim umožnila volit si i placené kurzy pro další vzdělávání s tematickým zaměřením dle vlastního výběru, na většině KÚ také dotace přispěla k lepšímu technickému vybavení (notebooky) a nezávislejšímu vyjíždění to terénu.

Vybavili jsme, odbornou literaturu jsme si pořídili, pomůcky, které jsme potřebovali, kancelářské potřeby, cestáky si za to můžeme hradit... (C_Kraj, metodik)

V neposlední řadě sami výzkumníci při realizaci rozhovorů spatřovali nesporný význam dotace, resp. nutnosti v žádosti jasně specifikovat činnosti sociální práce realizované v přenesené působnosti, pro rozšíření povědomí všech zainteresovaných o obsahu a vymezení sociální práce v přenesené působnosti, a to na obcích III. i II. typu. Nicméně i přesto měli někteří dotázaní (nikoliv však samotní sociální pracovníci) tendenci spojovat či zaměňovat sociální práci v přenesené působnosti s agendou SPOD.

Přínos dotace pro rozvoj personálního zajištění sociální práce na obcích dále dle některých dotázaných, zvláště pak tajemníků, limitovala nepředvídatelnost její výše pro jednotlivé roky. Kdy bylo poukazováno na to, že z hlediska řízení úřadu je pro větší nábor nových pracovníků nedostatečné, pokud je jistota štědré dotace pouze na daný rok a pokud existuje určitá pravděpodobnost, že pro další rok bude dotace nižší, a nové pracovníky by bylo nutné opět propustit, nebo zaplatit z vlastního rozpočtu obce, což většina dotázaných vylučovala.

Já si myslím, že spíš si nejsou jisti [samospráva dané obce, která nenavýšila úvazek sociálního pracovníka z 0,5 na 1,0, ačkoliv na toto navýšení dostala dotaci, bude ji vracet], což ani já si nejsem jistá, že když by se přijal další pracovník, že v příštím roce se vůbec dostane nějaká dotace. (B_Obec II, vedoucí)

T: Ale dejme tomu, že by vám ta dotace nepřišla, že by nebyla. Zase by se to místo rušilo, nebo redukovalo?

R: To by se muselo zrušit. (A_Obec II, politik)

Z dotace jsme si loni pozvali supervizorku, když jsme dostali peníze, ale teď, když jsme nevěděli, kolik dostaneme, tak si říkáme, tak si nebudeme platit supervizi, ještě, jako teď půl roku jsme letos nic neměli, protože jsme nevěděli, kolik peněz vůbec dostaneme. Protože teď až teprve, teď si je zase dojednáme, tak je to takové nešťastné, no, kdybychom věděli, že ano, tak tam bude pravidelnost nějaká, ale tak je to až podle toho, kolik dostaneme. (C_Kraj, metodik)

To by mj. znamenalo i destabilizaci chodu samotného sociálního oddělení, které by muselo rozsah své činnosti „pružně“ upravovat. Tato obava se u obcí III. typu naplnila hned ve druhém roce existence dotace, kdy podle metodiků KÚ obce III. typu dostaly pouze kolem 39 % z požadovaného objemu financí.

Zatímco dvojkové obce dostaly dotaci ve výši, já nevím, 80 až 100% toho požadavku, tak trojkové obce hodně dostávaly ve výši do 40%. Což je naštvalo, bych řekla, protože z toho nepokryjí ani ty

mzdové náklady, takže tam je to takový složitý. (A_Kraj, vedoucí)

Tam, kde si žádali třeba o navýšení sociálního pracovníka, chtěli tam těch peněz víc, tak jsme napsali, že jo, jako že určitě podporujeme, jenomže oni všichni čekali, až podle toho, kolik dostanou, takže půl roku tam není nikdo, protože dotace přijde teď v pololetí. (C_Kraj, metodik)

Trojky byly naštvány... oni si totiž domluvily, že přijmou víc lidí, ale když viděli ty dotace na těch trojkách, tak jako... (...) Noo, oni dostali málo.. oni mysleli, že budou třeba přijímat já nevím dva tři lidi ještě navíc, ale oni říkají, že když nic víc nedostali, tak že oni nikoho přijímat nebudou. (A_Obec II, vedoucí)

Myslím si, že u těch větších obcí došlo k tomu, že ta podpora byla z mého pohledu malá, oproti těm obcím menším, které byly podpořeny třeba ze sta procent. Jo, takže to je spíš vůči obcím, vytváří to trošičku nepříjemnou atmosféru, kterou tady pak my musíme trochu řešit, ale vrátím se zpátky, pro kraje ta dotace, myslím, že je dostačující. (C_Kraj, vedoucí)

Jedna ze sociálních pracovník obce III. typu dále upozorňovala, že ačkoliv je dotace přínosná, dle jejího názoru by mohla být administrativa s ní spojená jednodušší, resp. ideálně by se mělo vykazování využití dotace krýt s běžným vykazováním na dané agendě.

Všechno má dva úhly pohledu, když to řeknu, jo. Takže na jednu stranu jako jo, zase si říkáme, jsme sociální pracovníci, jsme v přenesené působnosti, proč by se stát neměl, ještě třeba tou dotací, proč by nám neměl přispět, jako, jo, ale pak se dostáváme k tomu, že jako každý ten projekt, který se vytváří, nebo žádost o dotaci, mně přijde, že je to takové, teď nevím, jak bych to řekla, aby to vyznělo správně, takové to vytváření třeba až něčeho, co by se třeba nemuselo, když to řeknu, jako, jo. Nevím, jestli mi teď rozumíte, ale já vím, třeba ten projekt, když jsme měli i na tu terénní práci, tak vlastně když si vezmu, že jsme byli sociální pracovníci a terénní pracovníci a najednou jsme měli dvě administrativy, jen proto, abychom dostali ten kousek na tu terénní práci, takže se nám to zas trošku křížilo, takže já vždycky si říkám, jestli vždycky ten projekt není takový umělý, moc, jestli jo, nevím prostě přesně jak to říct. (C_Obec III, sociální pracovník)

6.3 Výkon sociální práce v přenesené působnosti obcemi: přínosy

Z předchozích kapitol, zvláště pojednávajících o personálním zajištění sociální práce v přenesené působnosti na obcích III. a II. typu a o tématu kontroly výkonu této agendy, je zřejmé, že pokud by sociální práce nebyla po Sociální reformě uložena obcím v přenesené působnosti, v řadě obcí nejen II. ale i III. typu by tato činnost přestala být na úrovni obcí zajišťována, neboť byla řadou obcí vnímána jako nadbytečná, nepotřebná činnost, a části obyvatel ČR by se tak znesnadnil přístup k sociální pomoci. **Jednoznačným přínosem toho, že daná agenda je obcím svěřena v přenesené působnosti, je tedy zachování jejího výkonu na všech obcích III. a v současné době už i na obcích II. typu.**

T: Co by se stalo, kdyby třeba celá sociální práce spadla do samostatné působnosti?

R: No, obávám se, že by to byla jedna z oblastí, kde by se hledaly úspory. To s váma souhlasím. Protože ti politici, kteří dneska přijdou z ulice, ti nemají ani ánung o tom, co ta oblast všechno znamená. A máte tendenci obecně ty věci podceňovat. Tak jak jsme se bavili, jestli tam je nějaký člověk, tak ať se o něj postará rodina. Ať se o něj někdo postará, to je jeho problém. Takže si osobně myslím, že tak, jak vnímám lidi, kteří se dostávají do politiky, a přijdou tam dneska z ulice, a snaží se to nějakým způsobem řídit, stylem tak, aby mě samozřejmě zase někdo za 4 roky zvolil, a budu dělat ty populární věci, které jsou vidět, a ta mravenčí práce, kterou ocení akorát jednotlivci ale ta společnost ji neuvidí, ta si myslím, že ta by dostala si na frak. (A_Obec III, tajemník)

Já si myslím, že to by bylo asi obec od obce odlišné, pokud by to nebylo formou přenesené působnosti, tak by určitě ten komfort takový nebyl, protože ty objemy finančních prostředků, které v těch obecních rozpočtech jsou, tak nebývají zase tak, já nechci říct, že bychom měli rozpočet o nějaké malé částce, ale těch potřeb je tolik, že potom záleží na skladbě toho výkonného orgánu a zase toho vrcholového zastupitelstva, jak se připraví ten rozpočet a tam se skutečně dohadujeme o každé sumě a pokud tuto práci chceme dělat na nějaké úrovni a ten stát jako má zájem, aby na té

úrovni to bylo, tak tam je nezbytné, abychom ty finance získávali z toho státního rozpočtu, protože to bude potom roztržštěné, někde třeba budou ti zastupitelé a radní osvícení a budou tam jaksi, budou na to mít, aby tam uvolnili víc peněz, ale zase budou obce, kde tedy to půjde hodně dolů, jo. Já si netroufám odhadnout, jak by to bylo třeba u nás. (C_Obec III, tajemník)

Další přínos, rovněž související se zachováním sociální práce v obcích, tedy blízko občanům, je její **financování ze státního rozpočtu, garantující alespoň minimálně nezbytný rozsah výkonu této činnosti**, který se postupně se zavedením účelové dotace MPSV v řadě obcí optimalizuje, tzn. rozšiřuje.

V neposlední řadě, je **důležitý přínos** alespoň z hlediska metodiků KÚ spatřován **v možnosti působení na kvalitu výkonu této agendy** prostřednictvím metodického vedení KÚ a MPSV, podpory sociálních pracovníků na obcích a kontrol, jejichž dopad je však omezený (viz výše).

T: Jaký smysl má to, že se to ukládá v přenesené působnosti, ta sociální práce?

R: Že jsou na to peníze ze státního rozpočtu. (...) A ještě určitě ta přenesená působnost je, protože tam ten stát může přikazovat, u té samostatné nemůže zasahovat. Jako my nemůžeme už jít do samostatné působnosti, můžeme jenom kontrolovat to, co je v přenesené působnosti. Takže je tam ten dozor toho státu a je už tam to metodický vedení obce. Kdežto u té samostatné, tam to spadá vyloženě pod ministerstvo vnitra a není tam žádný mezičlánek. (B_Kraj, metodik)

Myslím si, že kolegyně se velmi snaží těm obcím opravdu dávat maximum podpory, že děláme kazuistické semináře, různá setkání, metodická doporučení a myslím si, že jsou to, má to dva významy. Za prvé se tak nějak ošetřuje, že ten přístup sociální práce je v souladu se zákonem, v souladu s různými pokyny a je na území kraje přibližně stejný, neříkám, že úplně, druhý důležitý dopad, nebo výstup toho je, že vlastně právě ti pracovníci, řekněme v té první linii cítí tu oporu, což si myslím, že je strašně důležité, že mohou konzultovat ty svoje problémy, že když si neví rady, tak se mohou obrátit na kolegyně a nemám to tedy od nich potvrzeno, ale mám pocit, že právě cítí tu oporu, což si myslím, že v té sociální práci je strašně důležité, protože ty situace, do kterých se dostávají, jsou velmi náročné, velmi komplikované, nejsou standardizované, ty činnosti, které dělají, takže to mohou konzultovat s někým, řekněme, kdo je metodický a následný kontrolní orgán, že je tam strašně důležitý. Z ministerstva to vnímám úplně stejně, jenom si myslím, že ta podpora že třeba není tak, vždycky tak jakoby cílená, nebo taková, jakou bychom potřebovali, ale zase si myslím, že se snaží, nechci to úplně nějak... (C_Kraj, vedoucí)

Nesporným přínosem toho, že sociální práce je v přenesené působnosti svěřena obcím a nikoliv samostatnému úřadu, je i přítomnost interakcí mezi sociálními odbory a samosprávou:

- vedoucí sociálních odborů se často účastní jednání rady a zastupitelstva,
- sociální pracovníci působící v přenesené působnosti jsou obvykle v úzkém kontaktu s pracovníky zajišťujícími plánování sociálních služeb, či jsou přímo touto činností sami pověřeni.

Tyto interakce zefektivňují výkon sociální práce na obci, neboť poskytují sociálním pracovníkům rychlý přístup k aktuálním informacím a někdy i zdrojům, které jsou důležité pro jejich činnost. Současné tyto interakce, ať již záměrně, či nezáměrně, působí na povědomí samospráv o existenci a významu sociální práce, což je důležitý přínos při jednání se samosprávou o sociální oblasti svěřené jí do samostatné působnosti, který by byl stěžejí dosahován, pokud by sociální práci v lokalitách zajišťoval samostatný úřad.

6.4 Výkon státní správy začleněný do samosprávné struktury: rizika

Dle výše uvedených zjištění ovlivňuje samospráva zejména personální zajištění agendy sociální práce v přenesené působnosti, a to nejen na obcích III. i II. typu, ale i na KÚ.

T: Má to nějaký vliv ten postoj té radnice na tom, jak ta sociální práce se odehrává?

R: Tak spíš to má vliv na ty zaměstnance, že je to o počtu zaměstnanců, o tom, jak jsou ocenění, protože ta sociálka, jako co si budeme povídat, je a byla a myslím si, že bude vždycky tak jako na

tom ocase, jo, že to není úplně prestižní obor, vlastně nic z nás nekouká, jenom problémy. Dopravka je něco jiného, ti vybírají peníze, to samé finanční, že jo, takže si myslím, že ten vliv to má hlavně na počet zaměstnanců a to se pak odrazí vlastně v té práci, jo. Jako můžu říct, že nám do té přenesené působnosti nemluví, to vůbec, jako že tohle děláme blbě a tohle děláme takhle, oni ani nemůžou, že jo, nebo neměli by, ale jsou města, kde jim do toho třeba povídají. (C_Obec III, vedoucí)

Jak je zřejmé z kap. 3.1 věnované personálnímu zajištění metodiky sociální práce na KÚ, i zde počet pracovníků před zavedením dotačního titulu MPSV ovlivňovala samospráva, a rovněž navýšení pracovníků financovaných z této dotace bylo předmětem vyjednávání se samosprávou, tj. nedělo se automaticky, ale záviselo na schopnosti příslušných radních obhájit nová místa. Je zřejmé, že bez této politické podpory bylo navýšování počtu metodiků sociální práce obtížnější: srovnáme-li dva kraje, kde byl počet metodiků před dotací srovnatelně podhodnocen, tak po zavedení dotace v kraji s aktivním radním v oblasti sociální práce byli přijati 3 noví pracovníci na plný úvazek, v kraji, kde se radní dle svých slov zajímal pouze o sociální služby, navýšili personální kapacity o 0,5 úvazku.

Co se týče propojení politiků kraje s činností KÚ v oblasti sociální práce v přenesené působnosti, k tomuto v podstatě dle dotázaných pracovníků nedochází, a pokud ano, pak v podpůrném smyslu. Čili, částí politiků není sociální práce vnímána jako relevantní téma, část politiků se snaží působit v oblasti popularizace sociální práce.

T: Jaký je váš názor na nastavení přenesené samostatné působnosti v úrovni kraje v oblasti soc. práce. Je to vyhovující?

R: Přímě na kraji myslíte? Já s tou samosprávou, jak jsem vám říkala, to je úplně, téměř se s ní nedostanu, a moje činnost je v rámci přenesené působnosti, takže já s ní nemám co do činění.

T: Takže to znamená, vyhovuje, nevyhovuje?

R: Jo, vyhovuje. (A_Kraj, metodik)

Na druhou stranu ale, pokud samospráva, jak často zaznívalo v rozhovorech na obcích, sociální oblasti nerozumí a sociální práci nepovažuje za důležitou agendu, pak skutečnost, že ...*ten úřad, ať je to jak chce, vždycky jede nějak pod taktovkou tý samosprávy, která je zvolená, prostě to je vždycky, potom se to musí všechno skloubit dohromady (B_Obec II, tajemník)*, může v současném legislativním zakotvení této činnosti být rizikem nejen pro personální pokrytí této agendy, ale např. i:

- **v oblasti vedení spisů**, konkrétně, které všechny osobní údaje v nich budou zaznamenávány, neboť dle jednoho z metodiků KÚ interní směrnice některých obcí o vedení spisové dokumentace jdou nad rámec informací vhodných k zaznamenávání o klientech sociální práce:

Tam se taky vlastně naráží na to, třeba u těch spisů, my bysme viděli ten spis trošku jinej, míň údajů, protože tam je ta ochrana. Jenomže ta samospráva, oni mají zase vnitřní předpis, na který my nemůžeme, směrnice o vedení spisu. A jsou tam údaje, které podle nás by tam být neměly. Ale sociální pracovníci s tím nic neudělají, protože musí dodržovat ještě směrnici. A tady vlastně je dnes střet. (B_Kraj, metodik)

- **v omezení prostorového dosahu činnosti sociálního pracovníka obce**, který by měl působit nejen v přímo v obci, jak by si přáli někteří zastupitelé, ale v jejím správním obvodu:

Problém nastává právě ve chvíli, kdy my třeba opravdu chceme, aby ti sociální pracovníci fungovali pro to správní území a občas ta samospráva tomu úplně nerozumí, protože, to jsou fakt banality, jo, jako že nám se svěřují sociální pracovníci, že jim úřad nedovolí vyjet služebním autem do jiné vesnice v rámci území, protože proč by to platili, jo. (C_Kraj, vedoucí)

- **v ambivalentní roli sociálního pracovníka obce, který je z hlediska úřadu chápán jako „úředník“**, pokud by vedení obce a tajemník úřadu nerespektoval specifika profese sociální práce (např. že má

částečně terénní charakter), pak by toto zařazení mohlo být s ohledem na výkon agendy velmi limitující:

T: Akorát mě zaujalo, vy říkáte úředníci, ale zrovna ten sociální pracovník, vlastně je to pomáhající profese, není to úředník. Jak kdybyste třeba o učiteli řekl, to je úředník. To je taky zajímavé, že vy je vnímáte stejně jako úředníky na stavebním úřadě.

R: Tak primárně to úředník je, podle 312-ctky. (A_Obec III, tajemník)

T: Vy totiž na internetu, když jsem se dívala, tak vy tam máte všude odborný referent, myslím.

R: No, ono to je jako, my jsme teď nad tím báдали, ono to je asi vesměs z pohledu úřadu, jako města, jsme odborní referenti, ale z pohledu sociálního odboru a Krajského úřadu, to jsme zase sociální pracovníci. (C_Obec III, sociální pracovník)

- **ve skutečnosti, že sociální pracovník podléhá dvěma řídicím liniím** – linií státní správy (tajemník, KÚ, MPSV) a linií samosprávy (zejména starosta, případně radní zodpovědný za sociální oblast). Výše v kapitole 5.2. jsme uváděli příklad „úkolování“ sociálního odboru činnostmi ze samostatné působnosti („místostarosta si vydupe podklady“), i přímo zasahování do výkonu individuální sociální práce - místostarosta si vyžádá spis a „individuálně“ sám „pracuje“ s klienty, kteří si přišli stěžovat (příklad je rovněž uveden výše).

I když většina respondentů o vlivu samosprávy na agendu sociální práce v přenesené působnosti hovořila spíše ve spojení s riziky, ukazuje se, že potenciálně to může být i příležitost pro rozvoj sociální práce na obci, pokud samospráva dospěje ke zjištění, že je tato činnost pro obec prospěšná.

Ty prostředky by měly být. Ten stát si začíná zvykat to, že ty činnosti na ty obce přehazuje, ale nejsou tam ty finanční prostředky. A potom, když sedíte na té Radě, rozhodujete, jestli přiberete jednoho sociálního pracovníka navíc, kolik nás bude stát, tak samozřejmě ti radní vám řeknou, protože oni řeší x dalších oblastí, a řeknou a potřebujeme ho? Na co, co on tam bude dělat, kolik nás stojí a těžko se obhazuje, protože to je neměřitelné, absolutně neměřitelné, co ten pracovník sociální dělá, protože ti radní s ním nejsou v tom terénu, ti radní to nevidí, co to všechno obnáší, kolik práce to vlastně obnáší, kolik času tam s tím stráví, s tím případem, takže pro ně je ten pracovník zbytečný, jo, ale potom ta praxe samozřejmě ukazuje něco jiného. Jo, příklad dobrý, pro nás pro město byl třeba, když byli asistenti prevence kriminality, podporovaní Ministerstvem vnitra, naše město si požádalo, ty problémy v těch nějakých lokalitách se nám snížily, pomáhá to i ke komunikaci, jak se sociálními pracovníky, tak i v jiných oblastech a po třech letech nám program sice skončil, ale město řeklo dobře, my to vidíme jako pozitivum už i v té práci pro ty sociální pracovníky, aby se s nimi lépe domluvili, a platíme si je z našeho rozpočtu. (C_Obec III, politik)

6.5 Rozostřené hranice mezi činnostmi v přenesené a samostatné působnosti

Jeden z metodiků sociální práce při KÚ plasticky popisoval situace v každodenním výkonu sociální práce v přenesené působnosti na obcích, kdy si sociální pracovníci sami nejsou jisti, zda právě vykonávají činnosti v přenesené působnosti, či zrovna pracují v samostatné. Jak je patrné z citátu níže, **u některých činností nelze předem jednoznačně vymezit, do které působnosti daná činnost spadá, protože záleží na kontextu, v němž je vykonávána**. To znamená, že táž činnost sociální práce může být dle okolností vykonávána jak pro státní správu, tak samosprávu. To samo o sobě je patrně nevyhnutelné, nicméně je třeba si uvědomit, že tato skutečnost klade zvýšené nároky na schopnost sociálního pracovníka obce citlivě rozlišovat, v které působnosti právě koná, a tedy, pod kterým „pánem“ právě pracuje (tj. zda mu v danou chvíli může samospráva určovat cíle a metody jeho činnosti, nebo nikoliv) a komu se ze své práce zodpovídá (tj. zejm. dle zkušenosti, nakolik může samosprávu informovat o případu). V tomto

smyslu by bylo žádoucí poskytnout sociálním pracovníkům obcí dostatečně konkrétní metodická vodítka, jak rozpoznat, o kterou situaci se právě jedná, a návod, jak toto vysvětlovat samosprávě. Je totiž nasnadě, že pokud mají potíže s rozlišením činností v samostatné a přenesené působnosti sami sociální pracovníci obcí, někdy i metodičtí pracovníci KÚ, pak nelze očekávat, že toto rozlišení bude snadné pro samosprávu obcí. Naopak je pravděpodobné, že samospráva bude mít tendence vnímat větší objem činností sociálního pracovníka jako samosprávných než naopak.

R: A tam, kolikrát to není poznat, nepoznají, co je samostatná a co je přenesená. Když je to, když dělají šetření třeba pro, i když DPS-ky už neexistují, ale byty zvláštního určení, který jsou v majetku obce, to je samostatná působnost. Ale oni tam jdou jako sociální pracovníci, a teď jako jestli jim pomáhají podle zákona o pomoci v hmotný nouzi, zajišťovat bydlení, anebo podle zákona o sociálních službách. Protože většinou je to provázáno s pečovatelskou službou. Jestli už je to zprostředkování služby, anebo v hmotný nouzi zajištění adekvátního bydlení, anebo jestli je to v té samostatné působnosti pro jednání bytový komise, pro jednání rady.

T: A proč je to důležitý to rozlišení?

R: Říkám, jestliže budete to dávat do komise, budete to dávat jinému odboru, je to samostatná působnost. Jestliže to zůstane u vás, a budete pracovat jenom s tím klientem, a je to byt vaší obce, nebo zařízení vaší obce, tak je to samostatná působnost. Ale potom zase, co se týče vykazování a co se týče dotace, a to jsem tam v připomínkách dávala, když v té obci budou mít pečovatelskou službu, nebo nějakého poskytovatele, a nebude to jejich organizace, tak oni budou dělat tu samou činnost ale v přenesené působnosti, protože to není jejich. Aspoň já to takhle vidím. Tam už je to čistá sociální práce podle 108, protože oni jim pomáhají taky v tom bydlení, ale není to už obec, neprovozuje to ta obec. To už je přenesený.

T: A důležitý to rozlišení je z hlediska těch financí na toho pracovníka.

R: Ano a vlastně i předávání těch informací.

T: Předávání informací. Že když mu to zadává samospráva, a je to v samostatné, ...

R: Když mu to zadává samospráva a on dělá jako sociální pracovník v přenesené působnosti, tak on to musí dělat se souhlasem jménem toho klienta. Ale zase ten papír, už musí být upozorněn na to, že to není ta čistá sociální práce v té přenesené působnosti, maximálně pořizované záznamy a takový to utajení, jo, taková ta spolupráce jenom kam až on bude chtít, ale v té samostatné, když s ním nebude spolupracovat, tak už tam může být třeba ta sankce, že on ten byt nedostane. Už je to tam...

T: A vlastně i to zadání té samosprávy může být různé.

R: Je jiný. Oni chtějí kolikrát vědět i finance, chtějí i vědět, co jsem viděla v praxi, jestli by měl na ten nájem, a na druhou stranu jestli je potřebnej, takže už to jde hodně, co jsem viděla, tak to jde už na posuzování jako na dávky. Musíte hledět na limity, aby byl sociálně potřebnej, ale aby byl ještě schopnej platit. Takže tam už jde nad rámec té sociální práce.

T: Ale oni většinou, pokud jsou, tak jsou na přenesenou působnost asi placeni.

R: A to je o čem my se tady bavíme, protože my nesmíme zasahovat do samostatné působnosti jako kraj, tak v čem je vedeme, tak je vedeme v přenesené působnosti, kam můžeme zasahovat. A do čeho nemůžeme zasahovat, pokud oni budou dělat sociální práci na vyžádání rady a to už není naše parketa.

T: Takže to je jenom vaše upozornění pro ty pracovníky, aby si...

R: Tak. Protože už jsem se setkala s jedním případem, kdy právě sociální pracovníce přes standardizovaný záznam, který získala, tak ho poskytla orgánům zastupitelstva. A byla na to upozorněna, protože tam byly citlivý údaje, což oni by se neměli dozvědět. Oni ho můžou použít, ale anonymizovaný. Třeba početně jenom, nebo J. Š., nebo takhle. Ale tohle bylo opravdu na konkrétní lidi, konkrétní informace a na malý obci.

T: Té pracovníci už to tak splynulo, ty agendy, který zastává, že v tom neviděla problém.

R: Tam to hodně splývá, i já někdy mívám problém, a to jsem dělala jak samosprávu, tak státní správu, tak to znám oboje, a musíte někdy hodně přemýšlet. (B_Kraj, metodik)

Tam je obrovský problém v tom vychytat to, co je ještě sociální práce, co už je výkon veřejného opatrovnictví. (C_Kraj, metodik)

T: Čili jinými slovy říkáte, že tady opravdu jakoby dochází k takovému rozlišení přenesené, samosprávné, jako jo, že prostě se to nějak alespoň trochu rozlišuje.

R: Jo, určitě.

T: Protože někde to tedy skutečně úplně splývá, jo, že.

R: Tady je blbě, že vlastně ta rada a zastupitelstvo výsledně, pokud by se jednalo o nějaké výjimky, řeší, nebo schvaluje nájemní smlouvy. Jo a vesměs to jsou klienti naši, jo, takže spíš mně přijde tohle, že je takové kontroverzní. A třeba kontroverzní i vůči mně, protože já na jednu stranu jsem sociální pracovník a na druhou stranu mám zachovávat, nesmíte mít dluhy, musíte platit nájem a co je u mě v první řadě, když nejsou prachy, nedostanou dávky, no tak prvně dají na jídlo pro děcka, třeba, ten nájem je až někde vzadu. A já jako lidsky bych to třeba ze své pozice chápala, ale jsem ten kat, který řekne, přicházíte o střechu nad hlavou, jo. Takže tohle bych řekla, že není úplně dobře nastavené, že my tady máme byty. Ale to už asi nezměním, no. (C_Obec III, vedoucí)

Dodejme, že v průběhu případových studií byly identifikovány dva důvody, proč sociální pracovníci a samospráva obtížně rozlišují mezi samostatnou a přenesenou působností. Jeden byl právě pojednán výše. Kdy táž činnost sociální práce může a musí být v některých situacích realizována v přenesené a v jiných v samostatné působnosti. Druhý důvod byl dotazovanými pracovníky spatřován v příliš **obecném a vágním legislativním vymezení sociální práce v přenesené působnosti** dle zákona o sociálních službách. Což by bylo řešitelné zpřesněním daných ustanovení alespoň prostřednictvím příslušných prováděcích předpisů.

Nicméně jeví se, že když je vůle samosprávy současnou legislativu pochopit, pak i současné legislativní vymezení sociální práce v přenesené působnosti může být dostačující.

My velmi ctíme v podstatě dodržování osobních údajů a utajení.. tady ta sociálka má, ti kolegové vědí a kolegyně, kde je ta hranice, kdy směji požádat o nějakou pomoc, informaci a podobně a to velmi ctíme, proto ani já jako tajemník, když nemám tady na to důvod, nevstupuju a nemám právo jim vstupovat do řízení nebo jim dělat nějakou větší inventuru nebo nějakou kontrolní činnost.. (B_Obec III, tajemník)

6.6 Aktivní vystupování krajských a obecních politiků zodpovědných za sociální oblast

Zvláště pracovníci KÚ hovořili o tom, že pokud je radní kraje pro sociální oblast odborníkem na danou oblast, je to přínosem i pro výkon sociální práce v přenesené působnosti. Dle vyjádření těchto pracovníků může radní usnadnit rozšíření počtu pracovníků na danou agendu, může stimulovat samosprávu v dané oblasti a rovněž má nástroje, jak popularizovat sociální práci široké veřejnosti. Pokud radní, případně další politici kraje, působí aktivně v uvedených oblastech, přispívá to dle krajských metodiků ke zvyšování váhy sociální práce v očích samosprávy a celkově ke kvalitě výkonu této agendy.

Ted' pan hejtman dělal kolečko po celém kraji a vysloveně sociální oblast byla jeden z bodů, kdy se kromě dopravy a nevím investic řešila i sociální otázka. Kde vždycky je vedoucí odboru nebo jeho zástupce, já jsem jela a opravdu jsme odpovídali na dotazy těch starostů měst a obcí. Jinak jednou za rok děláme setkání poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb, napříč i službami a napříč kdo je zřizovatelem, včetně zástupců měst a obcí. Je to na výstavišti, kam mohou přijet, jsme tam jako kraj, pozveme i zástupce ministerstva, a tam, řeknu úplně otevřeně, laicky, že dáváme kůži na trh, protože nikdy nevíme, kdo jakou otázku z těch lidí nám položí. (B_Kraj, politik)

Máme paní radní, která je ze sociálních služeb. Za prvé nám rozumí, jakože mluvíme stejným jazykem, když to tak řeknu, a za druhé opravdu dělá takové akce, které jsou potřebné. Že ona sama iniciuje ty akce, ona je současně i senátorka, takže přes ni se některé věci dají, minimálně říct, co nás trápí,... (...)Je to opravdu znát. Je to opravdu znát, když je někdo z těch služeb, tak ví, o čem to je. Určitě ví, že to není jednoduchá práce, ví, že to má svoje úskalí, že to není administrativní. (B_Kraj, metodik)

Na obcích III. i II. typu, které se účastnily dotazování, se radní pro sociální oblast v drtivé většině soustřeďovali na oblast sociálních služeb a sociální práce v přenesené působnosti často stála mimo jejich zorné pole, případně ji směřovali s agendou SPOD, a nemohou tedy při vyjednávání o podmínkách fungování sociální práce příliš přispět.

Pro mě to jsou sociální služby to první, co já vidím, které tady musím být schopen zajistit. To je alfa a omega pro mě. (A_Obec III, politik)

6.7 Manažerské strategie samosprávy a tajemníků

Personální pokrytí agendy sociální práce v přenesené působnosti v současné době ovlivňují i politické priority samosprávy, a to jak na obcích II., tak III. typu, např. *ten výkonný orgán má nějaké cíle, nemá zájem moc navyšovat těch pracovních míst. (C_Obec III, tajemník).*

Já určitě můžu říct, že nejsme naddimenzovaní. Protože tady ten společný model státní správy a samosprávy je z pohledu tajemníka dost, jak bych to řekla, určitou prevencí před tím naddimenzováním. Protože já musím zdůvodňovat té radě počet zaměstnanců a pochopitelně že také dokládám i ty výkony. Že to není z měsíce na měsíc, není to možné. Prostě ten výkonný orgán má nějaké cíle, nemá zájem moc navyšovat těch pracovních míst. (C_Obec III, tajemník)

Já si myslím, že nechtějí navyšovat počty úředníků, protože samozřejmě ten úředník na lidi, když se navyšují počty úředníků, není to dobrá zpráva pro lidi dole a tím pádem se to odráží i na radě, no a samozřejmě potom, když jsou volby. To je můj názor. Nevím, jestli to tak je. Já si to tak myslím. Ale my jsme dostali dotaci, kterou budeme vracet, protože máme jenom na sociální práci 50%, a my jsme dostali prakticky skoro na 100%. (B_Obec II, vedoucí)

A v některých obcích i manažerské strategie tajemníků – viz citát níže.

Spíš to byla snaha možná šetřit lidské zdroje, protože já jsem řekl i vedoucím, že bych rád tu činnost tady vykonával v uvozovkách s co nejmenším počtem lidí, ale dobře zaplacených a motivovaných lidí. (...) Samozřejmě se ukazuje, když se třeba věnujeme našemu sociálnímu pracovníkovi, protože on měl i komunitní plánování, a i ta doba přinesla to, že už těch věcí bylo tak strašně moc, že už to nebylo možno zvládat a třeba na komunitní plánování jsme teď brali celého člověka. (A_Obec III, tajemník)

Manažerské strategie tajemníků pak úzce souvisely s odměňováním sociálních pracovníků. Požadavek na implementaci doporučení MPSV ohledně zařazování sociálních pracovníků do platových tříd poukázal na tendenci tajemníků chápat sociální pracovníky primárně jako „úředníky“ v pozici „referent“, a od tohoto zařazení, tj. nikoliv od náročnosti práce, odvíjet platovou třídu. Tedy pracovník zařazený na pozici referent má mít dle těchto představ stejnou platovou třídu ať vydává občanské průkazy nebo pracuje jako sociální pracovník. Doporučení MPSV tuto manažerskou strategii nabouralo účinně pouze díky tomu, že toto doporučení vyhodnotili tajemníci jako závazné. V praxi však častěji byli sociální pracovníci přeřazeni pouze do 10. platové třídy, neboť jak dokládají citáty níže, na obcích II. typu byla 11. platová třída vyhrazena pro tajemníka, a z hlediska řízení byrokratické organizace není vnímáno jako přijatelné, aby stejné platové ohodnocení měl i řadový (byť sociální) pracovník. Dále bylo argumentováno i na obcích III. typu, že „přílišné“ navýšení platové třídy sociálních pracovníků vůči ostatním „referentům“ by mohlo vyvolat nespokojenost a rozbroje uvnitř úřadu.

Vtipný na tom je, že nám MPSV napíše, že sociální pracovník má být zařazený do 11. platové třídy, což je na dvojkovém úřadě stejná platová třída jako má tajemník. Tak jako nevím, kde v tom jsme a je jedno, jestli ten člověk něco dělá nebo nedělá... (B_Obec III, tajemník)

T: A jako, připadá Vám to odpovídající, ta desátá třída..

R: Jo.. To je zase.. tady narážíme na druhý problém... že v těch tabulkách, desátá platová třída pro sociální pracovníci a pro orgán sociálně právní ochrany je jakoby zase víc, než může mít náš kolega na jiném odboru.., takže by to byla taková rivalita mezi námi... aspoň takhle to tlumočí naše paní tajemnice, proč by de facto úředník vykonávající jiné činnosti přeneseného výkonu státní správy musel mít jenom osmičku nebo devítku a my můžeme mít desítku a výš, že jo... (B_Obec III, vedoucí)

Tam šlo spíš o to, že já s tím problém jsem neměl, protože náš sociální pracovník tím, že má praxi, on pro nás dělal asi 4 roky jenom na 0,2 tu pečovatelskou, takže jestli to je desátá třída, tak stejně

já bych mu těch peněz přidal raději v pohodě víc. Ale v kontextu těch ostatních lidí na úřadě, jakože spíš tady jsou ti vedoucí v těch desítkách. Ale nikdo neprotestoval. (A_Obec II, tajemník)

6.8 Absence závazných personálních standardů pro zajištění agendy na obcích

Uplatňování strategií v řízení personálních kapacit popsaných v předchozí kapitole může být pro výkon sociální práce v přenesené působnosti značně rizikové, neboť nejsou dány závazné minimální počty sociálních pracovníků vzhledem k typu či charakteru správního odvodu. Již výše v kapitole 3.1 jsme poukazovali na to, že poměr mezi pracovníky agendy SPOD, kde jsou personální parametry závazně dány, a sociální práci může ve stejné obci být 1 ku 10 ve prospěch SPOD. Z rozhovorů v případové studii se jeví, že pokud by byly podobně závazné počty stanoveny i pro agendu sociální práce, obce by ji respektovaly, dotázaní však jedním dechem dodávali, že na rozdíl od sociální práce je agenda SPOD ze 100 % hrazena účelovou dotací, takže není nutné hledat finanční zdroje v rozpočtu obce. Závazná pravidla v této oblasti doprovázená příslušnou finanční dotací by výrazně přispěla k omezení výše popsaných strategií samosprávy při řízení úřadu v personální oblasti, a rovněž by umenšila vliv toho, nakolik samospráva této agendě rozumí a jaký jí přikládá význam – viz níže.

T: Znamená to, že kdyby byl takový výpočet jako pro OSPOD, že by se potom snáz prosazovalo i vůči vedení obce na těch obcích...

R: Není problém, jestliže by toto ministerstvo nebo kdokoli protlačil, že je potřeba do legislativy nebo do výpočtu, a metodika došla, tak není problém toto okamžitě dát na přetřes, dneska už není potřeba nějak zvlášť, protože my jsme na to dostali. Když už se tak bude někdo zabývat a řekne, že máme tu 18, máme mít z pěti na 10 lidí, podle těch koeficientů a vazeb a já nevím, počtu klientů a všechno, tak kdybychom měli, tak my na to dostaneme dotaci ze státního rozpočtu. Takže dneska už to chodí. Takže by vedení města neprotestovalo. Maximálně by řeklo, kam je posadíš. Prostorově kde, ale to je jediné, co by mohlo. Ale jinak bych to nijak zvlášť nekomentoval, protože je to směrnice, je to dané, dostaneme na to peníze, a já řeknu, že je to potřeba, tak z těchto aspektů radní nebudou. Kdyby to měli platit ze samosprávních peněz, tak řeknou, a je to vůbec potřeba? A uděláme si analýzu. Ale jestliže na to dostaneme ze státního rozpočtu, tak opravdu, pokud by tady byly dostatečné prostory, tak nám je dají. (A_Obec III, vedoucí)

T: Takže to vůbec nebylo předmětem diskuze. Protože vy jste před chvílí řekl, že by to bylo ideální, kdyby tady zase byl pracovník na 1 celá, že by se tomu mohl víc věnovat, ale prostě to teď není na pořadu dne, jestli to chápu správně. Že by město nějak toto diskutovalo.

R: Takhle, nikdo na nás v tomto směru netlačí, takhle to řeknu úplně na rovinu, jo, kdyby zkrátka vznikla povinnost, heleďte se, jste dvojková obec, musíte tady mít člověka na 1,2, tak asi bychom o tom nediskutovali a museli bychom se s tím nějak smířit, jo, ale zatím ten tlak, tedy já alespoň, já o něm nevím. (C_Obec II, politik)

S těmi obcemi..., tak tam je to neukotvení v okamžiku, kdy třeba tam ten sociální pracovník není, tak tam, už jsme o tom vlastně také hovořily, není v zákoně žádná sankce, žádná opora. O co bychom se mohli opřít, že v okamžiku, kdy tam toho sociálního pracovníka nemáš, nastane tohle.... to bych řekla, to je jedna obec která v osobě tajemníka, který prostě, pro něj nejsme partnery, ale to je specifický případ. Jako zevšeobecňuji to, protože vlastně jsem postřehla i na tom našem setkání, že to takhle vnímají i ti ostatní kolegové a kolegyně, že skutečně, je to takové neukotvené, no. (C_Kraj, metodik)

6.9 Nízké povědomí o obsahu sociální práce obecně a vágní vymezení sociální práce v přenesené působnosti v legislativě

Vedoucí sociálního oddělení KÚ v případě B uváděl jako problém, že **vymezení toho, co je sociální práce na obci a co je obsahem činnosti sociálního pracovníka v přenesené působnosti, je příliš vágní**, nikdo to není schopen vymezit. Podle tohoto respondenta chybí úprava, co je obsahem sociální práce, tj. co do ní spadá, a rozlišení, co z toho se dělá v samostatné působnosti a co v přenesené působnosti. Podobně o stávající právní úpravě hovořili i na ostatních KÚ. Obecná právní úprava by sama o sobě

nemusela být nevýhodou, neboť mj. umožňuje profesionální výkon sociální práce pružně přizpůsobovat potřebám jednotlivých lokalit. Nicméně **velmi obecná právní úprava se stává rizikem v situaci, kdy veřejné povědomí o obsahu a významu sociální práce je velmi nízké a obor jako takový není vnímán jako prestižní**, spíše naopak. Členové samospráv se navíc obvykle každé 4 roky obměňují a většinou nemají profesní vztah k sociální práci, patří tedy i dle zkušeností dotázaných k „nepoučené veřejnosti“. A je do značné míry úkolem zejm. vedoucích sociálních odborů, ale významnou roli v tomto může hrát i KÚ, postupně nové politiky i tajemníky s agendou sociální práce seznamovat, protože pouze omezená část z nich sama považuje za důležité se s touto problematikou obeznámit.

Vždycky každý čtyři roky, když jsou volby, tak je to fakt velké problém, kdy tam nastupují noví lidi a opravdu nevědí. Kolikrát kandidují lidi, kteří vůbec nemají přehled o ničem. A teď je na nás, jestli dokážeme jim ty informace předat a jak rychle je oni jsou schopni vůbec vstřebat a zpracovat. Jinak vnímám to, že ten zájem ze strany měst a obcí je. (B_Kraj, politik)

Já právě tím, že o tom sociálním odboru, nebo vůbec o té práci jsem moc nevěděla, tak teďka jsem se i zúčastnila školení paní doktorky XY a tam právě, protože je to pro mě taky neznámá oblast, takže spíš do toho opravdu pronikám, abych vůbec si dovedla představit, co to obnáší. Který zákony se k tomu vztahují, to už teď vím, že jo, zákon o sociálních službách a o hmotný nouzi a takhle. (B_Obec II, tajemník)

Souběh nízkého povědomí o sociální práci a poměrně obecné právní úpravy (tj. v níž není konkrétněji vymezen obsah a rozsah sociální práce v přenesené působnosti) **může na některých obcích vést ke snaze pověřovat sociálního pracovníka dalšími „důležitějšími“ agendami** (tj. ke kumulaci agend), dále **k omezování rozsahu zajišťovaných činností** (díky neznalosti, jaké všechny činnosti by se měly se sociální prací na obci pojit), či **k pocitu, že tato agenda je nadbytečná** a je třeba ji tedy redukovat na minimum, když už ji nelze z obecního úřadu vyčlenit (viz citáty níže).

*Sociální práci se na KÚ více zabýváme po tzv. sociální reformě v roce 2012, kdy odešly dávky na ÚP. Nicméně tato agenda nemá legislativu, je jediná věta v zákoně o sociálních službách, že KÚ koordinuje činnosti, ale prostě toto si myslím, že není ještě pevně ukotveno, **protože samotný výkon té agendy je tak nějak, co si pod tím který úřad představí. (...) prostě tak, jak mají ostatní agendy aspoň napsané co pod tím všechno je, tak ta sociální práce to nemá. (...) A co si pod tím představíme, je naše věc, naše možnosti. (...) nemyslím si, že kraje by to tak neakceptovaly, já si myslím, že výkon sociální práce na všech krajských úřadech existuje, nicméně daleko složitější situace je asi na těch MÚ, protože zvlášť ty pověřené OÚ, ty menší úřady, tak tam jsme museli některé ty představitele města přesvědčovat o tom, že sociální práce je potřeba. (...) argumentovali třeba takovými věcmi, jakože my tady nemáme žádný bezdomovce, my nepotřebujeme žádného soc. pracovníka a tak. Protože oni si pod tím nedokázali představit, co vlastně by ti jejich pracovníci měli dělat. (A_Kraj, vedoucí)***

R: Ale pro mě, já to shrnu v jedné věci, je důležité, abych si plnil tu svoji povinnost, která mě je daná zákonem o obcích, to znamená, abych v rámci možností byl schopen zajistit tu sociální péči, kterou obec zajišťovat má. Tam se samozřejmě neříká, jak hluboko to mají...

T: Ten zákon je velmi vágní.

R: Velmi gumový. (A_Obec III, politik)

No, doufám, že to bude opravdu anonymní, protože cítím tam ta sociální práce, asi tak jak je to někdy na těch obcích, že ta sociální práce je všechno, co se jinam nehodí.:-) Někdy je pocit, že sociálky jsou kvůli tomu, když někdo nemůže přečíst dopis, tak dá se to sociálce a sociálka to musí vyluštit, zjistit, o čem to je, nebo stačí, nemá peníze, už to nechte, kdokoli ten dopis nechte, nemá peníze, hodí to na sociálku, sociálka si to přečte a odnese to na životní prostředí. ☺ Příklad.:-) (B_Kraj, metodik)

S příliš obecnými prováděcími předpisy, které vymezují agendu sociální práce v přenesené působnosti (ale i s charakterem oboru sociální práce) dále souvisí **potíž sociálních pracovníků a jejich přímých nadřízených při vykazování činností vůči samosprávě**. Někteří dotázaní prezentovali přesvědčení, že

samospráva, ale někdy i přímí nadřízení, pokud nejsou z oboru sociální práce, náročnost této agendy podceňují a je obtížné shromáždit o této činnosti takové údaje, které by je přesvědčily o opaku.

Já zase z té pozice těch sociálních pracovníků by řekla, že tam třeba vnímám i ne vždycky dobré naklonění té sociální práce vlastně z pozice samosprávy, jo. (...) Že ta sociální práce, ale to je celorepublikový problém, že prostě je to taková ta popelka, jak já říkám, mě to přirovnání k té sociální práci sedí. Je taková popelka, protože ona je neuchopitelná, prostě to je tak různorodé, že je problém ji specifikovat. A ty výstupy nejsou jednotné, tam nevidíte, kolik jste vyplatila dávek, kolik jste vydala rozhodnutí, teď, není to prostě nastavené tak, aby mohli prokazatelně říct, hele, my tady máme tolik a tolik problémů, já potřebuju tolik a tolik sociálních pracovníků, „no vždyť si tam vlastně s tebou chodí ti lidé jen tak popovídat.“ Ale ono to tak není, je to opravdu o tom, jak ten vedoucí prostě bojuje za ty sociální pracovníky, ale je to i vlastně o tom nastavení, vlastně jak se snažíme i my to řídit, když jezdíme na ty kontroly, tak se snažíme vlastně i s těmi tajemníky obcí mluvit, snažíme se vyzvednout tu sociální práci, protože je důležitá. (C_Kraj, metodik)

My si samozřejmě myslíme, že toho máme hodně, jenomže rada si myslí, že ty práce je málo, a nepřesvědčíte ji. (B_Obec II, vedoucí)

6.10 Nedostatek kvalifikovaných sociálních pracovníků na trhu práce

Jako limit pro rozvoj profesionalizace sociální práce na obcích uváděli někteří dotázaní obtíže při obsazování uvolněného či nově vytvořeného místa sociálního pracovníka obce. Dle vyjádření některých obcí, ale i jednoho krajského úřadu, v některých oblastech kvalifikovaní sociální pracovníci na trhu práce chybí. Jeden z metodiků KÚ prezentoval zkušenost jedné z obcí v kraji, kde nedávno vypisovali výběrové řízení opakovaně, protože do prvního se nikdo nepřihlásil. Dále uváděl i případy, kdy si obce navzájem sociální pracovníky „přetahují“. Dle názoru tohoto metodika, je problémem i to, že pro řadu absolventů oboru sociální práce není pozice sociálního pracovníka na obci lukrativní z hlediska mzdového ohodnocení. Tuto tezi podporuje i níže uvedený citát.

Školy nám chrlí spousty sociálních pracovníků, ale vtipné je to, že nám je neziskový sektor přepílá... My jsme zrovna tady nedávno měli vítězku výběrového řízení, která váhala mezi nastoupením k nám a přijetím místa od neziskové organizace, protože nabízeli mnohonásobně víc peněz... (B_Obec III, tajemník)

6.11 Přímí nadřízení s jinou kvalifikací než sociální práce

Tento faktor je popsán výše zejména v souvislosti s organizačním začleněním a řízením výkonu sociální práce na obcích II. typu (viz výše kap. 5.3), kde buď je sociální práce lokalizována v rámci oborově nesouvisejícího odboru, nebo má samostatný odbor, tento ale může být např. při dlouhodobé nemoci daného vedoucího pracovníka svěřen opět pracovníkovi z jiného oboru. Obecně se ukazuje, že je typická tendence propojovat sociální práci a matriku.

Nicméně i na obcích III. typu jsme narazili na to, že sociální pracovník byl veden vedoucí pracovníkem, který se výhradně orientoval na agendu SPOD a sociální práci v přenesené působnosti nevnímal jako samostatnou činnost.

Situace, kdy sociální práce není reprezentována vůči úřadu a vůči samosprávě samostatným kvalifikovaným vedoucím pracovníkem, přispívá k marginalizaci této agendy na úřadě, limituje její rozvoj a rovněž může mít negativní dopady na odolnost sociálních pracovníků, jejichž role je přetížena – vykonávají nejen sociální práci (a často další nakumulované činnosti), ale musí se sami řídit a zejména obhajovat svou činnost vůči úřadu i samosprávě, přičemž nemají k dispozici měřítko kvalitního výkonu sociální práce. Zjednodušeně lze říci, že pozice takových sociálních pracovníků je v dané organizační struktuře slabá a pracovníci mohou být více náchylní k vyhoření, nebo neaktivitě.

T: Ale jak jste říkala, že vedení nechápe význam. Jestli vedení obce, nebo...

R: No, ono to jde zespodu, od vedoucích. Protože vedoucí nikdy sociální pracovník nebyla, a nebude, ani to cítění prostě nemá, takže tady už to je nastavený špatně, že sociální práce je na odboru kumulativně i s těma dalšíma činnostma. Což vidím, protože je jasný, že vedoucí pracovník nemůže znát všechno, nebo vědět o tom všechno. Takže to je první, takže u ní není žádný zastání. (...) Takže to zastání tady prostě nemám. (B_Obec II, sociální pracovník)

6.12 Metodické vedení MPSV

O významu metodického vedení ze strany MPSV hovořili podrobněji pouze pracovníci KÚ zařazeného do případové studie C. Velmi pozitivně hodnotili nedávné doporučení MPSV, vztahující se k zařazování sociálních pracovníků obcí do platových tříd, dle jejich slov jim toto doporučení velmi pomohlo při jednání s obcemi o této otázce. Podobně kladně hodnotili možnost přizvat MPSV k metodické návštěvě obce, kde se např. dlouhodobě nedaří ustavit kvalitní výkon sociální práce.

O stanovisko z MPSV jsme se opřeli a spousta sociálních pracovníků nám skočila do vyšších platových tříd, tak to je pozitivní satisfakce, MPSV se pochlapilo, tohle vnímám jako pozitivní, jako že ta práce je doceněna. (C_Kraj, metodik)

Třeba a i vlastně máme nabídku z MPSV, pokud bychom chtěli, do nějaké problematice obce, že s námi třeba, že s námi na ty obce pojedou, to je asi potřeba za tím jít. (C_Kraj, metodik)

Na druhou stranu ovšem titíž pracovníci hovořili o své zkušenosti s různorodou úrovní podpory jejich práce centrálním řídicím orgánem. Např. metodické vedení v oblasti sociálního kurátorství hodnotili jako velmi pružné a invenční, v oblasti sociální práce v přenesené působnosti naopak poukazovali na poněkud dlouhé termíny při informování o aktualitách, či odpovědích na dotazy; na příliš obecné odpovědi na jejich konkrétní otázky, jak řešit určité problémy či situace v praxi; a z jejich hlediska limitovanou metodickou podporu. Uvedené „nedostatky“ Tito krajské metodici vnímali jako překážku ve výkonu své vlastní metodické činnosti vůči obcím.

Tak já si myslím, že ministerstvo se snaží nám dávat metodickou podporu, ale je pravda, že ne vždy je v takovém rozsahu, nebo v takové míře konkrétnosti, jak my bychom si představovali. Nicméně, nemohu říct, že by ta podpora nebyla a zase můžeme se bavit o tom, že někteří pracovníci nám ji dávají lepší, rychlejší, konkrétnější a dá se o to opravdu opřít, někdy je to prostě, buď to trvá dlouho, nebo je to obecná informace, která nám třeba ten problém neřeší, ale v zásadě něco podobného se občas pak přenáší na ty obce, no. (C_Kraj, vedoucí)

Máme metodické vlastně setkání na MPSV. Teď fakt jako nechci, aby to vyznělo špatně, protože víme, že i oni jsou pod tlakem a mají spoustu věcí, které prostě musí řešit, ale pokud máme metodické setkání a z toho metodického setkání vám přijde za měsíc a půl zápis a přijde vám v měsíci, kdy máte další metodické setkání, nebo dost zásadní věc, kterou prostě třeba já vidím, jsou dotace na výkon sociální práce na obci. My se domluvíme na něčem, že vyjde tisková zpráva, že vyjde nějaká informace pro obce, prostě neprijde nic a samozřejmě máme termín do 31. května, kdy má být ta dotace vyplacena, není vyplaceno nic a objeví se vlastně ve středu zpráva pouze, že z důvodu technických poruch nebude vyplacena dotace do 31. května, že se na tom pracuje, nic víc, nic méně. (C_Kraj, metodik)

Když prostě se obrátíme, byť písemně, oficiálně na pana ředitele, pod kterým jsou vlastně tyhle ty metodiky, tak tu odpověď, já nevím, jestli, nebo jestli to řeší s tím odborem legislativy na MPSV, nebo ne, nevíme, ale fakt horko těžko od nich dostáváme stanoviska a když pak je nějaké stanovisko, tak je tak obecné, vágní, že vám je stejně k ničemu. Vychytáváte v tom kolikrát to, na co jste se ptala a stejně to tam není prostě ani obecně dané. (C_Kraj, metodik)

My jsme dělali naši metodiku ke zvláštnímu příjemci, tu jsme tedy v dobré víře předali na ministerstvo, a šířilo se to prostě pokoutně, ale aby to vyšlo třeba pod hlavičkou MPSV, nám by to

bylo úplně jedno, ale aby to byl doporučený postup a mělo to nějakou váhu, tak prostě nic. Ale zároveň MPSV pro vás nic neudělá. Přitom to není naše parketa. (C_Kraj, metodik)

Titíž metodici dále vyjadřovali poptávku po možnosti více s MPSV konzultovat některé právní aspekty. V podstatě nevěděli, zda se v právních věcech mohou přímo obracet na právníky MPSV, a pokud by mohli, tak na které osoby konkrétně.

Právník by vůbec nebyl špatný, abychom to měli víc jako o co opřít, jo, je to o nedostatku těch stanovisek a výkladů. (C_Kraj, metodik)

V neposlední řadě, tito metodici poptávali sjednocení metodiky v oblasti kontroly sociální práce na obcích. Dle jejich zkušenosti kolegové z různých KÚ postupují různě, někdy není jasné, co všechno by mělo být obsahem kontroly a co je už nad rámec apod.

V tomto já jako spatřuji, že zase nám v tomhleto chybí to vedení z toho MPSV, protože teď, na tom našem posledním setkání těch krajských metodiků jsme zase sami se sešli, a zase jsme si říkali, jak to na těch kontrolách vypadá, co kdo kontroluje, není to prostě jednotné, tam někdo se zaměřuje třeba víc na tuhle tu část, někdo vůbec třeba toho zvláštního příjemce úhrady za stravu nekontroluje, jo, někdo třeba zase nemá spisy vlastně u těch případů sociálního pracovníka, ale my zase ty spisy úplně nenegujeme, protože v návaznosti na to, jak špatně fungoval nový informační systém, tak opravdu ten spis pro toho pracovníka je důležitý. (C_Kraj, metodik 2)

7. NÁMĚTY RESPONDENTŮ KE ZMĚNÁM V OBLASTI VÝKONU SOCIÁLNÍ PRÁCE V PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI

7.1 Krajské úřady

Nejvíce námětů ke změnám prezentovali pracovníci KÚ, to ostatně souzní s jejich metodickou rolí v rámci zajišťování výkonu agendy sociální práce v přenesené působnosti. Tyto náměty postihovaly celou škálu oblastí.

1. **V oblasti dalšího vzdělávání určeného sociálním pracovníkům obcí:** metodici KÚ by jednak uvítali, aby v rámci kurzů akreditovaných MSPV nebyly předávány chybné informace, či stanoviska, která jsou v rozporu s legislativou a stanovisky MPSV, dále by uvítali širší tematickou nabídku kurzů s možností dlouhodobějšího specializovaného dalšího vzdělávání.

Já osobně mám trošku problém s některými kurzy, které jsou, a to nejen v agendě soc. práce, ale je to SPO, a je to další, prostě tyto kurzy, byť to dělají akreditované agentury, tak tam mám problém s lidmi, kteří to prezentují, kteří ten seminář vedou. Třeba v tom smyslu, že je to pracovník MÚ, nebo nějakého magistrátu, nebo vůbec nepracuje ani v této oblasti, a něco prezentuje a kolikrát jsem se setkala s tím, že nějaký názor není v souladu s MPSV, je to prostě jeho soukromý názor, takže on prezentuje svůj soukromý názor a tím pádem třeba pak nám obce volají, nebo soc. pracovníci z obcí a třeba říkají, byli jsme tam a tam na školení a ten říkal něco a vy říkáte něco jiného. Tak že je musíme přesvědčovat o tom, že pro nás je závazné stanovisko MPSV a jedeme tady v této režii. Já chápu, že to asi nejde při množství těch seminářů, že to nejde, aby to vždycky byli pracovníci ministerstva, a navíc ne pracovníci ministerstva, kteří to dělají ve své soukromé dovolené, nebo čeho, ale že by to mělo být, když jsou na tom školení, že by to mělo být jednotný. Oni by měli razit jenom to stanovisko toho ministerstva, aby ty úřady nepletli. (A_Kraj, vedoucí)

Já sama za sebe bych uvítala nějaké, což by bylo asi na delší běh, jakoby vzdělávání v oblasti nějakých psychologických technik, terapeutických přístupů, protože fakt jako zjišťujete, ty cílové skupiny, jak na té obci jsou různé, klientů, takže i těm sociálním pracovníkům v obci chybí prostě tyhle ty dovednosti. (...) Na těch vysokých školách se hodně jede na té akademické úrovni a prostě je tam málo těch praktických věcí, po kterých lidé prahnou. Což já osobně také spatřuji v tom, že bych také tohle víc uvítala, kdyby byl opravdu nějaký kurz těch praktických dovedností, zážitkový výcvik, jo, který by opravdu toho člověka směřoval už tím směrem, kterým se chce vyvíjet. Kdy by se řešilo to, co on konkrétně při té své práci řeší. To znamená, pokud dělá s cílovou skupinou třeba osob psychiatrických, pak by se ten kurz měl vyvíjet směrem jak komunikovat s osobami, na co si dát pozor, jak rozeznat, že dojde k nějakému útoku, nebo k něčemu, potom třeba když pracujete s těmi osobami sociálně vyloučenými, nízkopříjmovými, tak zase, zaměřit se třeba na dluhovou problematiku, jak tyhle situace řešit, na co si dávat pozor, jo, mít nějaké minimum, nějaké penzum informací třeba z oblasti komunikace s osobami se zdravotním postižením, pokud s nimi děláte. Obrovská cílová skupina jsou vlastně teď ty osoby s tím zdravotním postižením, v návaznosti třeba na výkon funkce veřejného opatrovnictví. (...) Prostě za sebe si myslím, že bychom uvítali specifičtější vzdělání, než prostě, ta vysoká škola je prostě důležitá, ale je to hodně o té akademické, o té teoretické úrovni a ty praktické dovednosti jim chybí a ti lidé, které nám ty vysoké školy chrlí, jsou lidi, kteří prostě nemají dostatek těch zkušeností, ani dovedností a prostě chybí mi tam tohle to. Praktické dovednosti. A myslím, že ani jako stáže tohle to ne vždycky jako vyřeší. (C_Kraj, metodik)

2. **V oblasti náplně práce sociálních pracovníků obcí:** metodici KÚ by uvítali, kdyby bylo jasně stanoveno, které agendy není vhodné kumulovat s pozicí sociálního pracovníka obce, protože jinak by se dostal do střetu zájmů. Metodici KÚ uváděli jako střet zájmů např. kumulace s vybíráním poplatků za odpad, protože pak se může sociální pracovník obce dostat do situace, kdy od svého klienta, se kterým řeší jeho dluhy a exekuce, musí vymáhat nezaplacené poplatky. Dále někteří pracovníci KÚ považovali za žádoucí podpořit a rozšířit výkon depistáže na obcích.

Na těch dvojkách ty agendy jsou daleko víc kumulované, když paní dělá přestupky, matriku, ještě dělá napůl sociálku v pečovatelské službě a ještě dělá sociálku na obci, to je strašný nešvar, těžko se jí to odděluje. (C_Kraj, metodik)

My v tuhle chvíli nemáme oporu v zákoně, jako že OSPOďáci jsou čisti, už to mají ve standardech, nemají to mít s ničím kumulované, teď se nám podařilo, že tedy i ti kurátoři, že už jsou jakoby ti z OSPOD se oddělili od těch dospělých, ale tady ti dospělí to mají pořád kumulované s něčím. Takže tam jako my nemáme oporu v zákoně, o co bychom to opřeli. (C_Kraj, metodik)

Ty kumulace nemůžeme ovlivnit. (...) Ale aspoň dát to doporučení pro vedení, aby si dali pozor třeba na ty střety zájmů. Vybírat poplatky a vedle toho dělat sociální pracovníce, to jsou věci proti sobě, dokonce jsem viděla v jednom, když mi posílali v roce 2012 popisy své pracovní činnosti, na jedné straně vymáhala exekuce pro obce, a na druhou stranu byla soc. pracovníce, což je úplně nesmysl. Anebo pomáhá vymáhat dlužný nájemný, ale na druhou stranu jim má pomáhat na udržení si bydlení. To jsou šílený střety. (...) Aby když tak to šlo jedním směrem, prostě pomoc tomu člověku. Ne na jednu stranu sankce, a na druhou stranu pomoc, to nepomáhá. (...) Teoreticky ani evidence obyvatel, když dávají na ohlašovnu, nebo něco takového. Taky tam nevidím úplně... Nebo když teď hodně vypovídají z trvalejších pobytů, aby to vedl soc. pracovník. Prostě sankce a pomoc nejde. Ty lidi se ztrácí, ty lidi už přestanou věřit i tomu soc. pracovníkovi. A navíc jsou to kolikrát komunity, oni si to mezi sebou řeknou, to taky padlo na té pracovní schůzce dneska, že prostě jeden špatnej zásah a oni už se nedostanou do té komunity. Oni si to řeknou, „tu si nepouštějte.“ (B_Kraj, metodik)

Ještě by bylo výborné, kdyby měli větší prostor na práci v terénu, depistáž, práci třeba v těch malých, i jedničkových obcích, protože tam ještě pořád právě ti lidé tu cestu z té obce malé třeba do té dvojkové třeba nezvládnou, jo, ten krok. (C_Kraj, vedoucí)

3. **V oblasti rozsahu sociální práce na obcích II. typu:** Metodici KÚ považovali za žádoucí rozšíření sociální práce v přenesené působnosti dle zákona o sociálních službách i na tyto obce, neboť už nyní tito sociální pracovníci pracují s dalšími skupinami obyvatel v dané lokalitě a je to žádoucí, neboť tyto klienty znají lépe, než sociální pracovníci příslušného ORP, a klienti znají je.

Ty dvojkové obce, a tak já to fakt třeba spatřuji v tom, že jo, vychází z díkce Zákona o pomoci v hmotné nouzi a třeba by se neměly tolik zaměřovat na osoby se zdravotním postižením, protože to je zase v zákoně o sociálních službách, ale to už by nám ten zákon měl sjednotit, protože kde jinde, ten sociální pracovník přece nejlépe zná ty klienty, kteří vlastně žijí v té jeho spádové oblasti, ať je to člověk, který je v hmotné nouzi, ať je to člověk, který je, no, dle zákona o sociálních službách. (C_Kraj, metodik)

Myslím si, že na dvojkových obcích by jim měla být rozšířena kompetence, aby, protože oni dneska pracují že jo podle Zákona o hmotné nouzi, myslím si, že by bylo ideální, aby ty kompetence byly rozšířené i na Zákon o sociálních službách, že cílové skupiny za prvé tam jsou, v tom území a za druhé, často se nám prolínají v rámci jedné fyzické osoby, takže to rozdělení, si myslím, že je zbytečné, ta sociální práce by se přiblížila lidem a vlastně mohla by se řešit spousta problémů, které dneska řeší sociální služby a my pořád tvrdíme, že obecní sociální pracovníci by měli být takovým rozcestníkem, kam kdokoli může přijít a dostane buď pomoc a nebo minimálně informaci, kde tu pomoc získat. (C_Kraj, vedoucí)

4. **V oblasti koordinace sociálních služeb:** Vedoucí pracovníci při KÚ považovali za žádoucí podpořit koordinaci sociálních služeb povinnostmi obcí vyššího typu plánovat sociální služby pro celý správní obvod a povinnostmi obcí I. typu v oblasti součinnosti při poskytování nutných informací. Dále zazněl požadavek na vyjasnění, kdo je vlastně na obci III. typu zodpovědný za zprostředkování/poskytnutí sociální služby osobě podle §92 odstavce a) zákona o sociálních službách, zda je to starosta či tajemník.

Možná by bylo ideální, aby třeba dvojková, nebo trojková obec vlastně řekněme tu koordinaci zajišťovala pro celé správní území. S tím, že ale obce prvního typu by měly jasnou povinnost spolupracovat i z pozice samosprávy, jo, pak si myslím, že by to bylo funkční. (C_Kraj, vedoucí)

5. **V oblasti personálního zajištění sociální práce na obci:** Metodici KÚ poptávali zavedení sankce pro obce III. a II. typu, které nemají žádného sociálního pracovníka a ideálně stanovení minimálního počtu sociálních pracovníků dle typu obce (srov. kap. 6.8) .

V podstatě není žádná sankce, v okamžiku, kdy by tam ta obec toho sociálního pracovníka neměla. V zákoně není jako žádná sankce na to, není, takže fakt je to jenom na základě doporučení, na základě komunikace. Pokud tam budete mít někoho, kdo řekne, vždyť já tady nikoho nepotřebuji, my tady nemáme žádné problémy, my tady máme městskou policii. (...) Pořád ta naše obec, to je pořád ten tajemník, no, kdy prostě měl sociální pracovníci, prvotní, která pak skončila, dlouho tam nikdo nebyl, bylo opakované jednání, jako i před, i potom, jako že tam někoho mít musí atd. Tak pak tedy, jakoby se skřípěním zubů tam někoho měl, na malý úvazek, jenomže ta kolegyně prostě ji to táhlo někam jinam, tak odešla. Takže už tam zase půl roku není nikdo (C_Kraj, metodik)

6. **V oblasti legislativního a metodického vymezení sociální práce v přenesené působnosti:**

Metodici a vedoucí KÚ uváděli tyto náměty:

- a. v katalogu prací, případně v zákoně zpřesnit, co je obsahem sociální práce, tj. co do ní spadá, a současně poskytnout rozlišení, co z toho patří do samostatné a co do přenesené působnosti,

Mě třeba chybí, já jsem si vždycky naivně představovala, když jsem pracovala v jiné oblasti, že zákon je zákon, a je jednoznačný, že z něho všechno vyplyne. A pak, když jsem začala s těma zákonama pracovat, a zejména v sociální oblasti, tak jsem zjistila, že ono to tak jednoznačné není. Že v mnoha případech je to jenom tak nějak něco nastavený, obecně, každý, kdo ten zákon má vykládat, ministerstvo, metodický orgán něco říká, tvrdí, že výklad zákona je na ministerstvu spravedlnosti nebo soudu, soud má takový názor, metodické vedení je jiné, takže mě možná spíš vadí tady to, že není jasná jednoznačná legislativa, a hlavně v té soc. oblasti že je spousta věcí, které nejsou vůbec legislativně upraveny, i samotná sociální práce, kde by to mělo být. (A_Kraj, vedoucí)

- b. nastavit mantinely rozsahu činností sociálního pracovníka „kam až může jít“,

Nehledě k tomu, že není vůbec sociální práce dosud legislativně uchopena. To není, ty mantinely. (...) My bysme jim měli dát ten směr, kde by to dilemma eventuálně mohlo být, a někdy je povzbudit v tom, že, ano, tady ještě můžou jít, anebo někde tam je useknout, tady už ne. (B_Kraj, metodik)

Bylo by potřeba, aby určitě ministerstvo, jak jsem říkala, nastavilo nějaký takový tam, kde se tápe, ty mantinely. Takový ty rozumný, přiměřený hranice, takový, kde ještě se může. (...) v tý sociální práci, jak je ještě pořád neuchopená. Chybí tomu to uchopení. (B_Kraj, metodik)

- c. poskytnout sociálnímu pracovníkovi oporu, kdy v zájmu klienta nemusí či dokonce nesmí poskytovat určité informace o klientovi dalším subjektům, zejména ÚP ČR,

Nebo spolupráce s úřadem práce. Sociálka nemůže říct, že..., nebo, kde je ta hranice, říct, „on zneužívá dávku“. (...) Upozorňujeme, že ta spolupráce ano, ale třeba přes ministerstvo, přes různé připomínky, třeba v připomínkách zákonů u novel, ať se to nějakým způsobem ošetří. (...) Zatím to není, ale aby byly, třeba v tomhleto případě vidím, jak on nastavuje hranice, aby ta sociálka na jednu stranu byla krytá i jak z ÚP, tak i ze strany toho klienta. Takže tam by to určitě chtělo. Protože oni experimentují. Ale je to někdy o tom dobře nespát.-) Ty hranice už, co říct, co neříct, kam se obrátit, ale prostě, jednak je to ochrana osobních údajů, a je potřeba těm lidem pomoci. (B_Kraj, metodik)

- d. zmocnit sociálního pracovníka obce, aby některé informace o klientovi mohl zjišťovat či podávat i bez jeho souhlasu,

Jak to není s ÚP, jak je to se službama, nebo zaměstnavatelema, tak už je tam potřeba souhlasy těch lidí. A teď jak to tomu člověku vysvětlit, ty souhlasy, a ne „já vám pomůžu sehnat službu.“ „Vy mi musíte dát souhlas s tím, že smím oslovovat poskytovatele, za účelem vám sehnat službu.“ A někdy, taky je to, když je klient, neříkám problémový, spíš že třeba tomu kolikrát nerozumí, bojí se ty klienti. Není to o tom, že je problémový, ale bojí se. A teď se bojí cokoliv podepsat. Aby ty sociálky měly volnější ruku, protože sociálky si myslím, že nemají zájem na tom, ty lidi poškozovat. Tam je to někdy: „já bych chtěla, ale co můžu.“ Bojí se, pochopitelně i sami o sebe. (B_Kraj, metodik)

Určitě asi ty pravomoci získávat třeba ty informace by měli mít, teď aby to neznělo jako, aby ty lidi, získávat informace od těch lidí, ale když třeba potřebuju tomu člověku pomoci, tak aby mi byly sděleny některé informace. (B_Kraj, metodik)

- e. učinit stanovisko sociálního pracovníka obce ohledně řešení individuálních případů závazným pro další pomáhající subjekty, zejm. ÚP (v oblasti MOP), a lékařské služby (nutnost vyšetření).

Já si myslím, že ty MÚ mají nejbliž k lidem. Znájí ty lidi, byť je to třeba ta dvojková, nebo trojková obec, přece jenom mají k nim nejbliž, znají potřeby, znají možnosti toho města. Takhle ÚP vyplácí dávku, třeba by bylo potřeba někoho podpořit v rámci bydlení, oni tu dávku nedají, protože třeba nesplňuje nárok, mimořádná každá pomoc je čistě nenároková dávka, takže prostě nedají. Tím pádem úplně zhatí ty záměry toho města, jak někoho dostat z bezdomovectví do nějakého bytu, ubytovny. Myslím si, že to není úplně správný. A ta obec určitě má k těm občanům nejbliž. Podle zákona o obcích obec se musí o své občany postarat. (A_Kraj, vedoucí)

Určitě soc. pracovník by měl být partnerem i pro ty ostatní resorty, partnerem i pro ty ostatní odbory. Měl by mít nějakou váhu, jeho názor by rozhodně měl mít váhu. (...) Co řekne sociální pracovník, tak ať to má nějakou váhu, že to není jenom... Třeba, jenom takovej příklad, jsme byli na kontrole v jedné obci a tam mají bezdomovce, který se nechová úplně přistojně, jako nikoho neohrožuje, akorát občas si stáhne kalhoty, a oni neví, co s ním. Ale teď na něj vedení tlačí, „udělejte s ním něco“, ale oni nemají co. On by potřeboval vyšetření od lékaře, jestli tam není nějaká psychiatrická, ale lékař nechce. Musí dobrovolně, s těma lékařema, co se týče těch letých poruch, jo tak tam je problém. (B_Kraj, metodik)

7. **V oblasti propojení samosprávy a státní správy:** Metodici KÚ viděli jako vhodnější model striktní oddělení těchto dvou správ.

Obecně si myslím, že by bylo lepší, kdyby to bylo rozdělený, tak jak kdysi dávno byly okresní úřady, přenesená působnost. Ale takhle konkrétně JMK, co se týče výkonu přenesené působnosti a soc. práce nebo SPO-čko, tak to není, že by nám do toho nějak negativně zasahovali. Myslím si, že to jde, ale asi obecně by bylo lepší, kdyby to bylo rozdělený, protože přece jenom se ovlivňují... (A_Kraj, vedoucí)

8. **V oblasti metodického působení MPSV:** Metodici KÚ poptávali posílení této činnosti – viz kap. 6.12.

9. **V oblasti kontroly výkonu sociální práce v přenesené působnosti na obcích:** Metodici KÚ navrhovali rozšíření oblastí, které podléhají kontrole, a zavedení možnosti uložit sankce – viz kap. 6.1.

7.2 Obecní úřady III. typu

Od dotazovaných z řad pracovníků a politiků obecních úřadů III. typu vzešly níže uvedené čtyři návrhy:

1. oddělit státní správu od samosprávy

Myslím si, že vůbec ten model smíšené správy je prostě špatně, obecně, ale to tak je, s tím nic neuděláme. Myslím si, že jsme mohli zůstat v podobné podobě, jak to mají Slováci, kde fakt mají oddělenou státní správu a samosprávu, protože ten vstup té samosprávy do té státní správy je někdy až moc... (A_Obec III, tajemník)

Já myslím, že kdysi se udělalo veliké neštěstí, že se udělal spojený model v rámci České republiky. Kdybychom jako úřad fungovali třeba jako finanční úřad nebo úřad práce víceméně mimo, tak by určitě to jednání bylo mnohem snazší... a to se netýká jen sociální práce a OSPODu, to se týká, když to tak řeknu, i dalších činností toho úřadu obecně jako takového.. jo.. takže tam si myslím, že by to rozdělení mělo být větší.. zvláště po každých komunálních volbách, kdy přijdou noví zastupitelé, tak mají pocit, že tomu úřadu rozumí a že do toho mohou mluvit.. A budou se velmi zlobit, když jim argumentujeme zákony, že jim tu informaci, kvůli ať už je to na stojedniče, na ochranu údajů nebo je to někdo z rodiny, že jim to neřekneme.. Jo, tak jako oni se s tím pak špatně vyrovnávají.. (B_Obec III, tajemník)

2. sociální práci v přenesené působnosti upravit jedním komplexním zákonem:

Tak jak se tolikrát už upravovala ta 108, tak věřím, že by mohla být koncepčnější, prostě celkové sociální zákon, kterej bude mít jak sociální služby, definice a způsob financování, tak osoby ohrožené sociálním vyloučením, úplně podrobně a manuálně, podrobněji vypsání. Teď to skutečně řeší spousta dílčích zákonů, že by to by jeden takovej velkej, jak nyní jsou ty UZetka, co jsou, já nevím, bezpečnost práce, související předpisy, tak že by to byl jeden velkej, jako je zákoník práce nebo něco podobného. (...) určitě si myslím, že by to mělo být zastřešeno jedním dokonalým, i kdyby to mělo deset roků trvat, pro moje následovníky, až já půjdu do důchodu, aby se to neustále neštěpilo a v různých mnoha zákonech, který pak spolu nejsou sesynchronizovatelný. (A_Obec III, sociální pracovník)

3. legislativně posílit součinnost obcí při zajišťování sociální pomoci, zvláště sociálních služeb

V daleko větší míře měly obce reagovat a spolupracovat. Ale já třeba vím, že u nás v našem regionu to funguje. Tak já nevím, jestli třeba na jiných úsecích, v jiných městech, jak tu spolupráci mají nastavenou. Ale myslím si, že v daleko větší míře by se mělo propracovat ta součinnost obcí a povinnost samosprávy dělat v této oblasti daleko víc, i když oni je znají, ale zase ty možnosti nemají třeba. Takže my si spolupracujeme, poněvadž všichni starostové obcí jsou součástí komunitního plánování. (...) Ale to by přinášelo i změnu legislativy, i zákona o obcích. (A_Obec III, vedoucí)

4. posílit pravomoci sociálních pracovníků obcí při individuální práci s klienty v tom smyslu, aby mohli dát návrh na vyplacení dávky mimořádné okamžité pomoci závazný pro ÚP ČR, nebo aby tento typ dávek mohli přímo vyplácet na obci III. typu

R: Aspoň ty mimořádky kdybychom třeba mohli nějak ovlivnit, protože opravdu.. hodně situací by zachránila mimořádná okamžitá pomoc.. Většinou ty rodiny nebo ti jednotlivci mají všechno kromě finančních prostředků.. nebo.. převážná většina těchhle problémů pramení z nedostatku financí..

T: Takže to kdyby se vrátilo zpátky na tu obec

R: Aspoň říkám třeba jen ty mimořádná opatření.. Ty jednorázovky, starý, klasický... (B_Obec III, vedoucí)

7.3 Obecní úřady II. typu

Od dotazovaných z řad pracovníků a politiků obecních úřadů II. typu vzešly dva návrhy:

1. Ministerstvo práce a sociálních věcí by mělo **více členy samospráv informovat o sociální práci v přenesené působnosti na obcích** a to formou srozumitelnou pro laickou veřejnost; současně bylo uváděno jako žádoucí **spuštění mediální kampaně k popularizaci sociální práce a jejích přínosů pro obce**, neboť takto by se povědomí o této agendě rozšířilo i mezi členy samospráv.

R: Možná bych to viděla ze strany toho státu. Protože opravdu je málo takových těch metodických

pokynů, nebo taková ta informovanost, že člověk, nebo já, s tím mám problémy.

T: I pro vás, pro tajemníky, širší...

R: Ale nejenom pro mě, spíš pro tu samosprávu. Aby ti zastupitelé, ti radní pochopili, že opravdu to místo tady je potřeba. Protože to je takový, úředník dělá nějakou činnost a u toho sociálního pracovníka jako, i když oni vidí toho spokojeného občana, ale bylo by dobrý, aby to bylo nějak víc zmedializovaný nebo řečený, aby se jim to dostalo do povědomí, že tihle ti lidi jsou prostě potřeba celostátně.

T: Aby pak se snáze držely ty místa.

R: Přesně. Protože přece jenom jsou všichni ovlivňovaný, všichni jsme ovlivňovaný televizí, a když všechno projde jako takhle, tak přece jenom si říká, jo, to je fakt, takhle to je. Tak si myslím, že tohle by neuškodilo.

T: Udělat mediální kampaň. Tak děkuju za typ.

R: Protože pak by to ani nemuselo se nějak složitě obhajovat, protože tady s tím asi není problém, tady u nás, ale někde může být. Že to ty lidi nechápou, sice si řeknou, nějaká sociální práce, ale nedovedou si to představit. Možná, že by to bylo lepší, kdyby to bylo takhle daný. (B_Obec II, tajemník)

2. **dále zazněl návrh sjednotit sociální práci v přenesené působnosti pod jeden zákon, např. zákon o sociálních službách.**

Myslím si, že je to tak jako dobře nastavené, možná by to mohlo být v jednom zákoně, třeba o sociálních službách... aby to nebylo tak.. to máte.. přenesená působnost v zákoně o pomoci v hmotné nouzi... přenesená působnost v zákoně o sociálních službách, o sociálně právní ochraně dětí... Takže kdyby to bylo v jednom zákoně, možná by to bylo lepší pochopitelný, takhle je to takový trochu víc roztržštěný. (...) Kdyby to bylo ucelené třeba v jednom zákoně o sociálních službách a tam by to bylo jako.. Jo.. a tam by to bylo všechno, právě tady ta přenesená působnost, že by tam byla a tak jakoby vyjmenovaná a možná by to bylo lepší, nevím... i když já nemám s tím problém třeba jako jo... takhle.. člověk si to zjistí, kde je to všechno, jak to potřebuje ke své práci, který zákony.. kde se takhle orientace.. nevím, ale možná v jednom zákoně, kdyby to bylo, mohlo by to být lepší.. (A_Obec II, vedoucí)